

POLSKA
GOSPODARCZA
TYGODNIK

1 9 3 1

Roncenin Marynowy

Mar. Focher 19

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SOCIÉTÉ FERMIERE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

**KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.
RYNEK, L. 915.**

TELEFONY: KRÓLHUTA 636-640 I KATOWICE 972.

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZAMONU
Z KOPALNÍ KRÓL BIELSZOWICE, KNURÓW.

ADR. TELEGR. SKARBOFERME KRÓL. HUTA.

SPÓŁKA AKCYJNA
DO EKSPLOATACJI
PANSTWOWEGO
MONOPOLU
ZAPALCZANEGO
W POLSCE

POLECA ZAPALKI:
KSIAZECZKOWE,
IMPREGNOWANE
„LILIPUTY”, ORAZ
CZERW. IMPREGN.

FORM. $\frac{3}{4}$

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

W myśl § 16 statutu przeprowadzono z dn. 21 maja 1931 r.:

XII LOSOWANIE

8%-wych listów zastawnych Banku Gospodarstwa Krajowego, opiewających na złote w złocie wedle dawnego parytetu.

VI LOSOWANIE

7%-wych listów zastawnych Banku Gospodarstwa Krajowego emisji II, opiewających na złote w złocie wedle nowego parytetu.

II LOSOWANIE

7%-wych listów zastawnych Banku Gospodarstwa Krajowego emisji III i IV, opiewającej na złote w złocie wedle nowego parytetu.

I LOSOWANIE

7%-wych listów zastawnych Banku Gospodarstwa Krajowego emisji V, opiewających na złote w złocie wedle nowego parytetu.

IV LOSOWANIE

8%-wych obligacji budowlanych Banku Gospodarstwa Krajowego emisji I, opiewających na złote w złocie wedle nowego parytetu.

I LOSOWANIE

8%-wych obligacji budowlanych Banku Gospodarstwa Krajowego emisji II, opiewających na złote w złocie wedle nowego parytetu.

IX LOSOWANIE

4½%-wych oraz 4%-wych listów zastawnych b. Banku Krajowego Królestwa Galicji i Lodomerji z Wielkim Księstwem Krakowskim, następnie Polskiego Banku Krajowego, przejętych i skonwertowanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

Wykazy numeryczne wylosowanych odcinków zawiera „*Monitor Polski*” z dn. 8 VI 1931 r. Nr. 119.

Tabele losowań mogą interesowani przejrzeć względnie podjąć w Centrali Banku lub w jego Oddziałach.

Wyplata należności za wylosowane 8%-we i 7%-we listy zastawne oraz za 8%-we obligacje budowlane Banku Gospodarstwa Krajowego w pełnej wartości nominalnej, a także za kupony płatne dn. 30 czerwca 1931 r., tak od wylosowanych, jak i w obiegu będących sztuk, odbywać się będzie w **Centrali Banku w Warszawie i w jego Oddziałach**, począwszy od dn. 30 czerwca 1931 r. na podstawie przedłożonych odcinków względnie kuponów.

Wyplata należności za wylosowane 4½%-we i 4%-we listy zastawne b. Banku Krajowego w ich pełnej wartości nominalnej, przerachowanej na walutę złotową, oraz za kupony płatne 30 czerwca 1931 r., tak od wylosowanych, jak i w obiegu będących listów zastawnych, odbywać się będzie w **Oddziale Banku Gospodarstwa Krajowego we Lwowie**, który temi emisjami administruje, a także w Centrali i innych Oddziałach Banku od dn. 30 czerwca 1931 r. począwszy, za przedłożeniem odpowiednich odcinków względnie kuponów.

Oprocentowanie wylosowanych listów zastawnych i obligacji budowlanych ustaje z dniem 30 czerwca 1931 r.

BANK ZACHODNI

SP. AKC.

WARSZAWA, FREDRY 6

Zawładamia,

że z dniem 1 czerwca r. b.
otworzony został

ODDZIAŁ W GDYNI

PRZY UL. 10 LUTEGO (DOM SKWIERCZA),

który załatwia wszelkie operacje wchodzące w zakres czynności bankowych.

Podróżujmy najwygodniej, tanio
i nie tracąc niepotrzebnie czasu:

CZAS PRZEJAZDU:

Warszawa	—	Bydgoszcz	1 godz. 50 min.
„	—	Gdańsk	2 „ 20 „
„	—	Katowice	2 „ — „
„	—	Kraków	1 „ 50 „
„	—	Lwów	2 „ 30 „
„	—	Poznań	2 „ 10 „
Kraków	—	Wiedeń	2 „ 50 „
Lwów	—	Bukareszt	6 „ 20 „
Katowice	—	Brno	1 „ 45 „
Brno	—	Wiedeń	1 „ — „

BLIŻSZE INFORMACJE:

telefon 547-60
lub w większych
biurach podróży

POLSKA GOSPODARCZA

DAWNIEJ

PRZEMYSŁ I HANDEL

TYGODNIK WYDAWANY PRZEZ MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU
PRZY WSPÓŁDZIAŁE MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA ORAZ KOMUNIKACJI
WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
Z PRZEMYSŁU NAFTOWEGO — C. P.	923	NOWE SPÓŁKI AKCYJNE	942
EUROPEJSKA PREFERENCJA ZBOŻOWA — DR. T. Ł.	925	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH . . .	942
ŻYCIE GOSPODARCZE:			
GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ:			
GÓRNICTWO WĘGLOWE	928	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
PRZEMYSŁ NAFTOWY	929	KREDYT	944
PRZEMYSŁ WŁOKIENNICZY	930	Długoterminowy kredyt emisyjny w latach kryzysu — Dr. St. Buczkowski	
Włókiennictwo łódzkie w maju 1931 r. — M. K.		RYNEK DRWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	946
PRZEMYSŁ SPOŻYWCZY	931	Z BANKU POLSKIEGO	947
W sprawie przemysłu piekarskiego w Polsce — Inż. Przemysław Kojowski		PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
ROLNICTWO	932	PRZEBIEG KRYZYSU GOSPODARCZEGO WE FRAN-	
Konferencja zbożowa w Londynie — Stanisław Rościszewski		CJI — RM. B.	948
HANDEL:			
TRAKTATY I KONWENCJE	934	KRYTYCZNE UWAGI ANGIELSKIE O WALUCIE SO-	
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	935	WIECKIEJ — C. A.	949
RYNEK AKCYJNY	937	KRONIKA ZAGRANICZNA:	
CLA ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZ-		OGÓLNE	951
NEGO	937	FRANCJA	951
Z prac nad nową taryfą celną — K.		ANGLJA	952
KOMUNIKACJA I TRANSPORT	939	STANY ZJEDNOCZONE AM.	953
Dowóz i akwizycja przesyłek towarowych — J. G.		NIEMCY	953
ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	940	CZECHOSŁOWACJA	954
PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM:		WĘGRY	955
ORZECZNICTWO SĄDOWE	942	Z. S. R. R.	955
KRONIKA BIEŻĄCA:		ARGENTYNA	955
PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	942	EGIPT	955
		INDOCHINY	956
		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	956

Z PRZEMYSŁU NAFTOWEGO

OBECNA SYTUACJA naszego przemysłu naftowego układa się pod kątem specjalnych trudności. Z jednej bowiem strony przemysł naftowy odczuwa na sobie w całej pełni skutki ogólnego kryzysu gospodarczego, a z drugiej — istnieją pewne specjalne krajowe warunki jego prosperacji, które hamują jego drogi rozwojowe.

O trudnościach przemysłu naftowego, płynących z istniejącego kryzysu, nie będziemy się rozwodzili, bo są one analogiczne do trudności, trawiących i in-

ne dziedziny naszego przemysłu. Jedyną właściwością jest tutaj to, że przemysł naftowy jest przemysłem eksportowym i że eksport polskich produktów naftowych opiera się zgoła na odmiennych kalkulacjach, niż to się dzieje w innych krajach, które są eksporterami produktów naftowych. Wynika to stąd, że warunki sprzedaży produktów naftowych na rynku krajowym są daleko lepsze niż w sprzedaży eksportowej. A to dzieje się wskutek tego, że Rząd, mając na widoku program rozwoju i poparcia wiertnictwa

naftowego, utrzymuje dla przemysłu naftowego warunki ochronne, które pozwalają temu przemysłowi na nieliczenie się z konkurencją obcych produktów naftowych na rynku krajowym. Lecz ta opieka państwowa ustaje z chwilą, gdy polski produkt naftowy przekracza granice Państwa. Na rynkach bowiem zagranicznych musi on się dostosować do poziomu cen tam panujących; a na rynkach światowych ceny produktów naftowych kształtują się nie według warunków tych krajów, gdzie ropy naftowej wydobywa się mało, lecz według tych, gdzie jej wydobywa się dużo i gdzie jej produkcja kalkuluje się po cenach niskich, kilkakrotnie niższych, niż w Polsce.

Zachodzi w tych okolicznościach dla przemysłu naftowego konieczność skomplikowanej kalkulacji ceny, jednej dla sprzedaży krajowej, a drugiej — dla sprzedaży eksportowej. Oczywiście, cena krajowa produktów naftowych jest daleko wyższa. Nie należy wszakże stąd wyciągać wniosku, że sprzedaż produktów naftowych na rynku krajowym zapewnia przemysłowi rafineryjnemu jakieś specjalne lichwiarskie zyski; nie wypowiadając się tutaj, oczywiście, co do sposobu i wartości kalkulacji, zaznaczymy globalnie, że zysk na sprzedaży krajowej musi zarazem — obok normalnego zysku przemysłowego — dać premię na zrekomensowanie strat przy eksporcie.

Te anomalje kalkulacyjne w przemyśle naftowym, jakkolwiek nie są wyłączną właściwością stosunków polskich, ogromnie utrudniają rozwój normalnych stosunków w przemyśle naftowym, a jednocześnie ich podstawa jest tego rodzaju, że nie dadzą się one znormalizować na drodze jakichś radykalnych i szybkich posunięć, jakkolwiek stabilizowanie tego rodzaju stosunków na dłuższą metę wydawać się musi za bardzo wątpliwe. Ta podstawa pochodzi ze specyficznych właściwości przemysłu naftowego, które stanowią właśnie ten drugi rodzaj trudności, trawiących polski przemysł naftowy.

Początek przemysłu naftowego w Polsce datuje się od roku 1884 — i od tego czasu produkcja ropy stale wzrastała. Tempo tego wzrostu produkcji było tak szybkie, że, podczas gdy w 1884 r. wydobyto wszystkiego 2.300 tonn ropy naftowej, to w 1909 r. osiągnięto produkcję 2,053.150 tonn. Grały tutaj rolę, oczywiście, oprócz naturalnych właściwości terenu, także i momenty rozwoju techniki wiertniczej i zastosowania jej najnowszych metod. Od roku 1909 wszakże wydobywanie ropy, mimo dalszego ulepszania metod wiertniczych, stale maleje — i dzieje się to aż do chwili obecnej. A więc czas od 1884 do 1909 r. należy uważać za okres normalnych warunków rozwoju przemysłu naftowego, bo wzrastająca produkcja ropy, jako surowca, pozwalała na stały rozwój rafinerji, które także w roku 1909 osiągnęły linję największego swego rozwoju i powodzenia.

Z chwilą zaś, t. j. od 1909 r., gdy zaczęło surowca ropnego ubywać, rozpoczął się właściwie w polskim przemyśle naftowym kryzys, który jest bardzo podobny do obecnego kryzysu światowego w przemyśle. Został bowiem utworzony w Polsce ogromny aparat przeróbczy (np. Państwowa Rafinerja „Polmin” jest jedną z największych na kontynencie), obliczony na dalszy wzrost przerobu ropy naftowej, a tymczasem ilość surowca zaczęła maleć. I widzimy, że wydobywanie ropy naftowej w 1910 r. stanowiło 1,761.420 tonn, poczem, stale się zmniejszając, spadło w 1930 r. do liczby 662.763 tonn, a więc do poziomu nieco mniejszego, niż produkcja w 1903 r.

To zmniejszanie się wydobywania ropy naftowej w Polsce nie jest ani równomierne, ani równoznaczne ze zmniejszeniem intensywności eksploatacji lub zaniechaniem wierceń. Przeciwnie przemysł naftowy stale poszukuje ropy, a Państwo, o czym wspomnieliśmy już wyżej, stale również otacza przemysł wiertniczy opieką. Wyrazem tej troski o rozwój wiertnictwa jest między innymi utworzenie parę lat temu, z inicjatywy rządowej, Towarzystwa Wiertniczego „Pionier”, które prowadzi programowe wiercenia poszukiwawcze. Niezależnie od tego i przemysł prywatny i Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych „Polmin” wiercą na swoją rękę — i nie bez pomyślnych skutków.

Naturalnie, wiercenia te nie są dostateczne. Napotykać hamulec w dwóch okolicznościach, przede wszystkim w braku odpowiednich kapitałów, a powtóre w tem, że są one skoncentrowane na terenach starych, które, jakby wynikało z porównań statystycznych, zostały już prawie wyeksploatowane. Wydobywana bowiem tam ropa może stanowić obiekt zainteresowania tylko dla ograniczonego warsztatu rafineryjnego, bez widoków na jego rozwój.

Opinie i doświadczenia geologiczne świadczą o tem, że na terenie Polski są jeszcze poważne zapasy ropy; istnieje nawet pod tym względem opracowany projekt poszukiwawczy. Jednakże, aby można go było zrealizować, trzeba zgromadzić znaczne fundusze, któreby pozwoliły na konsekwentne przeprowadzenie całego programu wiertniczego, bo tylko wyczerpujące przeprowadzenie poszukiwań może dać należyty efekt. Przyczem realizacja całego programu musi odbywać się systematycznie w ciągu kilku lat. Gdyby — mimo wszystko — poszukiwania na nowych terenach nie dały pożądaných rezultatów, to należałoby skierować je na tereny Podkarpacia, które — według opinii geologów — napewno kryją znaczne złoża naftowe.

Taka sytuacja w kopalnictwie ropy jest przyczyną generalną wszystkich trudności przemysłu naftowego. Pogoń bowiem za surowcem naftowym jest przyczyną wszelkich perturbacji w przemyśle rafineryjnym i w handlu produktami naftowymi. Dochodzą tutaj jeszcze trudności natury organizacyjnej, a znajdujące wyraz w rozbiu opinji przemysłu naftowego i w sprzecz-

ności poglądów na sposoby uregulowania jego spraw, wynikające z braku wzajemnego zaufania.

Do tych trudności, aby się tak wyrazić, naturalnych przemysłu naftowego dochodzą jeszcze specjalne, a do nich między innymi należy sprawa konkurencji środków napędowych w postaci mieszanek spirytusowych i benzolu. Lecz to, oczywiście, są trudności natury czysto rynkowej, które pogłębiają chwilowo depresję w przemyśle naftowym, ale które nie mogą być uważane w żadnym razie za jakieś głębsze źródło kryzysu.

Z jakiegokolwiek strony spojrzymy na sytuację polskiego przemysłu naftowego, będzie się ona obracać około 2 zasadniczych problemów: zwiększenia wydobycia ropy i zrjonalizowania handlu produktami naftowymi. Oba te zagadnienia nie dadzą się inaczej rozwiązać, jak tylko przez pełne zorganizowanie przemysłowców naftowych, zarówno w dziale kopalnictwa, jak i w dziale rafinerij — i zrealizowanie przez tę organizację pełnego programu naftowego, któryby w równej mierze uwzględnił interes przemysłu naftowego i interes państwa.

Próba takiej organizacji jest obecny Syndykat Przemysłu Naftowego, którego powstanie było tak trudne i które odbyło się pod naciskiem czynnika rządowego.

Jednakże obecny Syndykat Naftowy, który powstał trzy lata temu, przy zgoła odmiennych warunkach gospodarczych, nie jest uważany nawet przez samych przemysłowców naftowych za organizację, która mogłaby na dłuższą metę zabezpieczyć interesy przemysłu naftowego. A ta opinia przemysłowców naftowych musi być uważana, choćby z tego tytułu, za całkowicie słuszną, że Syndykat obecny nie potrafił, czy nie mógł zrealizować nakreślonego mu przez organizatorów programu, który został wykonany tylko w małej części.

Zarówno sam przemysł naftowy, jak i Państwo, są zainteresowane w tem, aby osiągnięte zostało trwałe i programowe porozumienie wszystkich czynników naftowych, zarówno producentów czystych ropy (kopalnie), jak i producentów - rafinerów i rafinerów czystych. Wydaje się, że obecne stosunki, panujące w przemyśle naftowym, świadczą o tem, że dojrzał on wreszcie do samodzielnego przeprowadzenia racjonalnej swej organizacji, któraby zabezpieczała interesy koniunkturalnej jego prosperacji, a także dawała możliwość zrealizowania programu przyszłości.

Oczekiwać należy, iż inicjatywa w tym względzie wyjdzie od samego przemysłu naftowego.

C. P.

EUROPEJSKA PREFERENCJA ZBOŻOWA

WDZIELE UREGULOWANIA stosunków gospodarczych Europy, przedsięwziętem przez Komisję Studiów dla Unji Europejskiej specjalne miejsce zajmuje sprawa zbytu zbóż pochodzenia europejskiego na terenie naszego kontynentu. Znaczenie tego problemu jest zrozumiałe. Już w początkach r. ub., gdy po nieudanych próbach mechanicznej redukcji cel przemysłowych w Europie zajęto się nieco głębiej badaniem źródeł trudności gospodarczych, w jakich znajduje się Europa, zagadnienie stosunku pomiędzy krajami rolniczymi i krajami przemysłowymi naszego kontynentu wysunęło się odrazu na plan pierwszy. Od tej chwili stanowi ono dominujące i — bodajże — najbardziej aktualne zagadnienie polityczno-handlowe w pracach nad „Pan-Europą gospodarczą”, jak się potocznie określać zwykło całokształt prac gospodarczych, prowadzonych na terenie Genewy. Problem wymiany pomiędzy rolniczą „Europą B” i przemysłową „Europą A” odegrał zasadniczą rolę w układaniu znanego kwestjonariusza gospodarczego na I Konferencji dla Zespolenia Akcji Gospodarczej w lutym — marcu 1930 r., poczem — już w drodze niezależnych poczynań grupy państw rolniczych Europy Środkowo - Wschodniej (t. zw. „Bloku Rolniczego”) urósł do tego znaczenia, jakie posiada obecnie. Że jednak stoi on w tej chwili rzeczywiście w centrum prac, zainicjowanych przez ostatnią sesję Komisji Studiów dla Unji Europejskiej na terenie genewskim, złożyły się na to jeszcze i inne przyczyny.

Możemy niewątpliwie zaryzykować twierdzenie, iż, gdyby w marcu r. b. Europa cała nie została wstrząs-

nięta faktem niemiecko-austriackiego porozumienia celnego, zagadnienie wymiany europejskich krajów rolniczych i przemysłowych nie wyszłoby poza sferę badań przedwstępnych. Nie idzie za tem bynajmniej, aby nie były nadal kontynuowane prace nad całokształtem uregulowania produkcji rolniczej w skali światowej, co, rzecz prosta, miałoby swój wpływ i na konkretne bolączki rolnictwa europejskiego. Takie np. konferencje międzynarodowe, jak Rzymska czy Londyńska, gdzie rzuca się podwaliny pod ogólnoswiatowe uregulowanie produkcji w poszczególnych dziedzinach rolnictwa, niewątpliwie szłyby naprzód. Niewątpliwie również posuwałaby się naprzód sprawa międzynarodowego kredytu rolnego, jakkolwiek i tu wpływ projektowanego „Anschlusu” niemiecko-austriackiego okazał się dobroczynny dla przyspieszenia sfinalizowania sprawy. Niemniej jednak w dziedzinie właściwej wymiany między krajami rolniczymi i przemysłowymi Europy niewiele dałoby się dotychczas nowego wprowadzić. Przypominamy, iż jeszcze w lutym r. b., gdy pod egidą Komisji Studiów dla Unji Europejskiej zwołane były do Paryża 2 komitety specjalne, mające na celu z jednej strony zabezpieczyć zbyt istniejących obecnie w krajach rolniczych Europy niesprzedanych zapasów zboża, z drugiej zaś — uregulować na przyszłość zbyt nadwyżek zbożowych krajów rolniczych na rynkach krajów przemysłowych — do żadnych konkretnych rezultatów nie doszło. Trzeba było dopiero tak silnego wstrząsu w polityczno-handlowym systemie Europy, jakim była zapowiedź unji celnej austriacko-niemieckiej, aby sprawę stosunków między krajami

rolniczymi i przemysłowymi na polu polityczno-handlowym ruszyć z miejsca i nadać jej pewien określony kierunek.

Projekt „Anschlusu” wzmocnił, mianowicie, w znacznym stopniu te tendencje porozumień regionalnych, jakie już od połowy r. ub. dawały się odczuć w Europie środkowej i południowo-wschodniej. Nie powtarzając raz jeszcze szczegółów, które wielokrotnie na tem miejscu były już omawiane, przypomniemy tylko w krótkości, iż już w lipcu r. ub. na konferencji w Sinaja dały się poznać ze strony Rumunii i Jugosławii tendencje ku regionalnym porozumieniom z państwami przemysłowymi Europy Środkowej, a więc z Czechosłowacją, Austrią i Niemcami, przy czem głównym celem porozumień tych miało być uzyskanie dla zbytu zbóż naddunajskich w Europie Środkowej szczególnie korzystnych warunków, a więc takich, przy których zbył ten mógłby się odbywać normalnie i nie być hamowany — jak dotąd miało miejsce — przedewszystkiem przez konkurencję zbóż zamorskich, ostatnio zaś również przez silny protekcjonizm celny krajów przemysłowych Europy Środkowej.

Konferencja państw rolniczych w Warszawie (sierpień r. ub.) podeszła do zagadnienia zbytu zbóż krajów Europy Środkowo-Wschodniej od nieco innej strony, a mianowicie, popierając samą zasadę uzyskania dla zbytu ich w deficytowych zbożowo krajach europejskich specjalnie korzystnych warunków, usuwała na dalszy plan regionalizm w tej koncepcji, a stawiała ją natomiast na gruncie ogólnoeuropejskim („preferencja celna w Europie dla zbóż pochodzenia europejskiego”).

Koncepcja ta, znalazłszy się na gruncie międzynarodowych dyskusyj w Genewie, przeszła przez atak wstępny ze strony państw zamorskich na zeszłorocznem Zgromadzeniu Ligi Narodów we wrześniu r. ub., następnie zaś poniosła częściową porażkę na II sesji Konferencji dla Zespołu Akcji Gospodarczej w listopadzie r. ub. Dwa inne postulaty Konferencji Warszawskiej (organizacja wymiany zboża i międzynarodowy kredyt rolniczy) doczekały się pozytywnego ustosunkowania się forum międzynarodowego, czego konsekwencją były z jednej strony konferencje w Rzymie i Londynie, z drugiej — dojsie do skutku międzynarodowego instytutu kredytu hipotecznego. Zdawało się zatem, iż tylko w zakresie wymiany międzyeuropejskiej zboża reformy żadnej oczekiwać wobec oporu, ujawnionego przez państwa zachodnio-europejskie na gruncie międzynarodowym, nie należy. Tutaj jednak próby porozumień regionalnych na własną rękę, czynione w początkach r. b. przez poszczególne rolnicze państwa naddunajskie, a następnie wzmocnienie prób tych przez zapowiedź austro-niemieckiego „Anschlusu”, zmieniły sytuację zasadniczo. Zachodnia Europa stanęła przed alternatywą: albo odrzucać w dalszym ciągu zasadę europejskiej preferencji zbożowej i doczekać się regionalnych układów Niemiec i Austrii z państwami naddunajskimi, zawieranych w formie traktatów dwustronnych (a więc bez kontroli państw trzecich), zawierających, być może, nawet preferencję ukrytą (w formie zakupów poszczególnych produktów przez organizmy państwowe lub inne po określonych w drodze porozumienia dwustronnego cenach), albo — preferencję zbożową przyjąć do swego programu i w ten sposób uzyskać przynajmniej na nią pewien wpływ faktyczny. Uchwała majowej sesji Komisji Studjów dla Unji Europejskiej, mówiąca, że „Komisja

uznaje, iż... wprowadzenie systemu preferencji rolniczej mogłoby obniżyć koszty eksploatacji i zapewnić w obecnych nienormalnych warunkach zyskowną cenę dla eksporterów Europy Środkowo-Wschodniej” wskazuje, iż wybrana została (i słusznie) droga druga.

Tak więc na sesji specjalnego Komitetu (który formalnie jest drugą sesją paryskiego komitetu z lutego r. b., zwanego „Komitetem dla Zbytu Nadwyżek Przyszłych Zbiorów Zbożowych”), rozpoczynającej się dn. 22 czerwca r. b., po raz pierwszy sprawa preferencji zbożowej w Europie wejdzie w stadium już nie politycznych przetargów i dyskusji ogólnej, ale realnego technicznego opracowania. Komitet ten ma bowiem za zadanie „zapewnić dobre zastosowanie tego rodzaju wyjątkowego systemu i uzgodnić całość zarządzeń, podjętych lub zamierzonych przez państwa eksportujące (sc. zboże), w porozumieniu z państwami importującymi”.

Cóż wynika z tego rodzaju mandatu, udzielonego Komitetowi i przez Komisję Studjów dla Unji Europejskiej? Sam tekst wskazuje, iż będzie on miał za zadanie uzgodnienie preferencyjnych układów dwustronnych, zawieranych przez poszczególne państwa rolnicze z państwami przemysłowymi. Innemi słowy, odrzucono całkowicie myśl o stworzeniu jakiegoś układu wielostronnego, zawierającego jednolitą i ogólną formułę preferencyjną, a zwrócono się ku porozumieniom raczej bilateralnym.

Niewątpliwie zostało to podyktowane względami przedewszystkiem praktycznymi. Możliwość sobie ostatecznie wyobrazić europejski układ międzynarodowy wielostronny, zawierający preferencję dla zbóż pochodzenia europejskiego, ale układ taki technicznie nastręczałby, zdaje się, wprost nieprzezwyciężone trudności w samej swej konstrukcji. Przedewszystkiem — założeniem układu wielostronnego jest jednolitość koncepcji każdego jego sygnatarjusza, a więc w tym wypadku przedewszystkiem wszystkich krajów, udzielających preferencji zbożowej. Teoretycznie możnaby to sobie wyobrazić w formie „klauzuli europejskiej”, mocą której państwa naszego kontynentu, podpisując układ międzynarodowy wielostronny, zobowiązywałyby się tem samem do obniżenia na zboże pochodzenia europejskiego celów swych o sumę „fixe” — x franków złotych. Tutaj jednak odrazu nasuwają się wątpliwości. Badając, mianowicie, istniejące obecnie cła zbożowe w krajach deficytowych zbożowo na naszym kontynencie, widzimy, iż cła te wahają się naogół w granicach od zera (państwa wolnohandlowe, nie posiadające wcale celów zbożowych) do tak prohibicyjnych celów, jakimi są obecne cła zbożowe w Niemczech (RM 25 od kwintala pszenicy) — poprzez całą skalę poziomów pośrednich. Już to zatem utrudnia znalezienie kryterjum do określenia preferencji „fixe”, któraby odpowiadała stosunkom ogólnoeuropejskim. Nawet, gdyby preferencję wyrazić nie w liczbie bezwzględnej, ale w ustępstwie procentowym od istniejącego cła, trudności nie zmniejszyłyby się znacznie.

Jeśli jednak ostatecznie możnaby sobie wyobrazić układ wielostronny, gdzie każde państwo, przywożące zboże, udzielałoby osobną preferencję na poszczególny rodzaj zbóż pochodzenia europejskiego w odpowiedniej liczbie bezwzględnej lub ułamku procentowym (przykład podobnej wielostronnej fiksacji celów istnieje już w międzynarodowej konwencji o cłach wywozowych na kości z dn. 11 września 1929 r.), to komplikacja staje się już zupełnie niemożliwą, gdy du-

damy do tego ewentualne rekompensaty, jakie każde z osobna państwo, wywożące zboże, miałyby udzielić wzamian za preferencję w państwach deficytowych. Przedewszystkiem wysokość tych rekompensat zależna być musi od konkretnych korzyści, jakie każdy, wywożący zboże, uzyskuje na poszczególnym rynku. Wyobraźmy sobie np., iż Francja i Niemcy udzielają określonej preferencji na jęczmień pochodzenia europejskiego. Jęczmień jest, jak wiadomo, głównym produktem wywozowym Rumunii. Jeśli jednak Rumunia zechce udzielić wspomnianym 2 państwom rekompensaty, to zachodzi od razu pytanie, ile jęczmienia Rumunia wywiezie do Niemiec i ile do Francji. Od tego zależeć musi wysokość ewentualnych rumuńskich ustępstw. Ponieważ jednak ustępstwa te podlegać mają ze swej strony klauzuli największego uprzywilejowania, t. j. korzystać z nich będą wszystkie państwa, posiadające w Rumunii największe uprzywilejowanie na podstawie traktatu handlowego, chociażby żadnych preferencji nie udzielały, określenie wysokości rekompensat rumuńskich wobec obu wspomnianych krajów jest rzeczą niemal a priori niemożliwą.

Dlatego też kontrprojekt francuski, wysunięty w Genewie jako przeciwwaga dla zamiarów austro-niemieckiej unii celnej, przewiduje inną procedurę. Pragnie on uniknąć wogóle preferencji celnej w ścisłym znaczeniu tego słowa, a więc jakichkolwiek ustępstw od normalnego poziomu ceł zbożowych w Europie. Preferencja miałaby, zgodnie z propozycją francuską, dokonywać się na gruncie transakcji handlowo-finansowej bez ruszania istniejącego systemu celnego. Zboże, przywożone do jakiegoś kraju, deficytowego pod względem zbożowym, płaciłoby „bez względu na to, jakie jest i skąd przybywa”, normalne cło tego kraju. Dopiero potem w stosunku do zbóż pewnych określonych krajów część cła zostaje zwrócona. W praktyce zatem projekt francuski przewiduje kolejno:

1) utworzenie przez kraje Europy Środkowej i Wschodniej wspólnego biura sprzedaży dla ich zbóż;

2) utworzenie komisji, składającej się z przedstawicieli krajów, przywożących i wywożących zboże, a która periodycznie ustalałaby kontyngenty, mające korzystać z preferencji celnej;

3) wyłonienie z powyższej komisji specjalnego komitetu przedstawicieli wyłącznie krajów, przywożących zboże, którzy rozdzielaliby między siebie wspomniane kontyngenty i określali wysokość preferencji dla każdego z osobna;

4) zwrot preferencji do centralnego biura sprzedaży krajów, wywożących zboże;

5) podział przez wspomniane biuro uzyskanych w ten sposób sum pomiędzy centralne biura sprzedaży poszczególnych krajów, które to biura z kolei miałyby rozdzielać je pomiędzy poszczególnych producentów, którzy zboże wywieźli, zależnie od ilości zboża, wywiezionego przez każdego z nich.

Projektowi temu nie sposób odmówić racji bytu. Skomplikowane zagadnienie preferencji próbuje on rozwiązać możliwie prosto, opierając się bardziej na realizmie samej transakcji kupna-sprzedaży niż na zawilosciach prawnych form systemu preferencyjnego. Tu leży niewątpliwie jego siła. Niemniej jednak w wielu punktach nie daje on odpowiedzi, jak rozwiązać bardzo wątpliwe pytania. Jak np. ma być według projektu tego rozwiązana prawna kwestja systemu preferencji zbożowych w Europie? Na jakiej zasadzie,

mianowicie, państwa, przywożące zboże, udzielić mają zwrotu części pobranych przez swe urzędy celne ceł zbożowych? A przedewszystkiem — czy tak pojęta preferencja jest jawna, t. j. wymaga specjalnego wyjątku od zasady klauzuli największego uprzywilejowania, czy też raczej stanowi sposób ukrytego obejścia klauzuli? Za pierwszą alternatywą przemawia oficjalne postawienie jej w urzędowym projekcie francuskim, za drugą — jej forma, unikająca realnego obniżania ceł i przenosząca cały ciężar na transakcję handlową. A w takim razie, jak pogodzić z tym systemem ewentualne rekompensaty celne w państwach rolniczych i jak rekompensaty te związać z powyżej przedstawioną procedurą komisyjnego ustalania repartycji kontyngentów zbożowych i wysokości preferencji w każdym państwie? Wszystkie te pytania wymagałyby, oczywiście, wyjaśnienia.

Zdaje się jednak, iż obecnie projekt francuski ulega modyfikacji. Wynika to poprostu z brzmienia podanego na wstępie ustępu uchwał Komisji Studjów dla Unii Europejskiej, gdzie mówi się o uzgadnianiu „całokształtu zarządzeń, podjętych lub zamierzonych przez państwa eksportujące, w porozumieniu z państwami importującymi”. Niewątpliwie na zmianę stanowiska tego musiało wpłynąć prowadzenie w dalszym ciągu przez państwa naddunajskie układów dwustronnych o charakterze preferencyjnym z państwami Europy Środkowej. Traktat handlowy austriacko-węgierski jest albo już podpisany, albo podpisanie ma nastąpić w ciągu dni najbliższych. Rokowania między Niemcami i Rumunją, przerwane w maju dość niezwykłym incydentem, mają zostać wznowione. Jednocześnie zakończone zostały rozmowy wstępne o traktat handlowy niemiecko-węgierski, właściwe rokowania zaś rozpocząć się mają w końcu czerwca. Wszystko to razem wskazuje, iż pęd naddunajskich państw rolniczych ku zawieraniu dwustronnych porozumień preferencyjnych (wszystkie wspomniane układy zawierają wzgl. mają zawierać preferencję) nie słabnie, a raczej wzmacnia się. Możliwe więc, że pod wpływem okoliczności zewnętrznych pierwotny program francuski ulegnie rewizji, na co wskazuje już brzmienie uchwały Komisji Studjów.

Jakżeż się ma odbyć owe „uzgodnienie” poczynań krajów rolniczych i krajów, udzielających preferencji rolniczej, o którym mówi uchwała Komisji Studjów?

Odpowiedzi ostatecznej, oczywiście, dać w tej chwili nie sposób. Każde „novum” w polityce handlowej, a preferencja zbożowa niewątpliwie jest właśnie zagadnieniem zupełnie nowym, gdzie niema wyrobionych form technicznych, wymaga specjalnych studjów i tworzy się dopiero w toku obrad wszystkich zainteresowanych. Dlatego też komitet, zbierający się dn. 22 czerwca, będzie miał do spełnienia zadanie bardzo odpowiedzialne. Komisja Studjów nie dała mu zbyt wiele wskazówek. Określiła ona raczej tylko ogólnie charakter samej preferencji jako zarządzenia „wyjątkowego i czasowego”, dodając, iż przeprowadzona być ma ona „pod warunkiem uwzględnienia interesów państw trzecich”. To wskazuje już, iż o preferencji ukrytej, która miałaby stanowić obejście klauzuli największego uprzywilejowania, niema mowy. Niewątpliwie dlatego też Komisja Studjów udzieliła czerwcowemu komitetowi mandatu do porozumienia się ewentualnie z „państwami zamorskimi, wywożącymi zboże”, a to, oczywiście, dla uzyskania ich zgody na preferencję dla zbóż pochodzenia europejskiego w tych krajach, gdzie kraje zamorskie posiadają na podstawie

traktatów dwustronnych klauzulę największego uprzywilejowania.

Niemniej jednak Komisja Studiów rozstrzygnęła ostatecznie jeden ważny punkt w skomplikowanym zagadnieniu preferencyjnym, a mianowicie, ogólny charakter rekompensat, jakich kraje rolnicze miałyby udzielić krajom, godzącym się na preferencję zbożową.

Projekt francuski sprawy te nie rozstrzygał ostatecznie. Zapytywał on prosto, „czy zostanie zdecydowane, iż korzyści, przyznane krajom, kupującym zboża naddunajskie (nieściśłość tekstu, który gdzieindziej mówi zawsze — i zgodnie z prawdą — o zbożach Europy Środkowej i Wschodniej), jako rekompensaty za preferencję, na którą się kraje te zgodziły, będą automatycznie rozciągnięte na wszystkie państwa, które mogą powołać się na klauzulę największego uprzywilejowania” — czy też nie?..

Innymi słowy, problemat cały zasadzał się w kwestji, czy ustępstwa o charakterze zniżek celnych na produkty przemysłowe (boć przecież to tylko może wchodzić w rachubę jako rekompensata dla państwa, udzielającego preferencji zbożowej) mają być również preferencyjne, t. j. przysługiwać tylko państwom, udzielającym preferencji zbożowej, czy też zostać rozciągnięte na wszystkich, korzystających z klauzuli największego uprzywilejowania? W pierwszym wypadku miałyby się do czynienia z obustronnymi preferencjami (rolniczymi i przemysłowymi), co tworzyłoby w praktyce układy o pełnym charakterze regionalnym.

Otóż Komisja Studiów dla Unii Europejskiej przesądziła sprawę wyraźnie na niekorzyść koncepcji układów regionalnych, stawiając zasadę, iż ustępstwa krajów rolniczych wzamian za preferencję podlegać mają klauzuli największego uprzywilejowania. Ten ważny punkt sporny został zatem już rozstrzygnięty.

Pozostaje jednak do wyjaśnienia jeszcze wiele rzeczy. Przedewszystkiem — dokładny charakter preferencji w zakresie terytorjalnym. Wiadomo, że ogranicza się ona w projekcie do zbóż pochodzenia euro-

pejskiego. Ale mówi się naogół stale o zbożach krajów Europy Środkowo-Wschodniej, a więc nie całej Europy. Czy w takim razie np. jęczmień czeskosłowacki korzystać będzie w Niemczech, powiedzmy, z takiej samej preferencji, jak jęczmień rumuński, na który Niemcy wyraźnie udzieliłyby preferencji? Czy sporadyczne transporty żyta niemieckiego np. podpadałyby we Francji pod klauzulę preferencyjną, jakiejby Francja udzieliła jakiemuś innemu państwu rolniczemu? Czy też — odwrotnie — każde porozumienie „eksportera” z „importerem” stanowi całość preferencyjną, co do której nie stosuje się nawet klauzula największego uprzywilejowania, posiadana przez sąsiadów?... Ta sprawa wymaga specjalnego zbadania.

A wreszcie — sprawa zboża sowieckiego. W Komitecie czerwcowym będzie zasiadał przedstawiciel Z. S. R. R. Dotychczas państwo to występowało wogóle przeciwko samej zasadzie preferencji. Obecnie wobec faktów zewnętrznych, być może, stanowisko swe zmieniło. Ale w takim razie jest również możliwe, iż Z. S. R. R. jako kraj „Europy Wschodniej” zażąda również specjalnej preferencji dla siebie. Czy w takim razie cały kunsztownie budowany system nie zawali się pod groźbą naporu takiego „kolosa zbożowego”, jakim jest Z. S. R. R., a — co najważniejsze — czy kraje zamorskie, które już niechętnie patrzą na europejską preferencję zbożową, chociaż z uwagi na małe względnie kwoty eksportowe rolniczych państw Europy dotyka ona zamorskich eksporterów w niezmiernie małym stopniu, nie oprą się gwałtownie preferencji na korzyść zboża rosyjskiego, które posiada już pewne znaczenie jako konkurent zboża amerykańskiego w Europie?...

Wszystkie te wątpliwości rozwiązać musi komitet czerwcowy. Po roku „politycznej” dyskusji nad preferencją wchodzimy w okres dyskusji rzeczowej. Zobaczymy, co dyskusja ta przyniesie.

Dr. T. Ł.

ŻYCIĘ GOSPODARCZE

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICTWO WĘGLOWE

WYWÓZ WĘGLA KAMIENNEGO W MAJU 1931 R. przedstawiał się — według danych tymczasowych — następująco (w tys. tonn):

Kraje	M a j:			Kwie- cień	Maj	Wzrost (+) lub zmniejsza- nie (-) w stos. do kwietnia 1931
	1928	1929	1930			
Rynki konwen- cyjne — ogółem . . .	350	386	240	265	220	- 45
Rynki środkowo- europejskie . . .	302	336	204	236	187	- 49
Austria	191	189	122	150	116	- 34
Węgry	34	71	21	39	13	- 26
Czechosłowacja . .	77	76	61	47	58	+ 11
Niemcy	—	—	—	—	—	—

Inne rynki kon- wencyjne	48	50	36	29	33	+ 4
Gdańsk	22	27	20	23	24	+ 1
Jugosławja	26	23	16	6	9	+ 3

Rynki pozakon- wencyjne — ogółem	679	716	592	764	885	+121
-------------------------------------	-----	-----	-----	-----	-----	------

Rynki północne	560	555	507	544	663	+119
Szwecja	263	241	235	263	229	- 34
Norwegja	66	61	35	47	112	+ 65
Danja	106	138	121	121	190	+ 69
Finlandja	67	61	54	36	54	+ 18
Łotwa	38	37	50	40	41	+ 1
Litwa	9	3	7	5	10	+ 5
Estonja	—	3	—	7	6	- 1
Kłajpeda	6	10	1	6	8	+ 2
Z. S. R. R.	5	—	4	14	10	- 4
Islandja	—	1	—	5	3	- 2

Inne rynki europejskie	110	160	85	212	216	+ 4
Francja	36	68	40	105	89	- 16
Włochy	39	55	24	58	72	+ 14
Rumunia	11	10	5	6	3	- 3
Szwajcaria	12	15	11	11	11	-
Holandia	7	9	2	9	15	+ 6
Belgia	5	3	3	23	22	- 1
Hiszpania	-	-	-	-	4	+ 4
Rynki pozaeuropejskie	9	1	-	8	6	- 2
Algier	4	1	-	8	6	- 2
Brazylja	5	-	-	-	-	-
Węgiel okrętowy	45	65	106	72	48	- 24
Ogółem: 1.074	1.167	938	1.101	1.153	+ 52	
Przeladunek węgla w portach:						
w Gdańsku	487	541	426	494	529	+ 35
w Gdyni	161	241	228	320	377	+ 57
w innych	5	7	-	-	-	-
Razem: 653	789	654	814	906	+ 92	

Ekspert węgla kamiennego w maju pomimo mniejszej o 1 ilości dni roboczych (24 wobec 25) wykazał wzrost o 52 tys. t, osiągając 1.153 tys. t.

Zwiększenie się eksportu miało miejsce tylko z rej. śląskiego, skąd wyeksportowano 1.019 tys. t, t. j. o 69 tys. t więcej; z rej. dąbrowskiego wywieziono 133 tys. t, a zatem o 17 tys. t mniej; wywóz z rej. krakowskiego utrzymał się na poziomie poprzedniego miesiąca i wynosił ok. 1 tys. t. Z powyżej wymienionych ilości na rynki konwencyjne wywieziono 220 tys. t, t. j. o 45 tys. t mniej niż w kwietniu, przyczem spadek eksportu dotyczył tylko rynków środkowo-europejskich, podczas gdy zbył na inne rynki konwencyjne, t. j. do Jugosławii i Gdańska zwiększył się o 4 tys. t i wynosił 33 tys. t.

Ekspert na rynki pozakonwencyjne zwiększył się o 121 tys. t i wynosił 885 tys. t, z czego na rynki północne wywieziono 663 tys. t, t. j. o 119 tys. t więcej, na inne rynki europejskie 216 tys. t, a zatem o 4 tys. t więcej w porównaniu z miesiącem poprzednim, natomiast spadł nieznacznie eksport na rynki pozaeuropejskie. Wywóz węgla okrętowego w maju w porównaniu z kwietniem zmniejszył się o 24 tys. t i wynosił 48 tys. t.

Udział wymienionych rynków w ogólnym eksporcie polskiego węgla w maju i kwietniu przedstawiał się następująco (w %):

	Kwiecień	Maj
Rynki konwencyjne	24'07	19'08
Rynki północne	49'41	57'50
Inne rynki europejskie	19'25	18'74
Rynki pozaeuropejskie	0'73	0'52
Węgiel okrętowy	6'54	4'16
Razem: 100'00	100'00	

Przeciętna dzienna wysyłka węgla kamiennego zagranicę w maju przy 24 dniach roboczych wynosiła 48 tys. t, a zatem o ok. 4 tys. t więcej niż w kwietniu przy 25 dniach roboczych.

Wysyłka ta z rej. śląskiego wynosiła ok. 42 tys. t, a zatem o ok. 4 tys. t więcej niż w kwietniu, natomiast eksport z rej. dąbrowskiego utrzymał się na poziomie poprzedniego miesiąca i wynosił ok. 6 tys. t.

Przeladunek węgla w portach w miesiącu sprawozdawczym zwiększył się o 92 tys. t, wynosząc 906 tys. t, z czego na Gdańsk przypada 529 tys. t, t. j. o 35 tys. t więcej, a na Gdynię 377 tys. t, czyli o 57 tys. t więcej w porównaniu z miesiącem poprzednim.

PRZEMYSŁ NAFTOWY

STAN PRZEMYSŁU NAFTOWEGO W MARCU 1931 R. — Sytuacja w przemyśle naftowym w marcu nie uległa poważniejszym zmianom i była naogół mało pomyślna. W kopalnictwie zaznaczył się dalszy spadek produkcji ropy (w Borysławiu), spowodowany wyczerpaniem się złoża i brakiem nowych dowień, oraz ograniczeniami, wprowadzonymi przez niektóre przedsiębiorstwa.

Konsumpcja produktów naftowych w kraju uległa znacznemu obniżeniu, tak w stosunku do miesiąca poprzedniego, jak i w po-

równaniu z przeciętnymi danymi w r. ub. Wysyłka produktów naftowych z rafinerii na eksport powiększyła się, nie oznacza to jednak bynajmniej polepszenia się konjunktury w eksporcie, a spowodowana ona została raczej dążeniem przedsiębiorstw do pozbycia się nadmiernych zapasów (zwłaszcza benzyny).

Wydobycie ropy naftowej w marcu wynosiło (według danych tymczasowych — w tonnach):

Okrag	Marzec	Luty	Styczeń-marzec:	
	1931	1931	1931	1930
Jasło	7.900	7.214	8.059	6.699
Drohobycz	42.745	39.324	43.646	43.722
Stanisławów	3.947	3.530	4.127	3.982
Razem:	54.592	50.068	55.832	54.403

Prace nad udoskonaleniem metod pracy pomyślnie postępują naprzód. Pochylnia „Barbara” w Harkłowej osiągnęła w końcu miesiąca długość 60 m. Dotąd nadal przebijany jest z wyszcząjąca się ropą drobnoziarnisty piaskowiec. Wydobyto z niego w ciągu miesiąca około 3'3 t ropy. W celu zbadania produktywności piaskowca rozpoczęto próbne roboty nad budową poprzecznych chodników w kierunku szerzenia warstw na 44 metrze pochylni.

Odbudowa ciśnienia złoża w Lipinkach, po wtłoczeniu przeszło 600 tys. m³ powietrza, przy ciśnieniu 30 atm. w 2 otworach dała dwukrotne zwiększenie produkcji w 9 szybach. Analiza gazów stwierdziła zawartość powietrza od 19 do 48%. W Daszawie na jednej z kopalń uruchomiono mały wprowadzony dotąd w Polsce ryg wiertniczy systemu „Rotary”. Ze względu na charakter pokładów należy się spodziewać, że systemem tym osiągnięty zostanie szybki postęp wiercenia.

Rozwijający się przemysł gazolinowy został wzbogacony uruchomieniem nowej gazoliniarni w Grabownicy i ukończeniem budowy jeszcze jednej na kopalniach tustanowickich.

Z nowych kopalń zgłoszono tylko jedną w Orowie.

Ruch wiertniczy osłabł. W szczególności bardzo słabo przejawiał się w rejonie borysławskim. Poza wznowieniem ruchu na dawniej zaczętych otworach, nowych wierzeń nie rozpoczęto. Szereg zmontowanych i od kilku miesięcy gotowych do wiercenia nowych otworów nie zostało dotąd uruchomionych. Sądząc z niekorzystnej konjunktury, wywołanej światową zniżką cen, naogół w najbliższym czasie można oczekiwać dalszego ograniczenia ruchu wiertniczego. Lepiej natomiast przedstawiała się sytuacja na terenach marek specjalnych. W rejonach tych uruchomiono kilka nowych wierzeń, jak w Daszawie, Wietrznie, Dubie, Bitkowie i Uryczu.

Z kontynuowanych wierzeń w rejonie marki podstawowej otwór „Minister Kwiatkowski” osiągnął głębokość 1.520 m, wykazując od 1.486 m ślady ropy. Również ślady ropy, a nawet gazy zaznaczyły się w otw. „Galleni I”, który po dłuższej instrumentacji doszedł do 1.088 m. Otwór „Galicja-Bitumen I”, osiągając głębokość 1.737 m, produkował, jak w miesiącu poprzednim, 2 tonny ropy dziennie i 1'25 m³ gazów na minutę. Otwory: „Beno I”, po podwierceniu do 1.391 m, i „Union VII” — do 1.640 m dały nową produkcję ropy w wysokości około 8 i 19 t ropy dziennie.

Z dowień w rejonach marek specjalnych wyróżnia się dowień „Polminu” w Rostokach z produkcją 30 m³ gazów na minutę z głęb. 980 m. Dowień to stwierdza dalszy zasięg pól gazowych sąsiedniej gminy w Sadowej.

Dowieńca produkcja ropy w innych miejscowościach wynosiła: w Pasiecznej 21 t dziennie (otw. „Chrobry IX” głęb. 1.237 m) i 1½ t dziennie (otwór „Italia LV” głęb. 476 m), w Grabownicy 3 t dziennie („Ga'en XII” głęb. 591 m) w Humniskach 60 t miesięcznie („August” głęb. 965 m), w Lipinkach 30 t miesięcznie („Lipa LX i LXI”) i 1½ t dziennie („Jakób LXII”), w Męcinie Wielkiej 2'5 t dziennie („Fellnerówka VIII” — 189 m) i w Potoku 1'25 t na dobę, („Jasło Potok Nr. 1”).

Ślady ropy bądź gazów nawiercono: w Pniowie („Maurycy I” głęb. 1.027 m), Bieczu („Stanisław XXI” 508 m), Krygu („Elżbieta III” głęb. 430 m) i Monastercu („Elżbieta I” — 594 m).

Z rozpoczętych wierzeń poszukiwawczych otwór w Wietrznie „Czesław”, wierceń w miocenie na głęb. 99 m; orowskie wiercenie „Pionier I” osiągnęło 153 m i wiercenie w Łotatnikach „Bocheński I” w miocenie 95 m. Otwór „Józef I” w Uhercach dowieńca do 241 m, produkując około 2 t ropy miesięcznie. Wiercenia w Stańkowej wyprodukowały około 41 t ropy.

Liczba robotników na kopalniach ropy wynosiła w dn. 31 marca (dane tymczasowe):

Okrag Jasło	2.228
Drohobycz	6.411
Stanisławów	960
Razem:	9.599

1) Dane tymczasowe za luty — p. zesz. 14/1931, str. 552.

podczas gdy w końcu lutego było zatrudnionych 9.908 robotników.

Redukcja robotników związana jest z obecnym kryzysem w przemyśle naftowym; niektóre kopalnie zamiast redukcji zatrzymały wszystkich robotników z tem, że pracują oni na zmianę, t. j. połowa robotników w pracuje przez I połowę miesiąca, reszta zaś robotników przez II połowę.

Płace robotników uległy naskutek umowy, zawartej w dn. 5 marca między pracodawcami a robotnikami, obniżce o 3% w stosunku do płac w lutym r. b.

Stosunki pracodawców z robotnikami nie były w marcu zakłócone żadnym poważniejszym zatargiem. Z powodu tendencji wprowadzenia jak najdalej posuniętych oszczędności firmy ograniczają personel robotniczy, w następstwie czego zredukowano pewną liczbę robotników.

Firma „Małopolska” skasowała wypłatę dodatku świątecznego, wypłacanego dotąd robotnikom w wysokości 50% ponad normy ustawowe, i ograniczyła wynagrodzenie do norm ustawowych. Wskutek tego robotnicy zrzekli się pracy w niedzielę i dnie świąteczne.

Według sprawozdania P. U. P. P. w Drohobyczu było w końcu marca ogółem 7.446 bezrobotnych (o 167 więcej niż w końcu lutego), w tem 2.915 (o 121 więcej) w zagłębiu boryslawskim.

Zapasy ropy marki Borysław w towarzystwach magazynowych okręgu drohobyczkiego wynosiły w dn. 31 marca ogółem 4.423 t, czyli w porównaniu z zapasami w końcu lutego (3.204 t) zwiększyły się o 1.219 t. Zapasy ropy w okręgu stanisławowskim wynosiły w końcu marca 2.381 t, czyli powiększyły się również w stosunku do końca lutego (1.894 t).

Cena ropy marki Borysław wynosiła dla ropy bruttowej, zakupywanej przez „Polmin”, zł 1.882 (w lutym również zł 1.882) za cysternę 10-tonnową. Cena ropy boryslawskiej oraz innych marek na wolnym rynku miała ze względu na słabszy popyt ze strony rafinerji tendencję zniżkową.

Przemysł gazów ziemnych przedstawiał się w marcu następująco (dane tymczasowe):

	Ma- rzec 1931	Luty 1931	Ma- rzec 1930
Wydobycie gazów ziemn. — tys. m ³	42.800	41.353	42.784
Ilość przerobionego gazu — tys. m ³	23.941	21.332	23.677
Wydobycie gazoliny — tonn	3.596	3.171	3.323
Zbyt gazoliny w kraju — tonu	3.313	2.889	3.326
Eksport gazoliny — tonn	—	—	—
Liczba robotników w gazoliniarniach	263	248	231

W marcu było czynnych 21 zakładów gazolinowych; uruchomiona została druga gazoliniarnia w okręgu jasielskim, a mianowicie w Grabownicy (Tow. Akc. „Galicja”), która zatrudnia 7 robotników. Ze 100 m³ gazu ziemnego wyrabiano w marcu przeciętnie 1502 kg gazoliny (w lutym 1486, przeciętnie w 1930 r. 1346). Przeciętna cena gazu ziemnego na podstawie faktycznie uskuteczonych dostaw w zagłębiu boryslawskim została ustalona przez Izbę Przemysłowo-Handlową we Lwowie w wysokości zł 5.62 za 100 m³ gazu, czyli w stosunku do lutego pozostała niezmienną.

Produkcja gazów zarówno w rejonie boryslawskim, jak i daszawskim, pozostała bez znacniejszych zmian. W marcu wykończono budowę nowej gazoliniarni w Tustanowicach, należącej do Spółki „Małopolskie Zakłady Gazolinowe”, Sp. z ogr. odp. we Lwowie.

Stan przemysłu rafineryjnego w marcu przedstawia zestawienie następujące (dane tymczasowe—w tonnach):

	Ma- rzec 1931	Luty 1931	Ma- rzec 1930
Przeróbka ropy	51 011	45.388	48.536
Wytwórczość produktów naftowych	47.337	41.525	44.387
Rozchód prod. naftowych w kraju	26.851	27.952	28.768
Eksport produktów naftowych	16.742	14.806	13.922
Zapasy produktów naft. w końcu mies.	227.544	220.405	198.801
Liczba robotników w rafinerjach	3.697	3.773	3.909

Przeróbka ropy w marcu była mniejsza niż przeciętna przeróbka miesięczna w r. ub. (52.740). Państwowa Fabryka Ol. Min. w Drohobyczu przerobiła w marcu 7.848 t ropy (w lutym 7.378 t).

Konsumpcja produktów naftowych w kraju zmniejszyła się w porównaniu do lutego o przeszło 1 tys. t.

Stan przemysłu rafineryjnego w marcu według głównych produktów naftowych przedstawia zestawienie następujące (dane tymczasowe — w tonnach):

	Benzyna	Nafta	Ol. gaz.	Ol. smar.	Parafina	Razem
Produkcja	9.739 ¹⁾	14.661	10.111	7.348	3.142	47.337
Spożycie w kraju	6.008 ²⁾	9.520	5.598	2.439	683	26.851
Eksport	5.444 ²⁾	2.726	2.432	2.303	2.691	16.742
Zapasy w dn. 31/III	42.976 ²⁾	17.268	18.214	38.602	4.543	227.544

Eksport produktów naftowych w dalszym ciągu wzrósł i był nawet nieco większy od przeciętnego eksportu miesięcznego w r. ub. (16.015).

Eksport produktów naftowych w marcu według krajów przedstawiał się następująco (w tonnach):

Produkt	Austria	Czechosłow.	Francja	Niemcy	Szwajcaria	Inne kraje	Gdańsk	Razem
Benzyna	223	3.860	14	49	—	641	657	5.444
Nafta	—	—	—	—	—	1.742	984	2.726
Olej gazowy i opalowy	295	10 349	—	1.013	72	693	2.432	2.432
Oleje smarowe	98	445	41	15	15	252	1.437	2.303
Paraf. i świece	109	—	35	315	10	258	1.964	2.691
Inne produkty	263	107	—	482	54	45	195	1.146
Razem:	988	4.422	439	861	1.092	3.010	5.930	16.742

PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY

WŁÓKIENICTWO ŁÓDZKIE W MAJU 1931 R. — Wbrew pesymistycznym przewidywaniom producentów i odbiorców maj przeszedł w Łodzi naogół dość pomyślnie.

W pierwszym rzędzie przypisywać to należy temu zjawisku, iż sezony uległy, jeżeli chodzi o czas ich trwania, daleko idącym przesunięciom. Zazwyczaj bowiem, w okresach normalnej koniunktury w produkcji i zbycie towarów okręgu łódzkiego, miało się do czynienia z 2 sezonami: letnim i zimowym. Sezon letni, jeżeli chodzi o zbyt, rozpoczynał się w końcu stycznia i trwał do maja. Przystosowana do tego produkcja rozpoczynała się o 6—8 tygodni wcześniej. Sezon zimowy rozpoczynał się w lipcu i trwał mniej więcej do końca listopada.

Anormalna sytuacja, spowodowana przez kryzys, wytworzyła, jak powyżej zaznaczono, daleko idące przesunięcia czasu trwania sezonu. Sezony rozpoczynają się teraz, trwają i kończą się wtedy, kiedy odbiorca prowincjonalny posiada do dyspozycji pewną ilość gotówki, kiedy opróżnił składy i kiedy czuje silny nacisk ze strony bezpośredniego konsumenta, t. j. mieszkańca małego miasteczka i wsi. Z tego też względu w maju trwał jeszcze w Łodzi okres pełnego sezonu i, pomimo rozpoczynających się w tym okresie urlopów robotniczych, przemysł nie odczuł bynajmniej bardzo poważnie spadku produkcji, co uwidatni się dopiero w miesiącach najbliższych. Jakkolwiek pod względem liczby robotników w maju zauważyć się dały, nieznaczne zresztą, wahania, to jednak u uchomienie przemysłu było wyższe niż w kwietniu r. b. oraz wyższe również od uruchomienia w maju 1930 r. Przeciętnie liczba przepracowanych w przemyśle włókienniczym robotnikogodzin w kwietniu była wyższa o 55% niż w kwietniu r. ub. W drugiej połowie maja wielki przemysł bawełniany zatrudniał 46.672 robotników, pracujących w 39 fabrykach. Wielki przemysł wełniany zatrudniał w 28 fabrykach 14.778 robotników. W okresie tym w wielkim przemyśle bawełnianym korzystało z urlopów 41 robotników, w przemyśle wełnianym 280 robotników. Liczba ta pod koniec miesiąca uległa wydatnemu zwiększeniu, gdyż w tym okresie unieruchomiona została fabryka Zjednoczonych Zakładów Scheiblera i Grohmana, gdzie urlopy udzielono odrazu wszystkim robotnikom, a jednocześnie szereg większych fabryk, jak Ludwik Geyer, Widzewska Manufaktura, I. K. Poznański, udzielały urlopów grupami. Analogicznie kształtowała się sytuacja w przemyśle średnim, który nie wstrzymywał produkcji poszczególnych fabryk, lecz robotnikom udzielał urlopów w kilku partjach. Ogółem przemysł średni zatrudniał w maju 11.807 ro-

¹⁾ Bez gazoliny.

²⁾ Z gazoliną.

botników, pracujących w 140 fabrykach. Nieczynnych było w średnim przemyśle 15 fabryk. W porównaniu z kwietniem liczba zatrudnionych robotników średniego przemysłu pomimo urlopow wykazała nawet wzrost.

Również wzrosło zatrudnienie w farbiarniach i wykończalniach łódzkich, które zatrudniały 3.914 robotników, pracujących w 17 firmach, co w porównaniu z kwietniem oznacza wzrost liczby zatrudnionych robotników o 154. Dane statystyczne nie odzwierciedlają zupełnie dokładnie sytuacji przemysłu, która byłaby dużo pomyślniejsza, gdyby w okresie ostatnich miesięcy zbyt silnie nie występował jako czynnik wybitnie ujemny, konkurujący drobny przemysł. Świadczy o tem zarówno statystyka produkcji, jak i statystyka zbytu przedziału bawełnianych, których sprzedana przędza wykazuje w okresie maja wydatny wzrost, podczas gdy przędza, zużyta we własnych fabrykach — wydatną niżkę. Sytuacja przemysłu w okresie najbliższych miesięcy kształtować się będzie pod wpływem całego szeregu czynników.

Przemysł bawełniany spodziewa się, iż powstanie kartelu wpłynie na poprawę sytuacji. Według dotychczasowych obliczeń, najprawdopodobniej nie zajdzie konieczność przeprowadzenia większych redukcji stanu uruchomienia. Stopień uruchomienia wrzecion wyniósł ostatnio 120% normy 46-godzinnego tygodnia prac. Zarząd kartelu liczy się tylko z bardzo nieznacznie redukcjami, tak że stan zatrudnienia nie przekroczy 150 — 110%. W związku z utworzeniem kartelu projektowane są już w najbliższym czasie prace nad organizowaniem luźnych porozumień producentów poszczególnych rodzajów gotowych wyrobów bawełnianych. Jakkolwiek te zamierzenia stoją już poza obrębem właściwej działalności kartelu, tem niemniej jednak powstanie zrzeszenia producentów przędzy bawełnianej stworzyło podstawy do rozpoczęcia prac w tym kierunku.

Przemysł wełniany liczy się z pewną poprawą konjunktury w razie pomyślniejszej realizacji zbiorów oraz w związku z eksportem przędzy zesankowej, który, jakkolwiek wykazał po raz pierwszy pewien spadek, to jednak pozostaje na poziomie wyższym niż w r. ub. Dodatnim czynnikiem jest tutaj mocna tendencja na światowych rynkach surowca wełnianego.

Przemysł jedwabny wykazuje pomyślny rozwój. Tutaj wydatną rolę w unormowaniu stosunków rynkowych odgrywa stworzone w ostatnich miesiącach r. ub. zrzeszenie producentów tej branży, które w zakresie zagadnień produkcyjnych i polityki zbytu podjęło szereg poczynań.

Produkcja sztucznego jedwabiu rozwija się ostatnio również pomyślnie w związku z coraz silniejszym zastosowaniem sztucznego jedwabiu przy przeróbce z bawełną. W towarach bawełnianych, przerabianych ze sztucznym jedwabiem, przemysł łódzki osiągnął bardzo poważne sukcesy, zarówno pod względem jakości gatunków, jak również wzorów deseniowych tkanin, które niewątpliwie w niedalekiej przyszłości stanowiąc będą poważną konkurencją dla importowanych do Polski towarów zagranicznych.

Przemysł pończosznicy uruchomiony był również bardzo wydatnie. Ujemnym czynnikiem jest tutaj brak jednolitej polityki zbytu, co w konsekwencji doprowadzić musi do niepożądanych następstw. Podejmowane parokrotnie wysiłki nad stworzeniem porozumienia producentów nie doprowadziły do pozytywnych rezultatów.

Na rynku przędzy zauważyć się dał w pierwszej połowie miesiąca pokaźny wzrost zapasów przędzy bawełnianej, które w II połowie maja wynosiły 1.706.396 kg na sprzedaż oraz 388.765 kg dla własnych potrzeb. Zapasy te w dalszym ciągu wzrastały w związku z dążeniem do wyzyskania okresu, w którym kartel przedziałników nie rozpoczął jeszcze swej działalności. Zapasy te doszły w IV tygodniu maja do dawno nienotowanej ilości około 2 miljn. kg i dopiero na dz. 30 maja po raz pierwszy od szeregu tygodni ujawnił się spadek: zapasy na sprzedaż wyniosły 1.637.749 kg, dla własnych potrzeb zaś — 392.336 kg. Cen przędzy bawełnianej — w cent. amer. za 1 kg — kształtowały się następująco: 16/1 — 47, 20/1 — 50, 24/1 — 53, 24/2 — 59, 32/1 59, 32/2 — 68. Ceny te w porównaniu z okresem poprzednim zniżkowały, co pozostaje nie tylko w związku ze stabilizacją zapotrzebowania i wzrostem zapasów, ale i ze zniżką cen bawełny surowej. Transakcje zawierano wyłącznie za gotówkę. Ten gotówkowy charakter obrotów wpływa ujemnie na całokształt transakcji, a odbudowa kredytu wekslowego musi być obliczona na dłuższy okres czasu.

Rynek przędzy zesankowej wykazywał większą stosunkowo aktywność. Obroty nie były niższe niż w kwietniu, a w każdym razie o 20 — 30% wyższe niż w maju 1930 r. Ceny przędzy zesankowej kształtowały się następująco — w \$ za 1 kg: 28/1 zewiot — 1'15, 32/2 floshe — 1'60, 40/2 AB — 1'85, 40/2 floshe — 1'75, 46/1A — 2'05, 48/2 floshe — 1'90, 52/1B — 1'75, 56/1AB —

1'90, 56/2A — 2'00, 66/2 — 2'25, przędza szewiotowa 28/1 — 1'05, 32/2 — 1'15, 40/2 — 1'30.

Na rynku tkanin bawełnianych obroty były conajmniej na poziomie kwietniowym. Transakcji dokonywano artykułami sezonowymi. Największym popytem cieszyły się musliny, bazyty, woale, etaminy. Pokrycie obowiązywało przeważnie gotówkowe.

Rynek tkanin wełnianych w maju znajdował się już, właściwie, w końcowym okresie sezonu letniego. Obroty, zwłaszcza w damskich towarach zesankowych, były wyższe niż w sezonie letnim r. ub. Transakcje zawierano wyłącznie za gotówkę, w rzadkich wypadkach przyjmowano pokrycie wekslowe z terminem od 2 do 3 miesięcy. Za pokrycie gotówkowe udzielano odbiorcom 15% skonta. Obecny okres międzysezonowy trwać będzie w tej branży mniej więcej do sierpnia, a dodatnim czynnikiem, rokującym pomyślnie nadzieje na jego przebieg, są nieznaczne zapasy towarów na składach fabrycznych. Ceny materiałów wełnianych najprawdopodobniej nie ulegną zmianie w związku z pewną stabilizacją surowej wełny.

W maju wpłynęło do sądu handlowego w Łodzi 13 podań. W 12 wypadkach sąd ogłosił upadłość, jedno podanie zostało bez uwzględnienia. Podań o odroczenie wyplat wpłynęło w tymże miesiącu 2, sąd udzielił nadzoru w jednym wypadku, w drugim zaś ogłosił upadłość. W porównaniu z miesiącem ubiegłym ilość nadzorów się nie zmieniła, wzrosła natomiast liczba upadłości.

W maju zaprotestowano w Łodzi 29.159 weksli krajowych na sumę zł 6.750.872'36, weksli zagranicznych 24 na sumę zł 26.357'72. W porównaniu z kwietniem mamy pewien wzrost protestów wekslowych.

M. K.

PRZEMYSŁ SPOŻYWCZY

W SPRAWIE PRZEMYSŁU PIEKARSKIEGO W POLSCE.

— Według danych Komisji Ankietowej w 40 miastach Polski mieliśmy 233 piekarń mechanicznych i półmechanicznych (22 mechanicznych, 211 półmechanicznych). Piekarnie te były rozmieszczone następująco: w Warszawie posiadaliśmy 16 piekarń mechanicznych, pozostałych 6 znajdowało się w innych częściach Polski, przeważnie jednak na zachodzie. Półmechanicznych piekarń mieliśmy: na Pomorzu i w Poznańskim 52, na Górnym Śląsku 123, w b. Kongresówce i w Małopolsce 36. Tutaj nawiasem muszę dodać, że w małych miasteczkach w zachodnich częściach Polski piekarnie często są połączone z młeczarniami i t. d.

Nasuwa się pytanie, jak w Polsce są ustosunkowane pod względem wartości wytwórczych piekarnie zmechanizowane i ręczne.

Dla uzyskania odpowiedzi porównajmy stan piekarstwa w 2 województwach: jedno niech będzie zachodnie, np. poznańskie, drugie — centralne z tendencją ku wschodowi — np. lubelskie. W województwach tych weźmy po mieście wojewódzkim i jednym typowym powiatowem.

Poznań w 1925 r. posiadał 169'8 tys. mieszkańców. W mieście tem było 154 piekarń (w tem 1 spółdzielcza) o przeciętnej dziennej produkcji 44.000 kg chleba.

W tym samym czasie Lublin przy 94'5 tys. mieszkańców posiadał 114 piekarń, w tem 3 spółdzielcze, o wytwórczości dziennej 30 tys. kg chleba. Wypada więc przeciętnie wypieku dziennego na piekarnię: w Poznaniu 286 kg, w Lublinie 263 kg — przy 2'3 robotnikach na piekarnię w Poznaniu, a 2'6 w Lublinie.

Liczy: 2'3 rob. piek. i 2'6 rob. piek. wskazują na większą sprawność wytwórczą Poznania, która osiągnięta została przez szersze użycie maszyn. W 1925 r. Poznań posiadał 55 piekarń mechanicznych i półmechanicznych, podczas gdy Lublin ani jednej.

Przy porównaniu przeciętnej sprawności dziennej piekarń w Poznaniu i Lublinie uderza nas to, że mimo zmechanizowania około 33% piekarń różnice między przeciętnymi dziennymi są bardzo małe. Wytlumaczenie znajdujemy w tym fakcie, że w Poznaniu znaczna ilość piekarń produkuje ciastka, pod-

czas gdy w b. Kongresówce specjalność ta pozostawiona jest cukierniom.

Co do wielkości piekarni, to i w Poznaniu i w Lublinie prym trzymają piekarnie spółdzielcze.

Jedna z poznańskich piekarni o sprawności rocznej 25.315 q chleba żytniego zatrudnia 23 robotników i 2 osoby w zarządzie. Jako siły napędowej używa prądu elektrycznego z sieci miejskiej, który porusza 5 elektromotorów o łącznej sile 18 KM. W 5 piecach systemu Teleskokar spala w ciągu roku 500 t węgla. Do pieczywa zużywa 3.163 kg drożdży. Piekarnia ta wyposażona jest we wszystkie maszyny, potrzebne do produkcji chleba.

Piekarnia spółdzielcza w Lublinie wypieka rocznie 4.300 q pieczywa (chleba żytniego, pszennego i bułek). Zatrudnia 9 robotników i 2 członków zarządu. Cała praca wykonywana jest ręcznie. Wypieka się pieczywo w 2 piecach ceglanych, opalanych drzewem, którego rocznie spala się około 2.016 m³. Drożdży zużywa się około 381 kg.

Porównując obie te piekarnie, zauważymy zaraz większą wydajność robotnika w piekarni mechanicznej aniżeli w ręcznej. W mechanicznej 1 robotnik produkuje przeciętnie miesięcznie 9.171 kg chleba, podczas gdy w ręcznej 3.969 kg.

Wypiek w piecu rurkowym jest ekonomiczniejszy i higieniczniejszy aniżeli w ceglany, opalany drzewem. Przeciętnie na wypieczenie 100 kg chleba piekarnia poznańska spaliła 20 kg węgla, lubelska zaś 155'64 kg wyborowej dębiny, co, w przeliczeniu na węgiel, odpowiada 116'5 kg węgla.

Porównajmy jeszcze 2 piekarnie małe dla odmiany w 2 typowych miastach powiatowych wyżej wymienionych województw.

W mieście K. województwa lubelskiego mała piekarnia ręczna o sprawności rocznej około 375 q pieczywa zatrudnia 2 właścicieli. Posiada 1 piec ceglany, opalany drzewem, którego spala się około 180 m³.

W mieście K. województwa poznańskiego piekarnia ręczna typu dużych, o sprawności rocznej 1.872 q pieczywa, zatrudnia właściciela i 6 robotników. Posiada 1 piec ceglany, opalany gazem, którego spala rocznie około 48.000 m³.

Widzimy więc, że piekarstwo polskie, jak zresztą i cały przemysł spożywczy, jest bardzo zacofane. W zachodnich województwach piec parowy wypiera piece ceglane i to nie wszędzie. W 1925 r. na 3.522 piekarnie 113 miało piece rurkowe systemu Perkinsa. Na prowincji woj. poznańskiego znajdujemy również piece ceglane, opalane gazem, co stanowi pewnego rodzaju postęp.

Jedyną maszyną, a właściwie narzędziem zmechanizowanym, jest praska do dzielenia ciasta. I to, o ile wiem, spotyka się ją tylko w częściach zachodnich kraju. We wschodnich województwach nawet tego prostego i taniego narzędzia nie spotyka się, a całą robotę dzielenia ciasta na bułki wykonywa się ręcznie.

A że piekarnie ręczne utrzymują się — to tłumaczy się tem, że są one niewspółmiernie mniej obciążone świadczeniami so-

cialnemi, podatkami i ciężarami amortyzacyjnymi aniżeli piekarnie mechaniczne.

Poniżej podaję zestawienie kosztów wytwórczych u nas i w Niemczech. W danych niemieckich jest podany zysk przedsiębiorcy, w naszych — zysk ten niesłusznie został uitożsamiony ze świadczeniami właściciela na rzecz przedsiębiorstwa i włączony do kosztów robocizny.

	P i e k a r n i a :			
	średnia berlińska	polska ręczna średnia	duża berlińska	duża polska
	%	%	kosztów	wytwórczych
Robocizna	35'50	67'36	27'50	46'75
Opał	5'50	14'65	3'10	16'94
Siła i światło	2'00	0'40	1'20	4'95
Lokal	7'00	5'50	8'00	8'80
Remont, amortyzacja, dro- bne	14'50	1'95	7'20	3'70
Podatki	3'50	10'14	9'00	18'86
Koszty handlowe	11'00	.	28'00	.
Zysk przedsiębiorcy	21'00	.	16'00	.

Z zestawienia tego widać niewspółmiernie wysoki koszt robocizny piekarni ręcznych w porównaniu z mechanicznymi.

Podstawa kalkulacji kosztów wytwórczych piekarni w 1925 r. w stosunkach warszawskich przedstawiała się mniej więcej następująco:

Przeciętny jednorazowy zaczyn na chleb ciemny wynosi 210 kg ciasta. Ręczne wyrobienie tej porcji ciasta trwa 45 minut wartości 167'4, przyczem pracownik traci na wadze 200 — 340 g wskutek spalania materji i wypocenia się. Ta sama porcja ciasta wyrabiana jest mechanicznie w ciągu 10 minut, przy zużyciu prądu elektrycznego, czasu pracownika i maszyny za łączną sumę 93'1.

Koszt obrobienia 100 bochenków 2-kilogramowych wyniesie 224 i zajmie pracownika przez 1 godzinę. Maszynowe obrobienie tej samej ilości chleba kosztuje łącznie z amortyzacją maszyny i czasem pracownika 67'9.

Wypieczenie tych 100 bochenków w piecu ceglany zużyje przeszło 100 kg węgla i do 10 kg drzewa na podpałkę. Piec rurkowy zużyje na to maksimum 20 kg węgla średniej jakości.

W porównaniach swoich zupełnie nie uwzględniłem wielkich wytwórni chleba, t. zw. piekarni automatycznych. Uczyniłem to dlatego, że w całej Polsce posiadamy jedną fabrykę chleba w Warszawie.

Wytwórnia ta, zbudowana z dużym nakładem pieniężnym przez magistrat m. Warszawy, jest dotychczas tak słabo wyzyskana, że sprawność jej wynosiła niedawno 8% ogólnej dziennej, przez co, zamiast przynosić zyski, daje narazie straty. Wobec tego nie może służyć jako podstawa do wyciągania wniosków ogólnej natury o wydajności tego typu piekarni.

Na zakończenie zwrócę uwagę, że obok dążenia do obniżenia kosztów produkcji pieczywa drogą powiększenia wydajności piekarni i zrationalizowania wypieku, nie należy zapominać o tem, aby nie obniżyć jakości chleba.

Inż. Przemysław Rojowski

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA

KONFERENCJA ZBOŻOWA W LONDYNIE.— Próby uregulowania eksportu zbożowego na szerszą skalę datują się od czasu ostatniej wojny światowej, kiedy powstała kwestja aprowizacji Aljantów. Po wojnie widzimy sporadyczne wysiłki w poszczególnych krajach, więc organizację pool'u kanadyjskiego, akcję Farm-Board'u w Stanach Zjednoczonych, zastosowanie premij eksportowych w Australji, koncentrację eksportu sowieckiego, próby organizacyjne w kra-

jach naddunajskich, jednakże historia ekonomji politycznej nie zna wypadku skoordynowanej akcji międzynarodowej w celu uregulowania światowych obrotów zbożowych.

Jeżeli akcja Kanady i Australji po początkowych sukcesach załamała się, a plan Farm-Board'u chwieje się, to przedewszystkiem dlatego, że wysiłki interwencyjne każdego z tych krajów musiały się oprzeć w rezultacie na dumpingu, co pociągało za sobą olbrzy-

mie straty, a próby powstrzymania się od eksportu, dokonywane pojedynczo w różnych okresach czasu, pozwalały wówczas innym krajom rozwijać produkcję i eksport, co w rezultacie pogarszało sytuację ogólną. Należy również wspomnieć, że próby te, prowadzone od 1925 r. sporadycznie w poszczególnych krajach za oceanem, zbiegły się z wyjątkowo wielkimi urodzajami światowymi, z okresem najintensywniejszej odbudowy rolnictwa europejskiego i, wreszcie, z rozpoczęciem eksportu rosyjskiego. Prawdopodobnie akcja międzynarodowa byłaby również niezmiernie ciężka w tym okresie, jednakże nie byłaby tak kosztowna, gdyż nie potrzebowałaby się opierać na dumpingu. Z drugiej strony — międzynarodowe porozumienie eksporterów uniemożliwiłoby w większości krajów importujących rozbudowę protekcjonizmu rolniczego, co sprzyjałoby bardziej równomiernym operacjom eksportowym, osłabiając kryzys rolniczy.

Myśl międzynarodowego porozumienia zbożowego wysunięta została jako jeden ze środków złagodzenia nie tylko kryzysu rolniczego, lecz także sytuacji ogólnogospodarczej. W szeregach zwolenników porozumienia znalazły się zarówno państwa eksportujące, jak i importerzy, wśród nich najwięcej importująca Wielka Brytania.

Idea porozumienia traktowana jest jako środek łagodzący w okresie kryzysu.

Jeżeli przy pomocy międzynarodowego porozumienia zbożowego można byłoby usunąć zjawisko zdeprecjonowania płodów rolnych i doczekać się momentu nastąpienia równowagi między produkcją i spożyciem, to uniknęłoby się olbrzymich strat kapitału i dezorganizacji życia gospodarczego, jaki pociąga za sobą każdy przewlekły kryzys rolniczy. Jest to zagadnienie natury czysto praktycznej takiego uregulowania obrotu zbożowego, aby przeczekać okres nadprodukcji.

Przed czterdziestu kilku laty rozpoczął się wielki kryzys rolniczy, powstały również wskutek rozwoju rolnictwa za oceanem. Wówczas to brano pod uprawę dziewicze ziemie amerykańskie i australijskie, a szeroko otwarta kolonizacja umożliwiła szybkie zajęcie gruntów, nadających się pod rolę. Pomimo jednak niezwykłego tempa rozwoju eksportu zaoceanicznego, pomimo wielkich postępów w transportach morskich i lądowych, pomimo postępów wiedzy rolniczej, po kilkunastu latach kryzys ten został zakończony bez przerywania procesu rozszerzania się powierzchni zasiewów zaoceanicznych. Przyrost ludności robił swoje, jest to bowiem najsilniejszy czynnik łagodzenia skutków nadprodukcji.

Skoro zważymy, że przyrost ludności istnieje nie tylko w krajach eksportujących, lecz również w krajach importujących, i że zboże zdobywa coraz to nowe rynki azjatyckie i tropikalne gęsto zaludnione, że, wreszcie, we wszystkich krajach rolniczych przyrost ludności jest wielki, to raczej samo przez się przychodzi na myśl, że obecne zjawisko nadprodukcji zboża nie jest chroniczne, produkcja bowiem wzrastać musi w szybszym tempie, aniżeli przyrost ludności w krajach rolniczych.

Istotnie, analiza liczb i faktów, których tu powtarzać nie będziemy¹⁾, wskazuje, że w ciągu 4 do 6 lat musiałaby nastąpić równowaga między produkcją i spo-

życiem, bez zmniejszenia obszaru zasiewów i że w ciągu tego okresu, licząc się nawet ze wzrostem eksportu rosyjskiego, usunięte zostałyby rezerwy, ciężące obecnie na rynkach.

Liczyć wszakże należy, że niebywale urodzajne lata, do jakich należał okres 1927/30, nie mogą być stałym zjawiskiem. Przyjdą niewątpliwie również nieurodzaje, które skrócą jeszcze więcej okres dojścia do równowagi.

Należy również pamiętać, że w przeciwieństwie do nadprodukcji z przed lat pięćdziesięciu, w rozmiarach swych znacznie szerszej od obecnej, dzisiejszy stan rzeczy jest wynikiem w głównym stopniu nierozważnego finansowania produkcji.

Początkowo wielkie zyski wojennego rolnictwa zaoceanicznego zainwestowano w dalszą produkcję, następnie wchodziły już w grę kapitały przy udziale instytucji kredytowych na stałe rozszerzanie produkcji. O ile pierwsze było zdrowem, naturalnem zjawiskiem lokowania własnych oszczędności na rozszerzanie i ulepszanie warsztatu pracy, to angażowanie się instytucji kredytowych w okresie powojennym na rozwój zaoceanicznej produkcji rolnej i równoczesne powstrzymywanie kredytów dla Europy, mającej konsumować tę produkcję, było wysoce krótkowzroczne i nieroztropne. Między innymi brak kapitałów w Europie zdeorganizował rynki zbożowe, zmuszając szereg krajów do zwężenia spożycia, względnie do wyrzucania na rynki zboża w czasie i w ilościach nieodpowiednich.

Uzdrowienie stosunków ogólnogospodarczych i szersze zainteresowanie się kapitału stosunkami europejskimi usunie również wiele elementów dezorganizacji rynków zbożowych.

Porozumienie państw, eksportujących zboże, konsekwentnie przeprowadzone, mogłoby w istniejących warunkach pozwolić na spokojne wyczekanie momentu dojścia do równowagi między spożyciem i produkcją i uniknięcia wielkich strat materialnych i moralnych, grozących ludzkości.

Konferencja w Londynie zdecydowana została przez państwa, eksportujące zboże, na tegorocznym międzynarodowym zjeździe rolniczym w Rzymie.

Dn. 18 maja r. b. zebrały się w Londynie delegacje wszystkich zaproszonych państw, a mianowicie: Argentyny, Australji, Kanady, Indji Brytyjskich, Z. S. R. R., Stanów Zjednoczonych i Państw Bloku Naddunajskiego wraz z Polską, czyli łącznie wzięło udział 11 państw najbardziej zainteresowanych w eksporcie zboża.

Organizacją Konferencji zajęła się Kanada.

Jaką rolę odgrywają poszczególne z powyższych państw w eksporcie i produkcji pszenicy, wskazują następujące liczby (w miljn. tonn):

	Sredni eksport 1922/30	Srednia produkcja 1922/30
Kanada	82	11.2
Stany Zjedn. Am.	53	22.6
Argentyna	4.2	6.3
Z. S. R. R.	2.5 ¹⁾	18.7
Australja	2.7	3.9
Indje Bryt.	0.5	9.3
Węgry	0.63	2.0
Jugoslawja	0.26	2.0
Rumunja	0.2	2.8
Polska	0.15 ¹⁾	1.5
Bułgaria	0.06	1.1

Z powyższego widać, że kraje zaoceaniczne odgrywają decydującą rolę w kształtowaniu się rynku zbo-

¹⁾ P. „Rolnictwo” zeszyt majowy: „Międzynarodowe porozumienie eksporterów zboża”.

¹⁾ Ostatni rok.

zowego i że pojedyncze wysiłki każdego z poszczególnych tych krajów nie są w stanie poprawić koniunktury ogólnej. W Kanadzie, Argentynie i Australji, które eksportują średnio około $\frac{3}{4}$ urodzaju, akcja interwencyjna, przedsięwzięta w pojedynkę, może się opierać wyłącznie na dumpingu i skutkiem tego jest wprost bezcelowa. Inaczej nieco rzecz się przedstawia w Stanach Zjednoczonych, których nadwyżki eksportowe wynoszą około 20% urodzaju, są więc znacznie mniejsze. Jednakże interwencja w Stanach Zjednoczonych nie mogłaby również być prowadzona na długą metę, z jednej strony ze względu na olbrzymie dopłaty w razie opierania się na dumpingu, z drugiej zaś strony na niemożność magazynowania tak wielkich ilości, gdyby chciano uniknąć dumpingu.

Porozumienie międzynarodowe natomiast mogłoby dać zupełnie realnie praktyczne rezultaty, gdyż ilość, jaką trzeba byłoby zatrzymać i nie wypuszczać na rynki, podzielona na poszczególne kraje, dałaby się bez większych trudności utrzymać.

Korzyści porozumienia są dwóch kategorii, mianowicie: w stosunku do rynku wewnętrznego i w stosunku do bilansu handlowego. W pierwszych zainteresowane są bardziej kraje, mające mniejsze nadwyżki eksportowe, w drugich — kraje par excellence eksportowe, jak Kanada, Argentyna i Australja. Ten drugi wzgląd decydującą również odgrywa rolę dla Z.S.R.R., zainteresowanego wyłącznie w rentownym eksporcie.

Z państw, biorących udział w Konferencji Londyńskiej, jedynie Stany Zjednoczone nie mają charakteru wybitnie rolniczego, zaledwie bowiem czwarta część ludności tego kraju zajęta jest w produkcji rolnej.

Z wyjątkiem Stanów Zjednoczonych wszystkie państwa na Konferencji wypowiedziały się za możliwością i koniecznością zawarcia porozumienia na podstawie ograniczenia eksportu. Stany Zjednoczone nie były natomiast przygotowane do dyskusji nad szczegółami umowy, wobec czego zaproponowały ukonstytuowanie

biura dla dokładnego przestudjowania zagadnienia i ewentualnego ponownego zwołania Konferencji.

Chociaż do zawarcia umowy Konferencja Londyńska jeszcze nie doprowadziła, to jednak wynik jej jest niesłychanie ważny: zagadnienie produkcji rynku zbożowego postawione zostało na płaszczyźnie jasnej, od strony czysto praktycznej. Pierwszy raz zebrały się wszystkie państwa, zainteresowane w eksporcie zboża; pierwszy raz miały one możliwość w bezpośrednim zetknięciu ogarnąć całość problemu.

Jest niezmiernie ważne, że z wyjątkiem jednego, wszystkie wyraziły gotowość pertraktowania, że konkretne projekty są sformułowane i uznane w zasadzie za możliwe do realizacji.

W istocie, byłoby raczej bardziej nieoczekiwane dojscie do porozumienia na pierwszej konferencji, aniżeli odłożenie rozstrzygnięcia, dotyczącego największej w świecie produkcji pod względem masy i wartości oraz zainteresowania całej ludności.

Stanisław Rościszewski

STAN ZASIEWÓW W POŁOWIE MAJA 1931 R. —

Pierwsza połowa maja była naogół ciepła, to też przeważająca część korespondentów rolnych Gł. U. St. stwierdza, że ilość ciepła i słońca była dostateczna dla wegetacji roślin. Natomiast pogorszeniu uległ stan wilgoci w roli, który połowa korespondentów ocenia, jako niedostateczny. Brak wilgoci dawał się odczuwać szczególnie w woj. centralnych i południowo-zachodnich.

Stan zasiewów pszenicy i żyta około dn. 15 maja uległ bardzo nieznacznemu pogorszeniu i przedstawiał się według danych Gł. U. St. następująco: (stopień 5 oznacza stan wyborowy, 4 — dobry, 3 — średni, przeciętny, 2 — mierny, 1 — zły):

15/V 1930 15/V 1931

Pszenica ozima	3·9	3·2
Żyto ozime	3·7	2·8
Jęczmień ozimy	3·5	3·0
Pszenica jara	3·5	3·2
Żyto jare	3·4	2·8
Jęczmień jary	3·4	3·2
Owies	3·4	3·2

ZNIŻKA OPROCENTOWANIA KREDYTÓW ROLNICZYCH. — p. str. 945.

H A N D E L

TRAKTATY I KONWENCJE

ROKOWANIA HANDLOWE POLSKO-CZEŠKOSŁOWACKIE I POLSKO-AUSTRJACKIE W WIEDNIU. —

Dn. 8 b. m. otwarte zostały w Wiedniu rokowania polsko-czeskosłowackie, mające na celu rewizję dotychczasowej konwencji handlowej z 1925 r., która, zresztą, nie tak dawno, bo w 1928 r. uległa modyfikacjom w IV protokole dodatkowym. Inicjatywa do rokowań wyszła ze strony polskiej, którą żywo dotknęło wewnętrzne ustawodawstwo czeskosłowackie, zamykające dostęp do Czechosłowacji polskim artykułom hodowlanym, reprezentującym przeszło 30% dotychczasowego naszego eksportu do tego kraju. Wobec wejścia w życie wspomnianej ustawy z dniem 15 grudnia r. ub. (data wygaśnięcia traktatu handlowego czeskosłowackiego) Rząd polski podjął natychmiast kroki celem ochrony zagrożonych interesów naszego rolnictwa. Wszelkie wszelkie dotychczasowe zabiegi polskie, jak wyjazd do Pragi osobnej delegacji w grudniu r. ub., jak następnie kilkuniedniowe pertraktacje z podobną delegacją czeskosłowacką w Warszawie w pierwszych dniach maja r. b. — pozostały bez rezultatu, wobec negatywnego w tej sprawie stanowiska Rządu czeskosłowackiego, krępowanego ustawą z 13 czerwca 1930 r., a bardziej jeszcze naciskiem swoich sfer agrarnych. W tym stanie rzeczy zostały

ze strony polskiej zaproponowane rokowania na platformie szerszej, bo obejmującej całkowitą rewizję obowiązującej konwencji handlowej. Inicjatywa polska została zyczliwie przyjęta przez stronę czeskosłowacką i po wymianie list wzajemnych żądań ustalono jako termin rozpoczęcia rokowań początek czerwca. Jako miejsce rokowań przyjęto Wiedeń, ponieważ było ono dla obu stron najbardziej dogodnie wobec równocześnie prowadzonych tam, względnie projektowanych, rokowań z Austrią.

Zamierzenia polskie pójdą niewątpliwie w kierunku utrzymania dotychczasowego stanu posiadania na rynku czeskosłowackim, w pierwszym zaś rzędzie będzie chodziło o utrzymanie tego rynku dla naszego wywozu rolniczego, zahamowanego w tej chwili przez wysokie cła prohibicyjne. Na wypadek jednak niespełnienia tego postulatu przez stronę przeciwną, będzie musiała delegacja polska szukać innego rozwiązania, które skompensowałoby zachwianą w ostatnich miesiącach równowagę w bilansie handlowym polsko-czeskosłowackim.

Na czele delegacji polskiej do rokowań stoi Dyrektor Departamentu Handlowego w Min. Przemysłu i Handlu, P. Sokołowski. W skład delegacji wchodzi: z Min. Spraw Zagranicznych P. Adamkiewicz, z Min. Przemysłu i Handlu PP.: Naczelnik Sadowski, Konopski i Stoga, z Min. Rolnictwa P. Pilch, z Min.

karbu P. Staude. Ponadto wchodzi w skład delegacji P. Münnich, Radca Handlowy w Pradze.

Delegacja polska wyjechała do Wiednia w tak liczny składzie, ponieważ równocześnie z rokowaniami z Czechosłowacją toczyć się będą analogiczne rokowania z Austrią, która również wstąpiła na drogę protekcjonizmu agrarnego i przez podwyższenie poziomu ceł w IV i V noweli wniosła mur nie do przebycia dla naszego eksportu. W związku z powyższymi nastroszeniami protekcjonistycznymi w Austrii, jak również wobec niezwykle skomplikowanego zagadnienia wiszącej jeszcze ciągle w powietrzu unji celnej austro-niemieckiej, rokowania handlowe polsko-austriackie należą do najtrudniejszych.

Przewodniczącym delegacji czechosłowackiej do rokowań z Polską jest P. Glos, były konsul czechosłowacki w Poznaniu, który przed kilkoma tygodniami przewodniczył delegacji czechosłowackiej, przybyłej do Warszawy dla dalszych rozmów w drażliwej sprawie naszego wywozu trzody do Czechosłowacji.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE¹⁾

ZBOŻA I PRZETWORY

RUCH CEN ZBÓŻ w okresie 23/V — 8/VI r. b. przedstawiał się następująco (ceny za 100 kg):

	23 — 31/V		1 — 8/VI		Różnica w %/o-ach cen z 1 — 8/VI w stos. do cen z 23 — 31/V
	zł	\$	zł	\$	
Pszenica					
Warszawa . . .	35'50	3'99	35'37½	3'97	— 0'3
Poznań . . .	33'50	3'76	32'58	3'66	— 2'7
Lwów . . .	31'75	3'57	31'41½	3'53	— 1'0
Średnia giełd krajowych	33'58	3'77	33'12	3'72	— 1'3
Żyto					
Warszawa . . .	29'91½	3'36	29'75	3'34	— 0'5
Poznań . . .	28'62	3'21	28'74	3'23	+ 0'4
Lwów . . .	29'62½	3'32½	28'72½	3'22½	— 3'0
Średnia giełd krajowych	29'38½	3'30	29'07	3'26½	— 1'0
Owies					
Warszawa . . .	31'92	3'58	31'31	3'51½	— 1'9
Poznań . . .	30'50	3'42	30'50	3'42	—
Lwów . . .	32'25	3'62	34'41½	3'86½	+ 6'7
Średnia giełd krajowych	31'55	3'54	32'07	3'60	+ 1'6
Jęczmień browarowy					
Warszawa . . .	nie notowany		nie notowany		
Poznań . . .	nie notowany		nie notowany		
Lwów . . .	nie notowany		nie notowany		
Średnia giełd krajowych	—		—		—
Jęczmień zwykły					
Warszawa . . .	28'25	3'17	28'25	3'17	—
Poznań . . .	27'50	3'09	27'50	3'09	—
Lwów . . .	26'37½	2'96	27'25	3'06	+ 3'3
Średnia giełd krajowych	27'37	3'07	27'66	3'10½	+ 1'0

— Okres sprawozdawczy (1 — 6 czerwca) nie przyniósł niemal żadnych zmian na rynku zbóż chlebowych. Pomijając minimalne odchylenia cen pszenicy i żyta na giełdach poznańskiej i gdańskiej oraz nieznaczny wzrost cen owsa na giełdzie gdańskiej, zaznaczyć należy słabsze kształtowanie się cen otręb pszenicznych i żytnich, które nadal niżkowały, co prawda w nieco mniejszym stopniu niż w okresie poprzednim. Ceny pozostałych zbóż tak na wyżej wymienionych giełdach, jak i warszawskiej oraz krakowskiej, nie wykazują żadnych różnic w porównaniu z notowaniami okresu poprzedniego.

¹⁾ Na podstawie danych Min. Przemysłu i Handlu i Min. Rolnictwa, sprawozdań organizacji gospodarczych, własnych korespondentów, depezy P. A. T. oraz Agencji Wschodniej i t. d.

Na rynku kasz i grochów słabsza ostatnio tendencja uległa w okresie sprawozdawczym pewnej poprawie, co stoi w związku ze zmianą pogody.

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 35'00 — 36'00 (35'00 — 36'00), żyto 29'50 — 30'00 (29'50 — 30'00), jęczmień przemiałowy 28'00 — 28'50 (28'00 — 28'50), owies jednolity 33'00 — 34'00 (33'00 — 34'00), — zbierany 31'00 — 32'00 (31'50 — 32'00), mąka pszenna luksusowa 64'00 — 74'00 (64'00 — 74'00), — pszenna 4/0 59'00 — 64'00 (59'00 — 64'00), — żytnia (typ przepisowy) 45'00 — 47'00 (45'00 — 47'00), otręby pszenne szale 21'00 — 22'00 (22'50 — 23'00), — pszenne średnie 20'00 — 21'00 (21'50 — 22'00), — żytnie 20'00 — 21'00 (21'50 — 22'00).

— Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg loco skład: kasza pszenka manna 70'00, kasza gryczana palona cała 85'00, — w połówkach 75'00, — biała cała 80'00, — w połówkach 70'00, — krakowska maczek „0” 105'00, — „00” 115'00, — „000” 125'00, kasza jaglana I gat. 70'00, — II gat. 64'00, kasza owsiana 65'00, płatki owsiane 70'00, kasza jęczmieńna łamana 46'00, pęczak 46'00, kasza perłowa 70'00, mączka kartoflana 35'00, groch łuskany cały 64'00, — w połówkach 50'00, groch Wiktorja 46'00, — polny 36'00, fasola biała olbrzymia 80'00, — drobna biała 50'00, ryż Burma 68'00, — Siam 100'00, — Patna 110'00 — 115'00.

POZNAŃ. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Poznań (jak wyżej): pszenica 32'25 — 32'75 (33'00 — 33'50), żyto 28'90 (28'25 — 28'50), jęczmień przemiałowy 27'00 — 28'00 (27'00 — 28'00), owies pastewny 30'00 — 31'00 (30'00 — 31'00), mąka pszenna 65% -owa wraz z workiem 51'50 — 54'50 (52'50 — 55'50), — żytnia 65% -owa wraz z workiem 43'00 — 44'00 (43'00 — 44'00), otręby pszenne grube 21'00 — 22'00 (22'00 — 23'00), — pszenne średnie 19'50 — 20'50 (20'50 — 21'50), — żytnie 21'50 — 22'50 (22'75 — 23'75).

GDAŃSK. — Notowano — w guld. gd. za 100 kg (jak wyżej): pszenica 20'00 (20'70), żyto 16'75 (17'25), jęczmień brow. 16'50 — 17'50, — pastewny 16'00 — 16'75 (16'00 — 16'75), owies 19'50 — 19'85 (18'75), otręby pszenne grube 13'25 (12'75), — żytnie 13'50 (13'75 — 14'00).

PASZA

— Rynek paszy kształtował się ostatnio dość niejednolicie, naogół panowała jednak tendencja nieco mocniejsza. Na rynku lwowskim oraz poznańskim miały miejsce dość znaczne wyższe cen siana i słomy, co stoi w związku z dającym się odczuwać brakiem tych artykułów wskutek zmniejszonej podaży, na rynku krakowskim ceny nie uległy żadnym zmianom, natomiast w Lublinie nieco słabiej kształtowały się ceny siana. Ogólnym zjawiskiem jest niższa cen otręb.

LUBLIN. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg (dostawa wozowa): siano gruntowe słodkie 10'00 — 12'00, — półsłodkie 8'00 — 10'00, — kwaśne 6'00 — 8'00, siano koniczynowe 12'00 — 14'00, słoma prosta w snopkach 5'00 — 6'50, — targańca luzem 4'00 — 4'50, otręby pszenne grube 21'00, — pszenne miążki 20'00, — żytnie 19'00.

LWÓW. — Notowania Centralnej Targowicy — w zł za 100 kg (w nawiasach podane są ostatnie notowania): siano I gat. 16'00 — 18'00 (16'00 — 17'00), — II gat. 11'00 — 14'00 (9'00 — 11'00), tymotka 17'00 — 18'00 (16'00 — 18'00), słoma omlotowa 5'00 — 6'00 (4'00 — 5'00).

POZNAŃ. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Poznań (jak wyżej): siano zwykłe luzem 10'50 — 12'00 (10'00 — 10'50), — prasowane 12'50 — 14'00 (11'00 — 12'50), słoma prasowana 3'60 — 4'00 (3'40 — 3'80), otręby pszenne grube 21'00 — 22'00 (22'00 — 23'00), — pszenne średnie 19'50 — 20'50 (20'50 — 21'50), — żytnie 21'50 — 22'50 (22'75 — 23'75).

BYDŁO I MIĘSO

— Na krajowym rynku bydła rogatego w II połowie maja przeważnie panowała tendencja spokojna. W Poznaniu ceny droższych kategorii bydła rogatego uległy wyższości, ceny zaś kategorii tańszych niżkowały. Podaż owiec naogół była nieznaczna, ceny pozostały bez zmian. Ceny cieląt po nieznacznej wyższości, która miała miejsce w połowie miesiąca, w końcu okresu sprawozdawczego zpowrotem niżkowały. W Mysłowicach przy nie użym popycie ceny pozostały prawie bez zmian. W Krakowie przy tendencji słabszej ceny wołów oraz stadników spadły.

Na rynku trzody chlewnej ceny w połowie miesiąca uległy pokaźnej niżce, która jednak została zahamowana częściowo naskutkiem pewnego wzmocnienia sytuacji na rynku londyńskim.

WARSZAWA. — Ceny świń na targu żywca według Kasy Ubezpieczeniowej w okresie sprawozdawczym wynosiły zł 1'15 — 1'40 za 1 kg żywej wagi.

POZNAŃ. — Dn. 8/VI płacono — w zł za 100 kg żywej wagi (ceny loco Targowica Poznań łącznie z kosztami handlowymi): woły pełnomięs. wytucz. nieoprzeż. 106 — 116. — mięs. tucz. młodsze 96 — 104, — mięs. tucz. starsze 86 — 92, — miernie odzyw. 64 — 76, buhaje wytucz. pełnom. 100 — 106, — tucz. mięs. 90 — 96, — nietucz. dobrze odzyw. starsze 76 — 86, — miernie odzyw. 62 — 72, krowy wytucz. pełnom. 98 — 106, — tucz. mięs. 88 — 96, — nietucz. dobrze odzyw. 74 — 78, — miernie odzyw. 40 — 50, jałowice wytucz. pełnom. 106 — 118, — tucz. mięs. 96 — 104, — nietucz. dobrze odzyw. 86 — 96, — miernie odzyw. 70 — 76, młodzież dobrze odzyw. 64 — 72, — tucz. mięs. 60 — 64, cielęta najprzedn. wytucz. 84 — 90, — tuczone 74 — 82, — dobrze odzyw. 64 — 70; wytucz. pełnom. jagnięta i młodsze skopy 130 — 140; świnię pełnom. od 120 do 150 kg żywej wagi 106 — 110, — pełnom. od 100 do 120 kg żywej wagi 98 — 104, — pełnom. od 80 do 100 kg żywej wagi 88 — 94, mięsiste ponad 80 kg żywej wagi 80 — 86, maciory i późne kastraty 80 — 90, świnię bekonowe 88 — 92. Przebieg targu normalny.

MYSŁOWICE. — Płacono — w zł za 1 kg żywej wagi loco targowica: buhaje 0'88 — 1'24, woły 0'92 — 1'22, krowy 0'88 — 1'18, jałowki 0'86 — 1'24, nierogacizna: A 1'40 — 1'50, B 1'29 — 1'34, C 1'20 — 1'28, D 1'00 — 1'19.

MASŁO

— Ceny masła na rynku krajowym w II połowie maja do końca II dekady utrzymały się na poziomie z końca I połowy maja, a nawet na niektórych rynkach, jak Łódź, Grudziądz, Lublin, wykazały niewielką wyżkę. Natomiast już na początku III dekady maja na wszystkich niemal rynkach krajowych tendencja znacznie osłabła, oraz ceny spadły. Ciepła pogoda spowodowała obfitość pasz zielonych, a w związku z tem i zwiększenie wydajności mleka, to też wzrosła znacznie produkcja masła oraz podaż na rynku. Z drugiej strony zapotrzebowanie wewnętrzne wzrosło nieznacznie, a wysokie ceny, poprzednio utrzymujące się na rynku krajowym, nie sprzyjały eksportowi.

Komisja Nabiałowa w Warszawie w okresie sprawozdawczym czterokrotnie obniżyła notowania cen łącznie o zł 1'30 na 1 kg; notowano (w zł za 1 kg):

WARSZAWA. — I gat. 4'90 — 4'40 — 4'00 — 3'60; II gat. 4'30 — 3'90 — 4'30 — 3'10, oselkowe 3'60 — 3'30 — 3'00 — 2'80.

ŁÓDŹ. — I gat. 4'60 — 5'00; II gat. 4'40 — 4'75, solone 4'00 — 4'50.

KATOWICE. — I gat. 5'30 — 5'00; II gat. 5'00 — 4'80, wiejskie 4'80 — 4'40.

LUBLIN. — I gat. 4'80 — 5'00; II gat. 4'40 — 4'60; oselkowe 4'00 — 4'20.

GRUDZIĄDZ. — Deserowe 4'80, do potraw 4'20 — 4'40.

LWÓW. — Notowano według giełdy nabiałowej: I gat. 4'60 — 4'80; 4'00 — 4'20; 3'60 — 3'80; II gat. 4'20 — 4'40; 3'60 — 3'80; 3'20 — 3'40; III gat. 3'80 — 4'00; 3'20 — 3'40; 2'80 — 3'00.

JAJA

— Na krajowym rynku jajczarskim w II połowie maja nastąpiła dość znaczna niżka cen. Dowozy towaru w dalszym ciągu duże. Na rynku wewnętrznym brak zainteresowania. Ze strony rynków zagranicznych ujawnia się zapotrzebowanie, głównie na towar, przeznaczony do konserwowania.

W poszczególnych ośrodkach handlu jajczarskiego sytuacja przedstawiała się następująco: (cena — w zł za skrzynię à 1.440 szt.):

KRAKÓW. — Dowozy duże. Tendencja słabsza. Za towar oryginalny w okolicach Krakowa płacono 115. Cena towaru eksportowego franco granica wynosi \$ 15.

TARNOPOL. — Przy dużych dowozach cena zakupu ze względu na brak popytu uległa dalszej niżce. Cena towaru

oryginalnego przy zakupach wynosi 105 — 108; cena towaru eksportowego franco granica 135.

BIAŁYSTOK. — Dowozy dostateczne, tendencja słaba.

LWÓW. — Tendencja na rynku jaj zniżkowa. Według notowań giełdy nabiałowej cena jaj eksportowych loco Piotrowice lub Chorzów w okresie sprawozdawczym kształtowała się następująco (w \$): 51/54 kg 15'25 — 15'50, 14'25 — 14'50, 13'00 — 13'50, 48,51 kg 14'25 — 14'50, 13'50 — 13'75, 12'00 — 12'75, 45/48 kg 12'50 — 13'00, 12'00 — 12'25, 11'50 — 11'75. Cena towaru oryginalnego wynosiła 108 — 110, 105 — 107, 101 — 103.

WARSZAWA. — Związek Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich w okresie 25 — 29 maja notował w hurcie za 1 kg zł 1'40, za skrzynię zależnie od wielkości towaru 110 — 120.

SKÓRY

— Dla skór surowych panuje nadal tendencja słabsza; zapotrzebowanie jest bardzo niewielkie, co przy dość znacznej podażi powoduje zniżkowe kształtowanie się cen. Dotyczy to szczególnie skór cielęcych, których eksport ostatnio bardzo silnie się zmniejszył. Również na rynku skórek futerkowych zapotrzebowanie jest niewielkie, i ceny zniżują.

LWÓW. — Notowania Centralnej Targowicy — w zł za 1 kg: skóry bydlęce lekkie 1'70, — ciężkie 1'60, — cielęce z rzeźni miejskiej 3'20, — cielęce prowincjonalne 2'20, — końskie duże 20'00, — małe 9'80.

TORUŃ. — Na aukcji skór surowych osiągnięto następujące ceny — w zł za 1 kg: skóry bydlęce solone bukate 1'48 — 1'60, — solone średnie 1'38 — 1'50, — ciężkie 1'20 — 1'32, — oryginalne 1'30, — skopowe solone 1'10, — solone eksportowe 1'36 — 1'42; za 1 sztukę: skóry cielęce solone lekkie 5'00 — 5'60, — solone suche 4'00, — kozie suche 3'60.

LUBLIN. — Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg: skóry bydlęce z rzeźni miejskiej 1'70 — 1'80, — bydlęce prowincjonalne 1'25 — 1'40; za 1 sztukę: skóry cielęce ciężkie miejskie 5'75 — 6'00, — cielęce prowincjonalne lekkie 5'25 — 5'50.

BYDGOSZCZ. — Ceny orientacyjne surowych skórek futerkowych — w zł za 1 sztukę: lisy I gat. 35'00, — II gat. 20'00, gronostaje do 4'00, kuny leśne II gat. 50'00, — kamienne II gat. 50'00, wydry 80'00, tchórze I gat. 15'00, — II gat. 8'00, — III gat. 2'00.

TŁUSZCZE I OLEJE

— Zapotrzebowanie na oleje jest nadal niewielkie, natomiast dla surowców zainteresowanie wzrosło. Ceny nie wykazują poważniejszych zmian.

LUBLIN. — Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg (w hurcie): olej rzepakowy I gat. 1'30, — II gat. 1'20, — lniany I gat. 1'50, — II gat. 1'40; za 100 kg loco skład Lublin: rzepak bez zapachu I gat. 38'00, — II gat. 35'00, siemię lniane 48'00 — 50'00, makuuchy rzepakowe 28'00 — 30'00, — lniane II gat. 32'00 — 35'00.

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg franco stacja odbiorcza: klej kostny „Strem”, „Ceres”, „Urodzaj”, „Dr. R. May” przy odbiorze 1.000 kg 2'75, — ponad 1.000 kg 2'65. — wagonowo 2'50, klej kostny biały „Strem” w workach po 50 kg brutto za netto 2'75, klej skórnny „Extra I” i „Ceres I” 4'00, — II 3'80, klej biały 4'50, — eksportowy w workach po 25 kg brutto za netto 4'50, żelatyna techniczna brutto za netto 4'50, klej do pasów 4'25, gliceryna chemicznie czysta 30 Bé 95% w blaszankach po 9, 15, 25, 50 i 100 kg netto 3'05, gliceryna techniczna biała 85/88% netto (w beczkach żelaznych do zwrotu) 1'75, — żółta 85% netto (w beczkach żelaznych do zwrotu) 1'60, oleina destylat (w beczkach drewnianych) netto 2'55, — saponificat 2'45, stearyna w workach po 100 kg brutto za netto 2'40, mączka kostna w workach brutto za netto franco wagon Strzemieszyce i Jabłonna odkt. 30% P₂O₃ 17'00, — bębnowa 4'15% z kompens. 1:4 netto 17'00; za 1 kg loco skład Warszawa: lanolina bezwodna chemicznie oczyszczona w beczkach po 50 kg 4'70, — w opakowaniu 5'70, guma arabska I gat. 2'50, — II gat. 2'00, wosk twardy „Carnauba” dla celów garbarskich 3'60, szellak lemon prima 5'60, — orange 4'10, — biały 5'50, — rubin 5'00; za 100 kg franco wagon fabryka: żywica krajowa \$ 7'00, terpentyna I gat. \$ 14'00, — II gat. \$ 13'00.

METALE I WYROBY METALOWE

— Niewielkie ożywienie ruchu budowlanego wpływa również na zmniejszone obroty metalami, np. zapotrzebowanie na blachę ocynkowaną wynosi ok. 40% ilości r. ub. Na rynku złomu nastąpiła zniżka cen.

WARSZAWA. — Notowania Zrzeszenia Cynkowni — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg franco fabryka: blacha ocynkowana 650 $\times$ 1.000 $\times$ 0.50 mm 115'00, — 711 $\times$ 1.422 $\times$ 0.50 mm 115'00; ceny orjentacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg franco stacja Warszawa: blacha ocynkowana najwyższy gatunek 711 $\times$ 1.422 $\times$ 0.45 mm 1'25, — 711 $\times$ 1.422 $\times$ 0.50 mm 1'20, — 1.000 $\times$ 2.000 $\times$ 0.50 mm 1'22; blachy II gat. o 6% tańsze. Skonto za gotówkę 3%.

— Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg: cyna Banka w blokach 6'10, ołów hutniczy 1'00, cynk 0'95, antymon 1'60, aluminium hutnicze 3'80, blacha miedziana 3'60 — 4'10, blacha mosiężna 3'15 — 4'10, blacha cynkowa 1'15.

— Notowania Centrali Zakupu Złomu Polskich Hut Żelaznych — w $\mathcal{Z}$ za tonnę franco wagon stacja załadowania: złom I gat. 75'00, — do cięcia nożyc. 70'00, — do cięcia autogenem 65'00, — II gat. 72'00, — do cięcia nożyc. 67'00, — do cięcia autogenem 62'00, — III gat. odpadki blachy nowej luzem 52'00, — odpadki blachy paczkow. 58'00, — odpadki blachy prasow. hydraulic. 64'00, paczki kute 47'00, — IV gat. 42'00, liny stalowe luzem 42'00, żelazo lane palone 42'00.

LUBLIN. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg loco skład: żelazo zwykłe 0'50, — bednarskie 0'58, belki żelazne 0'55, blacha zwykła dachowa 1'00, — ocynkowana 1'40, — cynkowa 1'50, gwoździe 0'80.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 1 do 6 czerwca 1931 r.

— Tak niskie obroty, jakie miały miejsce w ciągu całego okresu sprawozdawczego, nie były, zdaje się, dotychczas notowane na giełdzie warszawskiej; ilość notowanych akcji zmniejszyła się do 6. Mimo poprawy tendencji w ostatnich dniach okresu, większość kursów kształtowała się zniżkowo, nie wykazując jednak poważniejszych odchyłań w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego.

W grupie akcji bankowych nadal gros obrotów przypada na akcje Banku Polskiego, które po nieznacznych wahaniami cenione były o $\mathcal{Z}$ 0'50 niżej. Poza tem obracano akcjami Banku Handlowego w Warszawie po kursie dotychczasowym.

Akcje przedsiębiorstw chemicznych i elektrycznych nie wzbudzały zainteresowania i pozostały w okresie sprawozdawczym bez notowań.

Grupa przedsiębiorstw cukrowniczych była mało ożywiona; do notowań doszło jedynie akcjami Warsz. T-wa Fabryk Cukru, po kursie nieco zniżonym.

Akcje przedsiębiorstw cementowych, węglowych oraz naftowych nie były notowane w okresie sprawozdawczym.

Z pośród akcji przedsiębiorstw metalurgicznych obracano Lilpopem, Ostrowcem oraz Starachowicami. Pierwsze z nich miały tendencję nieco mocniejszą, w rezultacie tygodniowym jednak kurs ich utrzymał się na dotychczasowym poziomie, drugie uzyskały niewielką poprawę, ostatnie zaś, przy tendencji słabszej, straciły $\mathcal{Z}$ 0'50. Z dniem 1 czerwca r. b. akcje Starachowic notowane są bez kuponu za 1930 r. (bez wartości).

Akcjami przedsiębiorstw włókienniczych, handlowych, spożywczych i innych nie interesowano się w okresie sprawozdawczym.

Zainteresowanie rynkiem akcyjnym na giełdach prowincjonalnych było w okresie sprawozdawczym nadal niewielkie. Nieliczne transakcje zawierane były naogół po kursach, mało odbiegających od dotychczasowych notowań.

GIĘŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 6/VI
		w $\mathcal{Z}$		
Bank Polski	$\mathcal{Z}$ 100	123'00	121'50	121'50—122'50
" Handl. w Warsz.	$\mathcal{Z}$ 100	100'00	100'00	100'00
Warsz. T-wo Fabryk Cukru	$\mathcal{Z}$ 100	22'75	22'75	—
Lilpop	$\mathcal{Z}$ 25	17'25	16'75	16'75
Ostrowiec—serja B				
I — III em.	$\mathcal{Z}$ 50	37'00	37'00	—
Starachowice	$\mathcal{Z}$ 50	8'25 ¹⁾	7'75 ¹⁾	8'25 ¹⁾

GIĘŁDA KRAKOWSKA

Akcje (maksimum i minimum — w $\mathcal{Z}$; w nawiasach podane są notowania okresu poprzedniego): Chodorów — 117'00 — 116'00 (115'00).

GIĘŁDA LWOWSKA

Akcje (jak wyżej): Gazy Wschodnie — 13'50 — 12'75, Tesp — 90'00 (90'00).

GIĘŁDA POZNAŃSKA

Akcje (jak wyżej): Bank Polski — 122'00 — 120'00, Dr. Roman May — 27'00 (27'00).

CLA ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN.

Z PRAC NAD NOWĄ TARYFĄ CELNĄ. — W końcu maja r. b. zostały zakończone prace Komisji Międzyministerjalnej w zakresie działów VIII i XVIII projektu nowej taryfy celnej, obejmujących włókiennictwo, konfekcję i artykuły mody, opracowanych uprzednio przez Komisję Włókienniczą. W najbliższym czasie zostanie wydana nakładem Min. Przem. i Handlu część projektu nowej taryfy celnej odnośnie tych działów, jako zeszyt IV „Materiałów do Nowej Taryfy Celnej”. W ten sposób po ogłoszeniu już drukiem zeszytu III, obejmującego działy rolny i chemiczny, oraz przygotowywanego do druku zeszytu IV, pozostanie do ukończenia ostatnia część projektu nowej taryfy celnej, dotycząca przemysłu hutniczego i metalowomaszynowego.

Układ części projektu nowej taryfy celnej w zakresie włókiennictwa uległ pewnym zmianom przez przystosowanie go do t. zw. genewskiego projektu nomenklatury, ułożonego przez Komisję Ekspertów przy Komitecie Ekonomicznym Ligi Narodów. Przedewszystkiem uskutecznione zostały zmiany w podziale na odpowiednie grupy przez umieszczenie w ramach tych grup towarów włókienniczych, poczynając od surowca do wyrobów gotowych. Poza tem przesunięte zostały niektóre grupy z jednego działu do drugiego. Ma to miejsce z bielizną, odzieżą

i konfekcją, które to towary umieszczono w dziale VIII, zamiast XVIII; analogicznie postąpiono też z „uwagami ogólnymi”, które wstawiono po dziale VIII i t. d.

Nowy podział na grupy w tych działach przedstawia się następująco:

Dział VIII. — Surowce włókiennicze i wyroby z nich:

Grupa: 42. Jedwab naturalny; jedwab sztuczny i włókna sztuczne:

A — Jedwab naturalny,

B — Jedwab sztuczny i włókna sztuczne.

„ 43. Wełna, sierść, włosie.

„ 44. Bawełna.

„ 45. Len, konopie, juta, rami i inne materiały włókniste roślinne.

„ 46. Tiule, firanki, koronki i hafty.

„ 47. Wołłoki i pilśń; wyroby powroźnicze; nici i przędze metalowe; tkaniny impregnowane, nasycone z nitkami gumowemi; linoleum, cerata; artykuły techniczne oraz inne wyroby włókiennicze osobno niewymienione.

¹⁾ Bez kuponu za 1930 r.

- Grupa: 48. Materiały i wyroby dziane; wyroby szmuklerskie, plecione.
 „ 49. Bielizna, odzież, konfekcja.
 „ 50. Szmaty.

Uwagi ogólne do działu VIII taryfy celnej.

Dział XVIII. — Kapelusze, parasole, laski, artykuły mody:

- Grupa: 79. Kapelusze, czapki.
 „ 80. Parasole, laski.
 „ 81. Wachlarze, pióra ozdobne i wyroby z nich, rośliny sztuczne; inne artykuły mody.

W stosunku do obecnie obowiązującej taryfy celnej, projekt nowej taryfy celnej w zakresie włókiennictwa, konfekcji i artykułów mody został silnie zróżniczkowany zarówno co do ilości pozycji, jak i stawek celnych; zawiera on bowiem 175 pozycji oraz 802 stawek, w odnośnej zaś części obecnie obowiązującej taryfy celnej jest 40 pozycji oraz 250 stawek.

Ukazania się drukiem zeszytu IV, obejmującego omawianą część II projektu nowej taryfy celnej, należy oczekiwać w połowie czerwca r. b.

K.

ULGI CELNE. — W kwietniu i maju r. b. ukazał się szereg rozporządzeń o ulgach celnych autonomicznych.

W „Dz. Ust. R. P.” Nr. 32, poz. 233, ogłoszono rozporządzenie, dotyczące owomaltyny, która na podstawie pozwoleń Min. Skarbu korzysta z 75%-owej ulgi celnej. Rozporządzenie to weszło w życie dn. 14 kwietnia r. b. i obowiązuje do dn. 31 grudnia 1931 r. włącznie.

Wprowadzenie tej ulgi wiąże się ze sprawą budowy fabryki w kraju, której zadaniem będzie produkowanie owomaltyny oraz innych środków farmaceutycznych. Rozpoczęcie produkcji owomaltyny w kraju równoznaczne będzie z wstrzymaniem importu tego środka odżywczego ze Szwajcarii. Nie należy pominąć milczeniem i tego faktu, że ulga ta łączy się również z kwestią eksportu do Szwajcarii stodu, jaj i węgla.

Dругie rozporządzenie, które ukazało się w „Dz. Ust. R. P.” Nr. 44, poz. 391, przewiduje cło ulgowe w wysokości 35% na sandacze i szczupaki, 50% — na leszcze i 20% — na stynki. Powyższe ulgi celne są stosowane przez urzędy celne na podstawie pozwoleń, wydanych przez Min. Skarbu. Obowiązuje to rozporządzenie od dn. 10 maja r. b. do dn. 15 czerwca r. b. włącznie. Przyznanie wspomnianych autonomicznych ulg na wymienione gatunki ryb nie wpłynie ujemnie na krajową hodowlę rybną. Połowy ryb słodkowodnych w kraju odbywają się bowiem w dwóch terminach, a mianowicie wczesną wiosną i późną jesienią. To też wydane rozporządzenie obejmuje okres, w którym ryb krajowych (poza karpem i tanią drobnicą) na rynku wogóle niema.

Trzecie rozporządzenie, ogłoszone w „Dz. Ust. R. P.” Nr. 46, poz. 398, w zasadzie zastępuje rozporządzenie z dn. 12 grudnia 1928 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 105, poz. 954). Nowa redakcja rozporządzenia o uldze celnej na śledzie solone została spowodowana trudnościami przy wykonywaniu rozporządzenia, uchylonego omawianem rozporządzeniem.

Czwarte rozporządzenie, ogłoszone w „Dz. Ust. R. P.” Nr. 47, poz. 404, dotyczy ulgi celnej na gaz świetlny, sprowadzany rurociągami. Rozporządzenie to przewiduje automatycznie stosowaną ulgę celną w wysokości 80% oraz daje ono możliwość zwalniania od cła tego gazu, lecz tylko na podstawie pozwoleń Min. Skarbu. Przy zamianie objętości na ciężar wagę 200 m³ gazu określa się na 100 kg. Na podstawie tej ulgi przedsiębiorstwa przemysłowe i gminy, korzystające dotychczas z gazu, sprowadzanego rurociągami z zagranicy, będą mogły w czasie przejściowym, aż do połączenia się rurociągami z gazownikami krajowymi, względnie przejścia na energię elektryczną, i nadal korzystać z wolnego od cła sprowadzenia gazu z zagranicy. Stan, jaki obecnie istnieje, należy uważać za przejściowy, który prawdopodobnie w ciągu jednego roku będzie zlikwidowany, tembardziej, iż sprowadzenie gazu świetlnego z zagranicy w zasadzie nie jest pożądane.

Piąte rozporządzenie, ogłoszone w „Dz. Ust. R. P.” Nr. 47, poz. 405, dotyczy siarczanu baru straconego, płatkowego metalu aluminiowego, kół tarczowych samochodowych, naczyń papierowych, ilustracji jednobarwnych i wielobarwnych, wreszcie przedzdy z włókien rami bielonej do przerobu fabrycznego.

Za wprowadzeniem ulg celnych na powyżej wymienione towary przemawiały następujące względy:

1. — Siarczan baru wymaganej jakości do wyrobu papieru kredowego nie jest w kraju produkowany. Cło i opłata mani-

pulacyjna za 100 kg siarczanu baru wynoszą zł 13.75, co przy jego wartości zł 36.68 daje obciążenie celne ok. 37% ad valorem. Uwzględniając również kosztą przewozu do granicy polskiej, które wynoszą zł 8.50 za 100 kg siarczanu baru, dochodzi się do wniosku, iż cło i przewóz obciąża siarczan baru w wysokości 60% jego wartości.

Cena 100 kg papieru satynowanego wynosi zł 145, cło zaś za siarczan baru, użyty do wyrobu wyżej podanej ilości papieru, obciąża cenę jego kwotą zł 11.50, co stanowi 7.7% jego wartości. Ponieważ produkcja tego papieru znajduje się w stadium organizacji, oraz że jest ona zmuszona prowadzić ciężką walkę konkurencyjną z przemysłem zagranicznym, przeto sprawa przyznania 75% zniżki cła na siarczan baru zasługiwała na uwzględnienie, tem bardziej, że liczyć się trzeba z obniżeniem ceny tego papieru, dzięki czemu prawdopodobnie przemysł krajowy będzie mógł się przeciwstawić importowi zagranicznego produktu.

2. — Wprowadzenie ulgi celnej na folię wiąże się z kwestją uszlachetniania jej w kraju (drukowania, farbowania, wyciskania i t. p.). Cło z kosztami manipulacyjnymi za 100 kg folii wynosi zł 286, co przy wartości zł 890 stanowi ok. 32% ad valorem.

Przyjmując, że koszt własny 1 kg folii uszlachetnionej wyniesie zł 18.98, dochodzi się do wniosku, że obciążenie cłem zł 2.86 w wysokim stopniu odbija się na cenie krajowej folii uszlachetnionej, co w danym przykładowo stanowi 15% kosztów własnych. Mając na uwadze rozwój produkcji folii uszlachetnionej, jak również licząc się z tem, że dzięki jej powstaniu krajowy rynek będzie prawdopodobnie zupełnie niezależny od importu folii uszlachetnionej z zagranicy oraz z uwagi na to, że konkurencja zagraniczna obniżyła swoje ceny na folię ze zł 20 na zł 17 za 1 kg — wprowadzono 50%-ową ulgę celną na folię aluminiową w rolach o szerokości 333 mm i wyżej.

3. — Koła tarczowe samochodowe nie są w kraju wyrabiane. Cło normalne z kosztami manipulacyjnymi za 4 koła tarczowe o wadze 116 kg do 368 kg wynosi zł 384 — zł 1.220, co przy wartości zł 299 i zł 754 stanowi ok. 128 — 161% ad valorem. Cło zaś konwencyjne z kosztami manipulacyjnymi daje obciążenie celne 102 — 129% ich wartości.

W obecnych warunkach krajowe firmy nie są w stanie sprostać i zwalczyć importu zagranicznego przyczepek. Przyczepka bowiem zagraniczna franko granica polska kosztuje zł 5.992, cło i opłata manipulacyjna zł 946, wobec tego cena jej wynosi zł 6.938. Koszty produkcji takiej samej przyczepki w kraju wynoszą zł 7.337. Różnica więc cen na niekorzyść firm krajowych jest zł 399.

Biorąc pod uwagę tak znaczne obciążenie celne kół tarczowych oraz to, że ustosunkowanie stawek celnych od tych kół i przyczepek jest wysoce krzywdzące dla produkcji krajowej przyczepek, dochodzi się do wniosku, że słuszne jest wprowadzenie 80% zniżki celnej na te koła, zważywszy, że narazie nie zachodzą możliwości powstania produkcji tych kół w kraju. Pomimo wprowadzenia tej ulgi celnej, cło ulgowe będzie stanowiło 25 — 35% wartości towaru.

4. — Zagraniczny przemysł konserwowy od szeregu lat zamiast drogiego puszek blaszanych lub opakowania szklanego używa np. dla powideł, dżemów, marmolady prawie wyłącznie tańszego opakowania papierowego, z masy papierowej i tektury, nasyconej parafiną.

Krajowy przemysł zatem, chcąc obniżyć kosztą własne produkcji (co może przyczynić się do zwiększenia konsumpcji tych konserw w kraju), musi również zastosować opakowanie papierowe.

Biorąc powyższe pod uwagę oraz mając na względzie ciężki kryzys, jaki przeżywa przemysł konserw owocowych i warzywnych w kraju, oraz fakt, iż cło na powyższe opakowania wynosi zł 975, postanowiono wprowadzić 90% ulgę celną na te opakowania papierowe, licząc się z tem, że przyczyni się ona do obniżenia dotychczasowych kosztów opakowania o ok. 25%. Cło ulgowe stanowiłoby jeszcze ok. 25% wartości sprowadzanego towaru.

5. — Cło za materiał ilustracyjny, sprowadzany z zagranicy, a przeznaczony dla redakcji czasopism, w poważnym stopniu obciąża kosztą działów ilustracyjnych czasopism, gdyż nieliczne tylko fotografie z liczby nadsyłanych do redakcji są wykorzystywane. Jako motyw, przemawiający za wprowadzeniem ulgi celnej, jest wysuwana ta okoliczność, iż pisma zagraniczne przy imporcie ilustracji do swych krajów korzystają z bezpłatnego przywozu.

6. — Przędza z włókien rami nie jest w kraju wyrabiana. Dotychczas fabryki krajowe przy przywozie przedzdy rami surowej do wyrobu weży pożarniczych korzystały z 80% ulgi celnej, przewidzianej w rozporządzeniu z dn. 30 grudnia 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 94, poz. 739). Przemysł zagraniczny używa do

wyrobu węży przędzy białej, wobec czego przemysł krajowy jest zmuszony dostosować się do ich produkcji i w miejsce przędzy surowej sprowadzać przędzę rami białą.

W związku z powyższem wprowadzono 80% ulgę celną na przędzę rami białą w kłębkach lub na szpulkach, o ile przeznaczona ona będzie do przerobu fabrycznego.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

DOWÓZ I AKWIZYCJA PRZESYŁEK TOWAROWYCH. — Zagrożenie dominującego stanowiska, zajmowanego dotąd w zakresie komunikacji lądowych przez kolej, wskutek wystąpienia na widownię nowego środka komunikacyjnego, samochodu, posiadającego szereg właściwości, odpowiadających wzmózonemu tempu życia powojennego, zmusiło wszystkie koleje świata do podjęcia kroków, które zapobiegłyby nadmier-nemu uszczerbkowi w ich pracy.

W akcji tej koleje znalazły poparcie swoich rządów, które w zrozumieniu znaczenia, jakie koleje muszą zachować w życiu gospodarczem wszystkich krajów jako najpotężniejszy środek przewozowy, oraz w świadomości olbrzymich kapitałów narodowych, ulokowanych w kolejach, uznały za konieczne usunąć dotychczasowe uprzywilejowanie ruchu samochodowego, wyrażające się w braku poważniejszej jego reglamentacji, i poddać go bardziej ścisłym przepisom publiczno-prawnym oraz podatkowym, aby w ten sposób wyrównać przynajmniej co do ogólnych norm warunki pracy kolei z samochodami.

Ze swej strony koleje skierowały główny wysiłek na usprawnienie warunków przewozu kolejowego w postaci wprowadzenia dla obsługi podróżnych częstego ruchu wagonów motorowych zamiast rzadkich i ciężkich pociągów osobowych, oraz lekkich a szybkich pociągów drobnicowych i specjalnych skrzyń ładunkowych (containers) — dla obsługi ruchu towarowego.

Zarządzenia te, zupełnie celowe i nawet skuteczne, sprawy jednak zwalczania współzawodnictwa ruchu samochodowego nie rozwiązywały. Przyczyniał się do tego w znacznej mierze swoisty charakter gospodarki kolejowej. Jest ona pewna i regularna — ale bierna; jest odpowiedzialna — ale nieelastyczna, nie licząca się z potrzebami indywidualnymi; zapewnia stałość warunków, bezpieczeństwo i wygodę, lecz jako instytucja publiczna operuje metodami zbyt biurokratycznymi i schematycznymi, działa na podstawie odpowiedzialności zbiorowej, a więc powolnie, a skrupowana sztywnym budżetem nie może w wydatkach nadażyć za pilnymi, choćby najbardziej rentującymi się potrzebami chwili.

Wyżej wyliczone cechy gospodarki kolejowej obciążają w znacznie mniejszym stopniu koleje prywatne niż państwowe, to też właśnie w krajach z przewagą gospodarki kolejowej prywatnej widzimy daleko szybsze i racjonalniejsze przystosowanie się kolei do nowych warunków, wywołanych przez współzawodnictwo samochodu, jak o tem świadczą przykłady działalności kolei prywatnych we Francji, Anglii i Stanach Zjednoczonych.

W krajach o przewadze kolei państwowych dążność do wyzwolenia się z tych sztywnych form gospodarki wyraziła się w usamodzielnieniu kolei państwowych przez ich komercjalizację. Tam zaś, gdzie tego nie dokonano, wyraźna jest tendencja do usprawnienia przynajmniej służby handlowo-przewozowej, jako powołanej w pierwszej linii do zabiegów o przewozy.

Taki właśnie objaw widzimy na P. K. P., którego wyrazem zewnętrznym jest memoriał w sprawie dowozu i akwizycji przesyłek towarowych. Wychodząc z założenia, iż samo techniczne usprawnienie przewozu kolejowego nie wystarcza, że nie dość jest zapewnić nadawcy możliwość szybszego czy tańszego przewozu przesyłki, a konieczne jest bezpośrednie dotarcie kolei do nadawcy, zabranie u niego przesyłki z domu i, po przewiezieniu koleją, dostarczenie jej również bezpośrednio do rąk odbiorcy — gdyż tylko w ten sposób zapobiegnie się ucieczce prze-

wozów na inne środki komunikacyjne, zwańczy się bierność klienteli i zwiąże się ją z koleją — autorowie memoriału wysuwają na plan pierwszy zreorganizowanie działalności handlowo-przewozowej P. K. P. w kierunku stworzenia takiego właśnie organu dowozowo-akwizycyjnego.

Jakrawym przykładem celowości takiej organizacji jest działalność czynnej już od lat 5 w Szwajcarii spółki „Sesa” (Schweizer-Expressgut-Aktiengesellschaft), zorganizowanej z inicjatywy i przy pieniężnym udziale szwajcarskich kolei związkowych w celu przeciwdziałania wysoce ujemnemu dla kolei tych współzawodnictwu ruchu samochodowego. W wyniku swej działalności „Sesa” nie tylko zapobiegła dalszej ucieczce towarów od kolei, ale ściągnęła je zpowrotem w znacznej ilości wypadków, a równocześnie zyskała całkowite uznanie dla swej czynności w kołach gospodarczych, które upatrują w niej ułatwienie pracy dla kół kupieckich przez ustabilizowanie warunków przewozu, a dzięki rozumnemu podziałowi prz wozów widzą możliwość pracy bez ryzyka także dla tych przedsiębiorstw samochodowych, które nie stawiają sobie za cel wyraźnego współzawodnictwa z koleją.

Zadaniem spółki jest pełnienie służby dowozowo-odwozowej w stosunku do kolei oraz pozyskiwanie dla kolei nowych przewozów. Pierwsze zadanie wykonywa spółka w taki sposób, iż występuje wobec nadawcy jako jedyny czynnik odpowiedzialny, wydaje mu swój dowód przewozowy, stosownie do którego odpowiada za całość przesyłki i terminowość dostawy na podstawie kolejowego regulaminu przewozu, przewózkę oblicza za łączną drogę dowozu, przewozu kolejowego i odwozu na stacji przeznaczenia.

Dla wykonania zadania drugiego, akwizycji przesyłek, koleje związkowe stawiają spółce do dyspozycji swój aparat taryfowy i uprawniają do zawierania umów z nadawcami, mocą których przyznaje się im pewne ulgi taryfowe wzamian za przyjęcie obowiązku przewiezienia koleją pewnych kontyngentów minimalnych i wyrzeczenie się korzystania z samochodu konkurencyjnego.

Na tych samych, mniej więcej, zasadach działa we Włoszech w porozumieniu i z udziałem finansowym państwowych kolei włoskich spółka „Inta” (Istituto Nazionale di Transporti), a o zawartej świeżo przez t-wo niemieckich kolei państwowych umowie z firmą „Deutsche Bahnspedition Schenker u. Co.” (co do czynników dowozowych i akwizycyjnych) podaliśmy niedawno wzmiankę w „Polsce Gospodarczej”¹⁾.

Na P. K. P. istnieje pewna organizacja pomocnicza, mająca za zadanie ułatwić nadanie na kolei i odbiór z kolei przesyłek drobnych oraz dostarczenie odbiorcy do domu, względnie zabranie z domu od nadawcy dla dostarczenia na kolej takichże przesyłek drobnych w postaci stacyj miejskich P. K. P. (w Warszawie, Łodzi i Wilnie) oraz kolejowych przedsiębiorstw dowozowo-odwozowych (na 130 stacjach dyrekcji południowych i zachodnich). Przy obecnym ustroju obu tych organizacji nie mogą być one uważane za czynnik, który byłby w stanie rozwiązać racjonalnie zadanie, stawiane na celu przez autorów memoriału, a mianowicie z następujących względów:

a) stacje miejskie dlatego, że warunki, w których działają obecne przedsiębiorstwa pomocnicze kolei państwowych, skrupowane ograniczeniami natury budżetowej, personalnej i admi-

¹⁾ P. zesz. 12/1931, str. 474.

nistracyjnej, kontrolą fiskalną, nie mającą żadnych względów dla przedsiębiorstwa, wymagającego z natury rzeczy pewnej swobody ruchu, wreszcie chronicznym brakiem środków — czynią ze stacyj miejskich nie przedsiębiorstwo handlowe, a urząd kolejowy, bierny, pozbawiony wszelkiej ruchliwości i inicjatywy;

b) kolejowe przedsiębiorstwa dowozowo-odwozowe dlatego, że nie tworząc organizacji zespolonej, ożywionej duchem inicjatywy i energii handlowej, a ograniczającej się do biernego wykonywania zleceń kolei lub klientów — nie nadają się one do akcji, wymagającej przedewszystkiem przedsiębiorczości i rzutkości.

Z uwagi na powyższe autorowie memoriału przewidują następujące załatwienie sprawy:

1) należy do sprawy dowozu — odwozu oraz akwizycji przesyłek towarowych przyciągnąć inicjatywę prywatną, aby wykorzystać dla dobra kolei jej zmysł kupiecki, energię i przedsiębiorczość; w tym celu wskazane jest, aby grupa poważnych przedsiębiorstw ekspedycyjnych utworzyła specjalną spółkę dla wykonywania tych czynności w ścisłym porozumieniu z koleją;

2) spółce tej przyznane być winny prawa stacyj miejskich, a więc prawo wydawania dowodów przewozowych o tem samym znaczeniu, co kolejowe listy przewozowe, z tym samym zakresem odpowiedzialności za całość przesyłki i terminowość jej dostawy oraz z obliczeniem przewoźnego za łączną odległość dowozu, przewozu kolejowego i odwozu;

3) dla akwizycji ładunków spółka uruchomiłaby rzeszę agentów - akwizytorów, obowiązanych dotrzeć bezpośrednio do wytwórcy - nadawcy i spożywczy - odbiorcy i skłonić ich do powierzenia przesyłki spółce, a więc kolei;

4) współdziałanie kolei w tej akcji pod względem taryfowym i administracyjnym z wyraźnym ustaleniem wzajemnych praw i obowiązków stron obu powinna określić osobna umowa.

Ze stanowiska konieczności usprawnienia aparatu handlowo-przewozowego P. K. P., celem skutecznego przeciwstawienia się coraz bardziej wzrastającemu odpływowi ładunków — zwłaszcza bardziej cennych — należy życzyć jak najrychlejszego urzeczywistnienia tych zamierzeń.

J. G.

KOSZT BUDOWY DROGI LOTNICZEJ. — Trasa drogi lotniczej składa się z elementów następujących: 1) z lotnisk, umożliwiających wprowadzenie samolotu ze stanu spoczynku w stan lotu i odwrotnie, 2) z oświetlenia trasy w sposób, umożliwiający trzymanie się właściwego kierunku podczas mgły, deszczu i w nocy, 3) z urządzeń radiowych, uzupełniających oświetlenie trasy, a które przez ustalenie w atmosferze pewnego pasa niewidocznego, ale uchwytne dla pilota dzięki odpowiednim radjoodbiornikom, dają mu możliwość trzymania się właściwego kierunku w warunkach, uniemożliwiających korzystanie z sygnałów świetlnych, i 4) z lądowisk, rozrzuconych na trasie na wypadek przymusowego lądowania.

Koszt budowy tak pojętej drogi lotniczej Inż. T. Kluz określa w sposób następujący¹⁾:

1. — Koszt budowy lotniska o ogólnej powierzchni około 100 ha w pobliżu dużego miasta (w tys. zł):

Wykupno gruntów — 100 ha po zł 10 tys.	1.000
Plantowanie — 200.000 m ³ ziemi po zł 2.	400
Drenowanie i uprawa — 100 ha po zł 3 tys.	300
Dojazdy i drogi	200
Oświetlenie lotniska	200
Dwa hangary, po zł 500 tys.	1.000
Stacja benzynowa	200
Dworzec lotniczy	500
Warsztaty	300
Kotłownie	200
Kolonja mieszkalna	500
Garaze	100
Wodociągi i kanalizacja	300
Stacja pomp, wieża ciśnien	300
Nieprzewidziane	500

Razem: 6.000

Ponieważ średnią odległość lotnisk w Polsce przyjąć można na 250 km, całkowity więc koszt budowy lotniska rozłożony na taki odcinek trasy wyniesie zł 24 tys. za 1 km linii.

2. — Koszt budowy lądowiska na trasie o powierzchni około 16 ha na terenie, nie wymagającym drenowania, wynosi w przybliżeniu (w tys. zł):

Wykupno gruntów, 16 ha po zł 2 tys.	32
Plantowanie i uprawa	10
Oświetlenie	20
Dom	20
Studnia i magazyn benzyny	10
Droga i nieprzewidziane	8

Razem: 100

Przyjmując odstęp lądowisk na 30 km wypada na 1 km tego odcinka trasy około zł 3 tys.

3. — Koszt oświetlenia trasy wyniesie (w tys. zł):

Koszt jednej latarni z doprowadzeniem energii	30
Maszty około 20 m wysokości	8
Teren i nieprzewidziane	7

Razem: 45

Przy odstępach latarni co 30 km na 1 km trasy przypadnie zł 1.500.

4. — Koszt urządzeń radiowych wyniesie (w tys. zł):

Jedna radiolatarnia z masztami	100
Dwa goniometry z odbiornik. i nadajnikami	100
Radjostacja korespondencyjna	150
Wieża dla radjostacji	80
Budynek radjostacji	120
Teren i nieprzewidziane	50

Razem: 600

Przy odstępach radiolarń, równym odstępowi lotnisk (250 km) na 1 km trasy wypada z tytułu urządzeń radiowych około zł 2.500.

Ogółem przeto według powyższego obliczenia orientacyjnego koszt budowy 1 km trasy lotniczej wyniesie (w zł): 24.000 + 3.000 + 1.500 + 2.500 = 31.000.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

RYNEK FRACHTOWY. — W ubiegłym tygodniu charakterystyczna była na rynku frachtowym wielka ilość tonnażu, zafrachtowanego ostatnio z Połudn. Ameryki na czerwiec, lipiec i nawet sierpień. Stawki są jednak w dalszym ciągu niekorzystne tak dla statków, idących w balaście do Południowej Ameryki, jak i dla statków, zabierających ładunki węgla po obecnej, tak bardzo niskiej cenie.

Węgiel z Wales do Południowej Ameryki nie kalkuluje się lepiej niż dla statków, idących w balaście po ładunek, dlatego też zapotrzebowanie na tonnaż było naogół minimalne. W ogólności można powiedzieć, że cały brytyjski tramp tonnage pracuje dzisiaj z ogromną stratą. Faktem jest, że straty te są mniejsze, niż te, które powstałyby po unieruchomieniu statków.

Frachtowanie z Morza Czarnego i Śródziemnego jest słabe. W południowej Rosji poszukiwany jest tonnaż pod ładunki cukru na wschód. Frachty na rudę z portów Morza Śródziemnego nie wykazują żadnej zmiany. Władystok płaci za ładunek max. 1.500 std drzewa cedrowego na sierpień - wrzesień do La Platy sh 100 per std jeden port wyładowania, sh 102/6 per std 2 porty wyładowania, sh 105 per std 3 porty wyładowania, ładunek f.o.b. i sztauwany. Bardzo dużo japońskich statków zostało zafrachtowanych z Saigon z powrotem na czerwiec-lipiec po sh 26, natomiast porty ryżowe okazały bardzo słabe zapotrze-

¹⁾ „Lot Polski”, zes. 8/1931.

bowanie ne tonaż. Cukier z Mauritius notowano sh 21/6 do portów Anglii z opcją Montreal sh 23 za ładunek wrześnieowy.

Obecna sytuacja na rynku śródziemnomorskim jest dla armatorów bardzo niekorzystna. Cały ruch opiera się na kilku ładunkach rudy i fosfatów z Morza Śródziemnego lub okazjonalnych ładunkach rudy albo węgla z południowej Rosji po, oczywiście, bardzo niskich stawkach. Ostatnio notowano ładunek rudy z Mikołajowa do Rotterdamu prompt ładowanie po stawce sh 9/3; port Poti płaci za ładunek rudy na lipiec sh 10/9 do portów Kontynentu i sh 9/6 do zachodnich Włoch z opcją Mikołajów mniej sh 1/3 za tonnę ładowanie. Za ładunek 2.000 std drzewa D.B.B. z Noworosyjska do Stanów Zjednoczonych Am. N/H płacono sh 40 (free out), natomiast z Marjupolu do Bridgeport notowano za mniejszy ładunek węgla na lipiec sh 14/6 za tonnę. Z powyższego wynika, że na rynku tym jest jednak pewne ożywienie w frachtowaniu, spowodowane przez Z. S. R. R., który w dalszym ciągu frachtuje statki pod cukier, rudę, sól i węgiel.

Liczne ładunki powrotne notowano z La Platy, gdzie stawki wahały się pomiędzy sh 19 a sh 18 za średniego typu statki z górnego biegu rzeki do portów Anglii i Kontynentu, a pomiędzy sh 18 a sh 16/6 za duże statki do Antwerpji i Rotterdamu. Liczba zawartych kontraktów wyniosła 35 statków.

Na bałtyckim rynku węglowym daje się zauważyć zainteresowanie frachtujących w dużych kontraktach na cały rok bieżący. Stawki proponowane są na poziomie frachtowań na pojedyncze podróże. Płacono za ładunki z Gdyni/Gdańska do Sztokholmu sh 4/3, do Południowej Szwecji sh 4/6, do Danji od sh 4/1½ do sh 4/6, do Francji od sh 5/3 do h 5/6.

Zafrachtowano kilka statków średniej wielkości pod cukier z Gdyni/Gdańska, m. in. 2.000 t do Rygi pod 5/5½, 3.800 t do Londynu po sh 7.

Tendencja na rynku z bieżącym narazie bez zmian. Zafrachtowano kilkanaście większych i mniejszych statków do Holandji, Belgji i Francji. Stawki orientacyjne wynosiły do Antwerpji sh 6, do Havre około sh 7 za tonnę w zależności od wielkości statku.

W imporcie tomasyny nastąpiło pewne ożywienie, ponieważ polscy kupcy zakupili większą jej ilość w Belgji i Holandji. Stawki, płacone za statki około 2.800 t, z Gandawy do Gdyni wahały się pomiędzy sh 4/9 a sh 5 za tonnę. Ostatnio zafrachtowano z Gandawy do Gdyni 2 duże statki po sh 4/9 za tonnę. W ciągu kilku nadchodzących miesięcy przywóz tomasyny wyniesie kilkadziesiąt tysięcy tonn.

Na rynku drzewnym notowano małe ożywienie. Poza normalnym ruchem statków do wschodniej Anglii, zaopatrującym rynek ten w drzewo tarte, należy zanotować zafrachtowanie statku 1.500 std do La Pallice z ładunkiem progów dębowych.

RUCH W PORCIE GDYŃSKIM w tygodniu od 1 do 7 czerwca r. b. był następujący:

	Ruch statków			
	Przyszło	Wyszło	ilość	nrt
Polska	6	7	8.969	9.576
W. M. Gdańsk	1	—	602	—
Anglia	4	3	5.737	6.066
Danja	6	2	5.472	2.171
Estonja	2	3	1.467	3.600
Finlandja	2	1	4.000	1.348
Francja	—	—	—	—
Litwa	1	—	1.260	—
Łotwa	3	1	1.646	428
Niemcy	13	9	8.025	7.029
Norwegia	1	7	1.328	8.579
Stany Zjednoczone Am.	—	—	—	—
Szwecja	15	11	9.860	8.371
Razem:	54	44	48.366	47.168

Przeładunek towarów (w tonnach)

Wyladowano	
Ryz surowy	4.779
Owoce	1

Wino	17
Nap. alkohol. (whisky)	1
Cukier ¹⁾	3.438
Herbata	1
Żelastwo (ziom)	7.506
Wyr. żelazne	2
Zużle Thomasa	3.845
Ziemia Fullera	94
Bawełna	70
Różne	8
Razem:	19.761

Zaladowano

Ryz łuszczy.	203
Bekony	1.079
Wędliny (szynki)	180
Napoje alkoholowe	1
Masło	56
Jaja	101
Cukier	1.928
Olej lniany ²⁾	5
Skóry	24
Drzewo — m ³	310

Węgiel:

eksportowy	75.259
bunkrowy	6.144
razem:	81.403

Cynk	26
Błacha cynkowa	7
Sole potas. (kainit)	2.173
Części samochod.	17
Art. kanalizacyjne	10
Naczynia kuchenne	2
Manufaktura (bławy)	20
Obuwie	4
Celuloza	105
Wyroby koszykarskie	4
Książki	3
Różne	36

Razem: 87.638

oraz drzewa . . . 310 m³

Obrót ogólny: 107.399 t
oraz 310 m³ drzewa

Ruch pasażerów

Przyjechało Wyjechało

Ruch zamorski . . . . . — 79

OSTATNIE WIADOMOŚCI Z NAD MORZA. — Poniżej podajemy w paru wierszach garść krótkich informacji aktualnych. Ciekawsze sprawy poruszymy poza tem w najbliższych zeszytach oddzielnie, bardziej wyczerpująco:

— Obróttowarowy w porcie gdyńskim w maju r. b. wynosił 476.741 t, w tem przywóz 66.520 t, wywóz 410.221 t. W ten sposób rekord miesięczny, ustanowiony w kwietniu r. b. (401.037 t), został przekroczony w maju.

— Dn. 2/VI r. b. odbyło się kolejne posiedzenie Tymczasowej Rady Portowej.

— Dn. 27 i 28/V r. b. bawiła w Gdyni Parlamentarna Komisja Morska.

— Dn. 5/VI r. b. odszedł z portu gdyńskiego na S/S. Łódź pierwszy w tym roku transport celulozy (150 t) do Anglii.

— Dn. 8/VI r. b. nadszedł na S/S. Tampa największy z dotychczasowych ładunek bawełny amerykańskiej (233 t) z portu Houston.

— Dn. 10/VI r. b. wyszedł na S/S. Liva pierwszy w r. b. ładunek cementu (626 t) do Rygi i na S/S. Wohlfahrt pierwszy wogóle ładunek dwusiarczanu sodu (154 t) do Skoghall (Szwecja); teżoż dn'a wyszedł na S/S. Equador do Las Palmas (Argentyna) pierwszy do Połudn. Ameryki całookrętowy ładunek drzewa (deski).

¹⁾ Cukier, przywieziony barkami z kraju.

²⁾ Olej lniany, wywieziony drogą wodną do kraju.

PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM

ORZECZNICTWO SĄDOWE

LIKWIDACJA SPÓŁKI Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ. — Sąd Najwyższy (w sprawie I C. 2106/29) orzekł, że gdy dekret o rejestrze handlowym wymaga obowiązkowego zarejestrowania nie tylko ukończenia likwidacji, lecz także jej otwarcia, co ma znaczenie w stosunku zarówno do wspólników (lub wogóle właścicieli przedsiębiorstwa), jako też do wierzycieli, to połączenie w jednym zgłoszeniu do rejestru otwarcia i ukończenia likwidacji mogłoby być dopuszczone wyłącznie przy uprzednim całkowitem uregulowaniu wszystkich wierzycieli oraz przy zgodzie wszystkich wspólników na likwidację i sposób jej przeprowadzenia.

Tymczasem w wypadku konkretnym pasywa ulegającej likwidacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przewyższały aktywa, i spółka nie była w możności płacenia swych zobowiązań; zachodziły nawet okoliczności, przy których powstaje dla handlującego obowiązek uczynienia zgłoszenia przed właściwym sądem o zawieszeniu wypłat (wystąpienie o ogłoszenie upadłości).

W tym stanie rzeczy, gdy zarządcy ulegającej likwidacji spółki zaniedbali dokonania ciężącego na nich z mocy postanowień dekretu o rejestrze handlowym zgłoszenia do rejestru o otwarciu likwidacji, co należało zgodnie z prawem uczynić w terminie 15-dniowym, to przez niedokonanie zgłoszenia i związanych z nim ogłoszeń pogwałcili zasadę jawności i wiarygodności rejestru. Ponadto zaś zarządcy dopuścili się przy zgłoszeniu o zamknięciu likwidacji nierzetelnego oświadczenia wobec sądu rejestrowego o rzekome zaspokojeniu wierzycieli, na którego podstawie nastąpiło wykreślenie spółki z rejestru.

W tej sytuacji, jak stwierdza Sąd Najwyższy, zarządcy ulegającej likwidacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością odpowiadają osobiście i solidarnie przed wierzycielem spółki, który miał prawo polegać na braku w rejestrze handlowym wpisu o otwarciu likwidacji, za poniesione straty, wyrażające się w niepokryciu przypadającej skarżącemu wierzycielowi należności.

Zarządcy nie mogą w tym wypadku skutecznie podnosić za-

rzutu, że niezaspokojenie wierzycieli spółki spowodowane było wyłącznie nieposiadaniem przez spółkę wystarczających funduszy, albowiem należyte ustalenie aktywów i pasywów spółki oraz uprawnień poszczególnych wierzycieli mogło nastąpić jedynie przy likwidacji, przeprowadzonej z zachowaniem ustawowych wymogów, względnie w postępowaniu upadłościowym, lecz zarządcy własnymi czynami uniemożliwili wyjaśnienie tych okoliczności.

Z powyższego orzeczenia Sądu Najwyższego wynika jasno, że zarządcy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, ulegającej likwidacji z powodu złego stanu interesów i niedostateczności aktywów, winni bezwzględnie, pod rygorem własnej osobistej i solidarnej odpowiedzialności, zgłaszać do rejestru handlowego zarówno otwarcie, jak i zamknięcie likwidacji, że natomiast łączne ogłoszenie otwarcia i zamknięcia, jako niezgodne z prawem, pociągnąć może za sobą wysoce, osobiście dla zarządców, ujemne skutki.

SPRAWDZANIE WIERZYTELNOŚCI W POSTĘPOWANIU UPADŁOŚCIOWYM. — Sąd Najwyższy (w sprawie I C. 669/30) wyjaśnił, że akt sprawdzenia i przyjęcia wierzytelności w postępowaniu upadłościowym stanowi swoistą czynność proceduralną, sprowadzającą się do stwierdzenia w sposób, prawem przepisany, że z zastrzeżeniem możliwych zarzutów okaziciel tytułu został w ramach rzeczoności postępowania uznany za wierzyciela sumy, o którą się upomina, czego skutkiem jest nadanie sprawdzonemu i przyjętemu wierzycielowi w toku dalszego postępowania szeregu szczególnych uprawnień procesowych.

Gdy przeto w wypadku konkretnym tytuł wierzytelny stanowił wymiar podatku przemysłowego, a więc akt, nie posiadający cech ani umowy, ani układu pojednawczego, ani wyroku sądowego, to sam fakt sprawdzenia i przyjęcia wierzytelności do masy upadłościowej nie czyni wierzytelności tej niewzruszalną co do jej natury i wysokości oraz nie tamuje również wierzycielowi możliwości działania o sprostowanie, jeżeli pierwotne zgłoszenie nie wyczerpywało uprawnień wierzyciela w stosunku do upadłego dłużnika.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

USTAWA:

Ograniczenia w sprzedaży, podawaniu i spożyciu napojów alkoholowych (ustawa przeciwalkoholowa) — ust. z dn. 21 marca 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 51, poz. 423)

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Częściowa zmiana taryfy telefonicznej, obowiązującej na sieciach, eksploatowanych przez P. A. S. T. — rozp. Ministra Poczty i Tel. z dn. 29/IV 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 51, poz. 426).

Zmiana rozporządzenia w sprawie wykonywania czynności komiwojażerów i samodzielnych agentów handlowych — rozp. Ministra Przem. i Han. z dn. 20/V 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 51, poz. 429).

NOWE SPÓŁKI AKCYJNE

— **„Fabryka Garbarska Standard”,** S. A. w Warszawie, Grochowska 28; kapitał zakładowy zł 350.000; założyciele: Morduch Hilewitsch, ul. Pawia 4, Jakób Szlama Galanter, Muranowska 6, Juliusz Szyfmanowicz, ul. Leszno 13, Albert Salkin vel Żalkin, ul. Marjańska 10, Markiel Grinsztejn, ul. Sienna 61, Chaim Josek vel Józef Sitkowski, ul. Nowolipki 21, Emanuel Grynspan, Długa 27; akt notarialny zeznany przed Notariuszem Julianem Siennickim dn. 11 grudnia 1930 r. Nr. Rep. 5636.

— **Towarzystwo Budowlano-Parcelacyjne „Dynasy”,** S. A. z siedzibą w Warszawie, Plac Marszałka Piłsudskiego Nr. 5 (Hotel Europejski); kapitał zakładowy zł 600.000; założyciele: Seweryn ks. Czetwertyński (Krak.-Przedm. 30), Włodzimierz ks. Czetwertyński (Krak.-Przedm. 30), Marja ks. Czetwertyńska (pełnomocnik ks. Marii Czetwertyńskiej adwokat Julian Pra-

dzyski, ul. Wilanowska 18/20); akt notarialny zeznany przed notariuszem Julianem Siennickim dn. 13 listopada 1929 r. Nr. Rep. 5662.

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

13 czerwca:

— **Spółka Akcyjna Wyrobów Bawełnianych „I. K. Poznańskiego” w Łodzi,** S. A. — o godz. 11 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Ogrodowa 17 (ew. II termin — dn. 20 czerwca).

— **„Warszawska Warrantowa Spółka Akcyjna”,** S. A. — o godz. 13 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Bracka 18.

— **„Zakłady Chemiczne w Częstochowie”,** S. A. — o godz. 17 w Warszawie, ul. Piękna 39.

15 czerwca:

— **7jednoczone Zakłady Przemysłowe „K. Scheiblera i L. Grohmana”,** S. A. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Targowa 65.

— **Towarzystwo Akcyjne Wyrobu i Sprzedaży Maszyn i Narzędzi Rolniczych i Przemysłowych oraz Handlu Produktami Rolnymi „Tadeusz Kowalski i A. Trylski”,** S. A. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Miodowa 6 (ew. II termin — dn. 30 czerwca).

— **„Polskie Towarzystwo Elektryczne” (P.T.E.),** S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Marszałkowska 31a.

— **„Rudzka Przędzalnia Bawełny”,** S. A. — o godz. 19 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piotrkowska 111 (ew. II termin — dn. 30 czerwca).

16 czerwca:

- „Fabryka Fortepianów i Pianin J. Kerntopf i Syn w Warszawie”, S. A. — o godz. 20 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Przemysłowa 31.
- „Kolej Żelazna Lwów - Bełżec (Tomaszów)”, S. A. — o godz. 11 w lokalu S-ki we Lwowie, ul. Hetmańska 22.

17 czerwca:

- Zakłady Amunicyjne „Pocisk”, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Mińska 25.

18 czerwca:

- „Elektrownia Bielsko — Biała”, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Bielsku, ul. Batorego 13a.

19 czerwca:

- Fabryka Wosków, Klejów i Farb „A. B. C.” w Warszawie, S. A. — o godz. 16 w Warszawie, ul. Sienkiewicza 3 (ew. II termin — dn. 3 lipca).
- Towarzystwo Akcyjne Sukiennej Manufaktury „Leonhardt, Woelker i Girhardt”, S. A. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Leonhardta 1.
- „Spółka Stolarska”, S. A. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Poznaniu, Stary Rynek 46/47.
- Fabryka Wyrobów Ceramicznych „Opoczno”, S. A. — o godz. 11 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Szopena 12 m. 5 (ew. II termin — dn. 3 lipca).

20 czerwca:

- Towarzystwo Wyrobów Dziaonych i Tkanych „R. Lipszyc”, S. A. — o godz. 15 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piramowicza 11/13.
- „Georges Geiling & Cie”, S. A. — o godz. 11 w lokalu S-ki w Poznaniu, ul. Grunwaldzka 18.
- „J. D. Potoka Synowie”, Będzin, Małobądz, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki przy ul. Małobądzkiej 49.
- Towarzystwo Akcyjne Fabryki Portland-Cementu „Wolyn”, S. A. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Mazowiecka 7.

- „Spółka Pedagogiczna”, S. A. w Poznaniu — o godz. 18 w lokalu „Pod Strzechą” w Poznaniu, pl. Wolności 7.
- „Société Belgo-Polonaise de Force et de Traction Electriques (Sobelpol)”, S. A. — o godz. 15 w siedzibie S-ki w Brukseli, rue Royale 168 (Belgia).
- „Śląski Bank Eskontowy”, S. A. — o godz. 16 w lokalu Banku w Bielsku, ul. Kazimierza Wielkiego 2.
- Towarzystwo Kopalń i Zakładów Hutniczych „Sownieckich”, S. A. — o godz. 11 (zebr. zwyczaj.) i 11 min. 45 (zebr. nadzwyczaj.) w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Kapucyńska 3.

21 czerwca:

- Akcyjne Towarzystwo Krawieckie „Ameryka”, S. A. — o godz. 11 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Zabłowska 40 (ew. II termin — dn. 5 lipca).

22 czerwca:

- „Zakłady Rolniczo-Przemysłowe Ziemi Grójeckiej”, S. A. — o godz. 14 w lokalu Spółdzielni Rolniczej Warszawskiej w Grójcu.

24 czerwca:

- Towarzystwo Ubezpieczeń „Przezorność”, S. A. — o godz. 13 w lokalu S-ki w Warszawie, pl. Małachowskiego 4.

25 czerwca:

- „Nasza Księgarnia” Związku Polskiego Naucz. Szkół Powsz. w Warszawie, S. A. — o godz. 18 w lokalu /wiazku Polskiego Naucz. Szkół Powsz. w Warszawie, ul. Marszałkowska 123.
- Składy Towarowe „Warrant”, S. A. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piotrkowska 56.

26 czerwca:

- „Bank Naftowy”, S. A. — o godz. 16 w lokalu Banku we Lwowie, ul. L. Sapiehy 3.
- „Zjednoczone Ziemiańskie Mleczarnie Parowe w Warszawie”, S. A. — o godz. 13 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Ceglana 14.
- „Elibor” Spółka Handlowo-Przemysłowa „Ł. J. Borowski”, S. A. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Mazowiecka 11.

— „Poznańsko - Warszawskie Towarzystwo Ubezpieczeń”, S. A. — o godz. 12 w sali Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu, ul. Fr. Ratajczaka 4/6.

— Przemysł Chemiczny „Boruta”, S. A. w Zgierzu — o godz. 18 w lokalu Banku Gospodarstwa Krajowego w Warszawie, ul. Krakowskie-Przedmieście 32.

— „Dr. Roman May” Chemiczna Fabryka, S. A. — o godz. 11 w lokalu S-ki w Poznaniu, pl. Nowomiejski 4.

— „Gazy Zieme” Spółka Akcyjna dla Przemysłu Naftowego we Lwowie, S. A. — o godz. 11 min. 30 w sali posiedzeń Banku Dyskontowego Warszawskiego, Oddział we Lwowie.

27 czerwca:

- „Spedom”, Zjednoczone Ekspedycyjne Domy Handlowe w Warszawie, S. A. — o godz. 11 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Chmielna 20.
- „Polskie Towarzystwo Handlowe”, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Krakowie, ul. Sławkowska 1.
- „Ganz” Zakłady Elektryczne i Mechaniczne w Polsce, S. A. — o godz. 10 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Kopernika 4/6.
- „Towarzystwo dla Handlu Tytoniem”, S. A. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Marszałkowska 134.
- Towarzystwo Akcyjne Przechowania i Transportowania Mebli i Towarów z Udzielaniem Pożyczek „A. Wróblewski i S-ka”, S. A. — o godz. 11 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Trębacka 13.

28 czerwca:

- Towarzystwo Włókiennicze „A. Aronson i Synowie” S. A. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Senatorska 24 (ew. II termin — dn. 19 lipca).
- „Krajowa Fabryka Wstążek”, S. A. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Stefana Żeromskiego 98 (ew. II termin — dn. 12 lipca).

30 czerwca:

- „Dobrzechowskie Zakłady Ceramiczne”, S. A. — o godz. 16 w Dobrzechowie.
- Francuska Spółka Akcyjna „Towarzystwo Akcyjne Przemysłu Włóknistego — Société Anonyme de l'Industrie Textile”, S. A. — o godz. 15 w siedzibie Zarządu w Paryżu, rue de la Victoire 76.
- „Siedlecki Syndykat Rolniczy”, S. A. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Siedlcach, ul. Piłsudskiego 64 (ew. II termin — o godz. 15).
- „Compagnie Générale des Industries Textiles Société Anonyme des Établissements Allart, Rousseau et Cie (anciennement Léon Allart et Cie) — Francuska Spółka Akcyjna Jeneralna „Kompanja Przemysłu Przędzalnianego Towarzystwo Anonimowe Zakładów Allart, Rousseau i S-ka (dawniej Leon Allart i S-ka)”, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Roubaix, Grande Rue 152 (Francja).

— Towarzystwo Hotelu i Pensjonatów „Bristol”, S. A. — o godz. 18 w Hotelu „Bristol” w Zakopanem.

1 lipca:

- „Karpackie Towarzystwo Leśne”, S. A. w Wygodzie — o godz. 12 w lokalu S-ki we Lwowie, ul. Kraszewskiego 7.
- Zakłady Przemysłu Drzewnego „Delatyn” w Polsce”, S. A. — o godz. 18 w lokalu S-ki we Lwowie, ul. Halicka 21.
- „Dolina” Przemysł Leśny, S. A. — o godz. 11 w lokalu S-ki we Lwowie, ul. Kraszewskiego 7.

2 lipca:

- „W. Janiszewski i S-ka”, S. A. — o godz. 20 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Marszałkowska 145.

6 lipca:

- Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe „Arbon”, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, Al. Ujazdowskie 9.

7 lipca:

- Belgijska Spółka Akcyjna „Towarzystwo Akcyjne Sochaczewskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu”, S. A. — o godz. 11 min. 30 w siedzibie Zarządu S-ki w Brukseli, 368, Avenue Louise.

10 lipca:

- Fabryka Cykorji „Łabędź”, S. A. — o godz. 13 w kancelarii rejenta Siennickiego w Warszawie, ul. Kapucyńska 6

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

KREDYT

DŁUGOTERMINOWY KREDYT EMISYJNY W LATACH KRYZYSU. — Rok ubiegły, przynosząc dalsze pogłębienie się kryzysu gospodarczego, nie sprzyjał rozwojowi kredytu długoterminowego. W okresie przesilenia słabnie zwykle zapotrzebowanie kredytu na cele inwestycyjne — z tego powodu, że rentowność inwestycji w przedsiębiorstwach (względnie gospodarstwach rolnych) spada wówczas szybciej niż stopa procentowa na rynku kredytowym, czyniąc w ten sposób inwestycje nierentownymi; dopiero, gdy stopa procentowa obniży się do poziomu, przy którym inwestycje znowu opłacają się, przesilenie przechodzi ostatnią fazę i życie gospodarcze ożywia się. Jednak powyższe wytłumaczenie spadku zapotrzebowania na kredyt w okresie kryzysu da się tylko częściowo zastosować do kredytu długoterminowego. Zapotrzebowanie kredytu długoterminowego jest mało elastyczne ze względu na to, że kredyt ten służy do finansowania nie tylko inwestycji dochodowych, lecz także inwestycji nie rentujących się, jak np. inwestycji państwowych czy samorządowych, przy których chodzi głównie o użyteczność publiczną. Jeśli więc chodzi o te ostatnie inwestycje, to w okresie kryzysu istnieje często pęd do ich zwiększenia, by przyjść w ten sposób z pomocą różnym gałęziom przemysłu, dotkniętym kryzysem i zatrudnić liczne rzesze bezrobotnych. W Polsce szczególnie wielkie jest zapotrzebowanie kredytu właśnie na inwestycje nierentowne lub o niskiej rentowności, przyczem w dodatku te inwestycje należą do rzędu niezbędnych, jak np. budownictwo mieszkaniowe. Możemy więc przypuścić, że zapotrzebowanie kredytu długoterminowego na cele inwestycyjne wogóle nie osłabło u nas w okresie przesilenia. Wzmógł się ponadto popyt na kredyt długoterminowy dla celów konwersyjnych, t. j. dla spłacenia poprzednio zaciągniętych zobowiązań krótkoterminowych, których uregulowanie wskutek kryzysu napotyka na poważne trudności. Przyczyna osłabienia przyrostu kredytów długoterminowych będzie więc leżeć nie po stronie popytu, lecz po stronie podaży kapitału, po stronie rynku lokacyjnego.

Wiadomo, że w pierwszej fazie przesilenia stopa procentowa na rynku lokacyjnym ma tendencję zwyżkową — pod wpływem wzrostu ciasnoty na rynku pieniężnym; dopiero gdy przesilenie wchodzi w fazę depresji, napływają do rynku lokacyjnego większe ilości kapitałów, nie znajdujących zatrudnienia w procesie produkcji i wymiany. Kierując się wskaźnikami kursów pożyczek państwowych i listów zastawnych na giełdach polskich, możemy stwierdzić, że nasz rynek lokacyjny począł zdradzać objawy depresji gospodarczej dopiero w 1930 r., i to w sposób nie dość wyraźny. Rentowność papierów procentowych, obliczana przez Instytut Badania Konjunktur, przedstawiała się w poszczególnych miesiącach ostatnich 3 lat następująco (rentowność pożyczek państwowych i listów zastawnych I kategorii na giełdzie warszawskiej):

	Pożyczki państwowe	Listy zastawne
Przeciętnie 1927	9'88	11'17
" 1928	9'31	12'08
" 1929	10'88	12'82
Luty 1930	12'02	11'78
Lipiec 1930	11'22	11'01
Grudzień 1930	12'90	11'79

W powyższym zestawieniu uderza brak harmonii w kształtowaniu się kursów pożyczek i listów zastawnych, szczególnie w ostatnim roku; podczas gdy kursy listów w r. ub. poprawiły się, pożyczki państwowe obniżyły w dalszym ciągu swój poziom

kursowy. Odmienna tendencja kursowa pożyczek da się wytłumaczyć 2 faktami: spadkiem kursów polskich pożyczek zagranicą oraz wypuszczeniem większej pożyczki państwowej na rynku wewnętrznym (3% budowlanej), co w danej fazie konjunkturalnej musiało odbić się ujemnie na kursach. Należy więc przyjąć, że zasadniczą tendencję naszego rynku lokacyjnego w 1930 r. najwierniej odzwierciedla wskaźnik kursowy listów zastawnych.

Giełdy jednak odgrywają u nas jeszcze minimalną rolę przy lokowaniu emisji papierów procentowych. Lwia część emitowanych przez nasze instytucje listów zastawnych i obligacji znajduje lokatę bezpośrednią w bankach, zakładach ubezpieczeń, funduszach państwowych i t. p. — tak, iż w osłabieniu tych źródeł akumulacji kapitałów należy dopatrywać się głównej przyczyny spadku przyrostu kredytów długoterminowych. Nim przystąpimy do bliższego omówienia tej kwestji, przedstawmy, jak kształtował się liczbowo rozwój długoterminowego kredytu emisyjnego u nas w ostatnim 3-leciu. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego suma nowowydanych pożyczek hipotecznych w listach zastawnych i obligacjach przez poszczególne grupy instytucji wynosiła w poszczególnych latach (w miljn. zł):

	1928	1929	1930
3 tow. kredytowe ziemskie	68'1	36'7	36'5
12 tow. kredytowych miejskich . .	68'0	32'6	63'7
2 banki państwowe	171'0	156'1	139'9
2 banki prywatne	29'4	7'6	12'8
Tow. Kred. Przemysłu Polskiego . .	21'7	7'9	0'5
Ogółem:	358'2	240'9	253'4

Powyższem zestawieniem nie są objęte pożyczki w obligacjach komunalnych, udzielane przez Bank Gospodarstwa Krajowego, Polski Bank Komunalny i Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu. Suma pożyczek komunalnych, udzielonych przez B. G. K. w 1928 r., wynosiła zł 145'7 miljn., w 1929 r. zł 45'7 miljn., w 1930 r. zł 19'9 miljn. Polski Bank Komunalny udzielił w 1929 r. zł 3'3 miljn., w 1930 r. zł 2'9 miljn. Nie posiadamy danych co do sumy pożyczek, udzielonych przez Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu (bank ten wznowił dział pożyczek emisyjnych w 1929 r.); stan emisji obligacji komunalnych w tym banku wynosił z końcem 1929 r. zł 865 tys., w końcu zaś 1930 r. zł 6'1 miljn., przyjmuje się więc, dla braku właściwych danych, że Bank ten udzielił w 1929 r. pożyczek na sumę zł 0'9 miljn., w 1930 r. zaś zł 5'2 miljn. Otóż, po dodaniu do sumy pożyczek hipotecznych sumy pożyczek w obligacjach komunalnych, udzielonych przez wspomniane 3 banki, otrzymamy następujące globalne sumy pożyczek emisyjnych, udzielonych przez wszystkie instytucje kredytu długoterminowego w Polsce: w 1928 r. zł 505'4 miljn., w 1929 r., zł 290'9 miljn., w 1930 r. zł 281'4 miljn. Powyższe sumy stanowią przyrost pożyczek brutto. Nieco odmienny obraz otrzymamy, gdy porównamy przyrost kredytów emisyjnych netto, t. j. po uwzględnieniu dokonanej w tym czasie amortyzacji. Stan pożyczek emisyjnych w poszczególnych grupach instytucji kredytu długoterminowego wynosił z końcem każdego roku ostatniego 3-lecia:

	31/XII 1928	31/XII 1929	31/XII 1930
	tys. zł	%	tys. zł %
2 banki państwowe	738'4	47'6	923'7 50'3
3 tow. kredyt. ziemskie	452'0	29'1	474'2 25'8
13 tow. kredyt. miejskich	199'6	12'8	227'5 12'4
6 banków prywatnych	100'7	6'5	143'7 7'8
Tow. Kred. Przem. Pol.	61'4	4'0	68'3 3'7
Ogółem:	1.552'1	100'0	1.837'4 100'0

Ogółem: 1.552'1 100'0 1.837'4 100'0 2.059'4 100'0

Przyrost netto pożyczek emisyjnych, wynosząc w 1928 r. zł 468'1 miljn., zmniejsza się w 1929 r. do zł 285'3 miljn., w 1930 r. zaś do zł 216'8 miljn.

Równocześnie nastąpiły charakterystyczne przesunięcia między poszczególnymi grupami instytucyj kredytu długoterminowego pod względem rozwoju ich działalności. Uderza przede wszystkim ciągle wzrost znaczenia banków państwowych; ich pożyczki emisyjne wynosiły jeszcze w końcu 1926 r. 30% ogólnego stanu pożyczek emisyjnych, z końcem zaś 1930 r. dosięgły już 51'4%. A więc przeszło $\frac{1}{2}$ długoterminowych pożyczek emisyjnych w Polsce pochodzi z banków państwowych. Również w szybszym tempie wznoszą się pożyczki towarzystw miejskich niż ziemskich, mimo iż te ostatnie były specjalnie faworyzowane, jeśli chodziło o lokatę ich emisji. Stosunkowo najmniejszą ekspansję wykazywały banki prywatne (hipoteczne i komunalne), z wyjątkiem Wileńskiego Banku Ziemskiego.

O wiele ciekawsze światło rzuca na kierunek rozwojowy naszego kredytu długoterminowego zestawienie pożyczek w/g rodzaju ich zabezpieczenia realnego, względnie charakteru kredytobiorców. Możemy tu uczynić podział na pożyczki: ziemskie, miejskie, komunalne i przemysłowe. Przyjmując za podstawę podane wyżej zestawienie przyrostu pożyczek brutto, otrzymujemy następujący podział nowowydanych pożyczek emisyjnych:

	1928		1929		1930	
	miljn. zł	%	miljn. zł	%	miljn. zł	%
Pożyczki ziemskie . . .	220'3	43'6	155'7	53'5	114'6	40'7
„ „ miejskie ¹⁾ . . .	94'2	18'6	77'4	26'6	131'0	46'6
„ „ komunalne . . .	147'1	29'1	50'0	17'2	28'0	9'9
„ „ przemysłowe . . .	43'8	8'7	7'9	2'7	7'8	2'8
Ogółem:	505'4	100'0	291'0	100'0	281'4	100'0

Z powyższego zestawienia wynika, że w okresie przesilenia największej kompresji uległy pożyczki komunalne. Na tem polu ograniczył swą działalność Bank Gospodarstwa Krajowego, podczas gdy pożyczki obu banków komunalnych łącznie wykazały wzrost. Zmniejszył się również udział pożyczek ziemskich w ogólnej sumie pożyczek emisyjnych. Działalność kredytową zmniejszył zarówno Państw. Bank Rolny, jak i tow. kredytowe ziemskie, o ile jednak te ostatnie ograniczyły silnie swą działalność w 1929 r., a w 1930 r. utrzymały ją na poziomie z roku poprzedniego, to w Państw. Banku Rolnym największy spadek akcji kredytowej przypada na rok 1930. Pożyczki hipoteczne miejskie uległy w najmniejszym stosunkowo stopniu ujemnym wpływom konjunktury; przyrost ich zmniejszył się w 1929 r. lecz już w roku następnym zwiększył się znacznie ponad sumę z 1928 r. Należy jednak zaznaczyć, że blisko $\frac{1}{2}$ wydanych w r. ub. pożyczek stanowią pożyczki Banku Gospodarstwa Krajowego, udzielone na konwersję kredytów budowlanych; te pożyczki mają stałą tendencję do wzrostu, nie zależąc bezpośrednio od położenia rynku lokacyjnego. Nie mniej działalność towarzystw kredytowych miejskich ożywiła się w r. ub. znacznie, gdyż suma udzielonych przez nie w tym okresie pożyczek (zł 63'7 miljn.) jest mało co niższa od sumy pożyczek w 1928 r. (zł 68 miljn.). Pozostaje to niewątpliwie w związku z poprawą kursów, jaką w r. ub. wykazały w pierwszym rzędzie listy zastawne towarzystw miejskich. Hipoteczny kredyt przemysłowy nie rozwija się od 1929 r.; w tym roku Bank Gospodarstwa Krajowego nie udzielił ani jednej pożyczki przemysłowej w obligacjach bankowych, zaś Tow. Kred. Przemysłu Polskiego wydało 16 pożyczek na sumę zł 7'9 miljn.; w 1930 r. Bank Gosp. Kraj. udzielił 2 pożyczek na sumę zł 7'3 miljn., zaś T. K. P. P. 5 pożyczek na sumę zł 539 tys.

Przesilenie gospodarcze nie wywarło żadnego wpływu na nominalne oprocentowanie pożyczek. W instytucjach prywatnych

dominuje typ emisji 8%, wprowadzony z chwilą stabilizacji naszej waluty. Towarzystwa kredytowe miejskie udzielają pożyczek w 8% listach zastawnych, opiewających na złote obiegowe. 3 tow. prowincjonalne udzielają pożyczek w 10% listach. Towarzystwa ziemskie i banki prywatne emitują przeważnie lisy 8%, opiewające na waluty obce (dolary, funty szterl.); typ. 7% listów wprowadziło tylko Tow. Kred. Ziemskie w Warszawie oraz Tow. Kred. Przemysłu Polskiego, to ostatnie jednak emisję listów 7%-owych już zamknęło i emituje wyłącznie 8%-owe. Banki państwowe przeszły od 1928 r. na typ emisji 7%-owych w złotych w złocie; jedynie Bank Gosp. Kraj. utrzymał stopę 7 $\frac{1}{2}$ % dla obligacji bankowych oraz 8% dla obligacji budowlanych, emitowanych na konwersję kredytów budowlanych i zabezpieczonych na drugim miejscu hipotecznym.

Podczas gdy nominalne oprocentowanie pożyczek nie uległo w okresie przesilenia zmianie, oprocentowanie realne, zależne od kształtowania się kursów na rynku papierów procentowych, było bardzo niejednolite. Banki państwowe przez cały okres utrzymywały na giełdzie kursy swoich papierów na niezmiennym i wzgl. wysokim poziomie (kurs 8%-owych — 94, 7%-owych — 83'00 — 83'25), dzięki czemu pożyczki ich miały oprocentowanie stałe i stosunkowo najniższe (około 10%). Natomiast pożyczki tow. kredytowych miejskich mają oprocentowanie, dochodzące przeciętnie do 14 — 15%. Ustalenie realnego oprocentowania pożyczek w instytucjach prywatnych jest utrudnione ze względu na to, że sprzedaż listów zastawnych, wydawanych tytułem pożyczek, odbywa się przeważnie poza giełdą na niejednolitych warunkach, w każdym razie gorszych, niżby na to wskazywały kursy giełdowe.

Jak stwierdziliśmy na wstępie, przyczyną osłabnięcia przyrostu kredytów emisyjnych było pogorszenie się rynku lokacyjnego tak w kraju, jak zagranicą. Wzrost kredytów w latach 1927/28 zawdzięczamy w dużej mierze dopływowi pożyczek zagranicznych, a zwłaszcza pożyczki stabilizacyjnej. W latach 1929—30 Państwo nie zaciągnęło żadnej pożyczki, instytucje zaś kredytowe zdołały ulokować nieznaczną tylko część swych emisji zagranicą. Z większych operacji należy wymienić ulokowanie na rynku francuskim w 1929 r. 6% listów zastawnych Tow. Kredytowego Ziemskiego w Warszawie na sumę nom. 50 miljn. fr. oraz w 1930 r. I transzy 7% obligacji komunalnych Banku Gospodarstwa Krajowego na sumę nom. 25 miljn. fr. Obie emisje zostały wprowadzone na giełdę paryską, co należy uważać za duży sukces naszych instytucyj, sukces o znaczeniu raczej moralnym, dający jednak duże nadzieje na przyszłość. Zbyt emisji w kraju osłabł wskutek zmniejszenia się tempa akumulacji kapitałów w tych instytucjach, które są głównymi odbiorcami papierów lokacyjnych. Wystarczy wskazać, że pożyczki ziemskie zawdzięczają wzrost swój w 1928 r. głównie zakupom listów zastawnych przez Bank Polski na rachunek Państwowego Funduszu Kredytowego (t. zw. funduszu F, utworzonego z części wpływów z pożyczki stabilizacyjnej), który został w 1929 r. całkowicie wyczerpany; portfel listów zastawnych, należących do tego funduszu, wynosił w końcu tego roku zł 97'7 miljn., w 1930 r. zaś nie tylko nie wzrósł, lecz nawet zmalał wskutek dokonanych sprzedaży do zł 81 miljn. P. K. O., główny nabywca papierów lokacyjnych, zmniejszyła również zakupy; jej portfel listów zastawnych i obligacji instytucyj kredytowych wzrósł w 1928 r. o zł 69'8 miljn., w 1929 r. o zł 67'1 miljn., w 1930 r. zaś o zł 52'1 miljn. Można przypuszczać, że w takim samym co najmniej stopniu zmniejszyły się zakupy innych instytucyj, co, razem wzięwszy, dostatecznie tłumaczy spadek przyrostu kredytów emisyjnych w latach 1929—1930.

Dr. St. Buczkowski

¹⁾ W pożyczkach miejskich wynoszą pożyczki konwersyjne Banku Gosp. Kraj.: w 1928 r. zł 2'9 miljn., w 1929 r. zł 38'1 miljn., w 1930 r. zł 60 miljn.

ZNIŻKA OPROCENTOWANIA KREDYTÓW ROLNICZYCH. — Nadmierna wysokość odsetek, płaconych przez drobne rolnictwo w prywatnych stosunkach kredytowych, i konieczność chociażby częściowego skonwertowania takich uciążli-

wych zobowiązań rolników na zobowiązania dłużej-terminowe i niżej oprocentowane — skłoniła Ministerstwo Skarbu do przeznaczenia na ten cel w ubiegłym okresie budżetowym znacznych kwot. Sumy te rozproszadzone zostały przez Państwowy Bank Rolny za pośrednictwem gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych, komunalnych kas oszczędności, a zwłaszcza za pośrednictwem organizacji spółdzielczych. Oprocentowanie tych kredytów, płacone przez rolników-pożyczkobiorców wahało się, w zależności od charakteru kredytu w granicach od 11% do 4½% rocznie. Minister Skarbu zarządził w dn. 9 b. m. obniżenie oprocentowania tych kredytów od dn. 1 lipca r. b. Dzięki temu zarządzeniu oprocentowanie średnioterminowego kredytu z lokaty Skarbu w Państwowym Banku Rolnym, przeznaczony na konwersję krótkoterminowych zobowiązań rolników, obniżone zostało z 9% na 8% rocznie, a oprocentowanie długoterminowego kredytu, przeznaczony na pomoc dla spółdzielczości rolniczo-handlowej przez skonwertowanie zadłużeń jej członków rolników, zostaje obniżone z 4½%, względnie z 6%, na 3½%, względnie na 5% rocznie.

Oprocentowanie kredytu sanacyjnego dla spółdzielczości rolniczej, udzielonego w 1927 r., obniżone zostało z 5% na 3½%, wskutek czego i rolnicy, korzystający z tych kredytów za pośrednictwem spółdzielczości, płacić będą od dn. 1/VII r. b. o 1½% mniej niż płacili dotychczas.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 1 do 6 czerwca 1931 r.

— Zainteresowanie w a l u t a m i było w okresie sprawozdawczym nieco mniejsze, niż w tygodniu poprzednim. Przy tendencji dość niejednorodnej notowano nieco mniejszą ilość walut, kursy zaś w przeważającej ilości wypadków nie odbiegają zbyt od notowań końcowych okresu poprzedniego; w porównaniu z niemi nieco wyżej kształtował się kurs funtów szterlingów, belgów, lirów włoskich oraz florenów holenderskich; franki szwajcarskie uzyskały nieco większą poprawę. Niżej cenione były franki francuskie, szylingi austriackie, korony szwedzkie oraz guldeny gdańskie, bez zmiany zaś pozostał kurs dolarów oraz koron czeskosłowackich.

Na dolary gotówkowe zapotrzebowanie nieco zmalało; kurs ich utrzymał się na dotychczasowym poziomie $\mathcal{Z}$ 8'91½ za \$ 1. Na rynku prywatnym miała miejsce nieznaczna wyższość — do $\mathcal{Z}$ 8'92 — 8'9185 za \$ 1.

Wysokość dziennego zapotrzebowania ulegała niewielkim wahanom, utrzymując się naogół nieco poniżej poziomu średniego

		Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 6/VI
		w $\mathcal{Z}$		
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	8'91	8'908	8'91
" " " " " telegr.	\$ 1	8'914	8'911	8'914
Funty szterlingów	£ 1	43'36½	43'35	43'36½
Franki francuskie	100 fr.	34'91½	34'90	34'90
Franki szwajcarskie	100 fr.	172'85	172'69	172'85
Belgi	100 blg.	124'14	124'12	—
Korony czeskosłowackie	100 kor.	26'41	26'40	26'41
Szylingi austriackie	100 szyl.	125'25	125'25	125'25
Liry włoskie	100 lir.	46'67	46'63	46'67
Floreny holenderskie	100 fl.	358'70	358'65	358'65
Korony szwedzkie	100 kor.	238'96	238'95	—
Guldeny gdańskie	100 guld.	173'35	173'30	173'32

Dla papierów lokacyjnych państwowych zainteresowanie nieco wzrosło; dotyczy to głównie pożyczek premijnych, które — po dość znacznej niższości kursów w ostatnich ty odniach — znajdują obecnie dość łatwy zbyt. Poprawa ich kursów w okresie sprawozdawczym jest dość znaczna, mimo niższości w ostatnim dniu tygodnia; mianowicie 3% Pożyczka Budowlana zyskała $\mathcal{Z}$ 2'50, 4% Pożyczka Inwestycyjna sztuki $\mathcal{Z}$ 2'00, serje zaś $\mathcal{Z}$ 4'00. Z pozostałych papierów tego działu część kształtowała się zniżkowo, a mianowicie 5% Pożyczka Konwersyjna (— 0'15%), 5% Pożyczka Konwersyjna Kolejowa (— ¼%) oraz 6% Pożyczka Dolarowa (— 2¾%), część zaś utrzymała się bez zmiany na dotychczasowym poziomie; 7% Pożyczka Stabilizacyjna, 10% Pożyczka Kolejowa oraz listy zastawne i obligacje banków państwowych.

Działem listów zastawnych interesowano się nadal niewiele; przy tendencji słabszej, szczególnie dla listów ziemskich i miejskich, większość kursów wykazuje w porównaniu

z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego stosunkowo duże niższości. Wyjątek stanowią tylko nieliczne listy prowincjonalne, których kursy nieznacznie się poprawiły (8% L. Z. T-wa Kredytowego m. Łodzi i 10% L. Z. T-wa Kredytowego m. Radomia). Z pośród listów zastawnych w walucie obcej nadal obracano jedynie 7% L. Z. T-wa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie 1928 r. oraz 8% L. Z. T-wa Kredytowego Przemysłu Polskiego — po kursach dotychczasowych.

Dział o b l i g a c y j, zaniedbany zupełnie w okresie poprzednim, nieco się ożywił; notowano VI oraz VIII i IX 6% Obligacje Pożyczek Konwersyjnych m. Warszawy 1926 r. po kursach dość silnie zniżonych; poza tem ukazały się na rynku oddawna nienotowane 8% Obligacje Polskiego Banku Komunalnego III i IV em., które obracano po kursach dotychczasowych.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Kurs w dn. 6/VI
w $\mathcal{Z}$				
3% Pożyczka Budowlana	$\mathcal{Z}$ w zł. 50	40'50	40'00	—
4% " Inwestycyjna	$\mathcal{Z}$ w zł. 100	87'00	84'00	84'00
4% " " (serje)	$\mathcal{Z}$ w zł. 100	90'00	88'00	90'00
w % n o m i n a ł u				
5% Pożyczka Konwersyjna	$\mathcal{Z}$	48'00	47'75	47'85
5% " Konwers. Kolej.	$\mathcal{Z}$	45'50	45'00	—
6% " Dolarowa	\$	70'25	69'50	69'75
				-69'50
7% " Stabilizacyjna ¹⁾	\$	78'50	77'75	—
10% " Kolejowa	fr. w zł.	105'25	105'25	—
7% L. Z. Państ. Banku Roln.	$\mathcal{Z}$ w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8% " " " " " " "	$\mathcal{Z}$ w zł. 1927	94'00	94'00	94'00
7% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	$\mathcal{Z}$ w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8% " " " " " " "	$\mathcal{Z}$ w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
7% Obl. Kom. " " " "	$\mathcal{Z}$ w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8% " " " " " " "	$\mathcal{Z}$ w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
8% Obl. Bud. " " " "	$\mathcal{Z}$ w zł. 1927	93'00	93'00	—
8% Obl. Polskiego Banku Komunalnego III em.	$\mathcal{Z}$ w zł. 1924	93'00	93'00	—
8% Obl. Polskiego Banku Komunalnego IV em.	$\mathcal{Z}$ w zł. 1927	93'00	93'00	—
8% L. Z. T-wa Kredytowego Przemysłu Polskiego ²⁾	£	80'50	80'00	—
4% L. Z. T-wa Kred. Ziemsk.	$\mathcal{Z}$	40'50	40'50	—
4½% " " " " " " "	$\mathcal{Z}$	51'35	51'00	—
7% Obl. T-wa Kredytow. Ziemsk. w Warszawie, 1928 r.	\$	72'75	71'75	—
4½% L. Z. T-wa Kred. m. Warsz.	$\mathcal{Z}$	52'75	52'50	—
5% " " " " " " "	$\mathcal{Z}$	58'00	56'00	56'25
8% " " " " " " "	$\mathcal{Z}$	72'75	72'00	72'00
				-72'20
				-72'00
8% " " " " " Częstochowy	$\mathcal{Z}$	63'25	63'00	—
8% " " " " " Lublina	$\mathcal{Z}$	63'25	63'25	—
8% " " " " " Łodzi	$\mathcal{Z}$	68'00	67'75	68'00
10% " " " " " Radomia	$\mathcal{Z}$	75'50	75'50	—
10% " " " " " Siedlec	$\mathcal{Z}$	74'00	74'00	—
VI 6% Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy 1926 r.	$\mathcal{Z}$	51'40	49'00	—
VIII i IX 6% Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy 1926 r.	$\mathcal{Z}$	48'75	47'00	47'00

ZŁOTY ZAGRANICĄ

	1931	Gdańsk ³⁾	Berlin ³⁾	Wiedeń ³⁾	Paryz ³⁾	Zurych ³⁾
1/VI	57'62—57'74	47'10	—47'30	79'49	—79'77	— 57'90
2/ "	57'62—57'73	47'15	—47'35	79'55	—79'83	— 57'85
3/ "	57'63—57'74	47'10	—47'30	79'61	—79'89	— 57'75
4/ "	—	—	47'125—47'325	—	—	—
5/ "	57'61—57'73	47'175	—47'375	79'59	—79'87	— 57'80
6/ "	" " "	47'20	—47'40	" "	—	— 57'85
	1931	London ⁴⁾	Praga ³⁾	New-York ³⁾	Amsterdam ³⁾	
1/VI	43'42	—	—	11'22	—	
2/ "	"	—	377'50	"	—	
3/ "	43'43	—	377'55	"	—	
4/ "	—	—	—	11'22	—	
5/ "	43'40	—	—	"	—	
6/ "	43'37	—	—	"	—	

¹⁾ Z wyłączeniem transzy francuskiej.

²⁾ Gwarantowane przez Skarb Państwa.

³⁾ Za $\mathcal{Z}$ 100. ⁴⁾ Za £ 1.

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH

	Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Kurs ultimo	Obroty
(w %/000 aob nominalu)				
Giełda w New-York'u				
6% pożyczka dolarowa z 1920 r. \$				
18-23/V	68	67	67	14.000
25-30/V	67½	66½	67	26.000
1-6/VI	68	65½	68	35.000
8% pożyczka z 1925 r. (Dillon, Read & Co.)				
18-23/V	84	80	80	84.000
25-30/V	81	75½	77	168.000
1-6/VI	79	74	75	172.000
7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
18-23/V	80	76	78½	361.000
25-30/V	78½	75	77¼	255.000
1-6/VI	76	71	73½	353.000
7% pożyczka m. Warszawy z 1928 r.				
18-23/V	62	54	55½	74.000
25-30/V	56	54¼	54½	66.000
1-6/VI	54¾	53	54½	103.000
7% pożyczka śląska z 1928 r.				
18-23/V	60¾	52¼	54½	53.000
25-30/V	55	53	53¾	31.000
1-6/VI	58	53	58	64.000

Giełda w Londynie

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.			
18-23/V	80.80	79.30	80.80
25-30/V	80.16	76.16	77.16
1-6/VI	77.05	74.05	75.06

Giełda w Zurychu

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.			
18-23/V	78.40	76.00	—
25-30/V	75.60	70.00	—
1-6/VI	74.00	72.00	—

Giełda w Sztokholmie

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.			
Kwiecień 1931	81	79	80
			12.000

Giełda w Paryżu

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.			
18-23/V	100.08	99.88	
25-30/V	99.78	99.58	
1-6/VI	99.26	98.87	

Giełda w Medjolanie

7% pożyczka włoska z 1924 r.				
18-23/V	99.45	99.40	99.40	Liry 827
25-30/V	—	—	—	—
1-6/VI	99.40	99.30	99.40	80

Z BANKU POLSKIEGO

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 20 MAJA 1931 R. — Druga dekada maja przyniosła nadwyżkę dopływu walut do Banku nad ich sprzedażą przez Bank, tak że rezerwy walutowe, które w I dekadzie maja skurczyły się o $\text{zł } 11.9$ miljn., w dekadzie sprawozdawczej zwiększyły się o $\text{zł } 8.7$ miljn. do $\text{zł } 341.5$ miljn. Wzrosły wyłącznie rezerwy, przyjęte w skład pokrycia złoto-walutowego obiegu i natychmiast płatnych zobowiązań, mianowicie z $\text{zł } 229.6$ miljn. do $\text{zł } 239.7$ miljn., natomiast rezerwy, niezaliczone do pokrycia, zmniejszyły się jednocześnie z $\text{zł } 103.2$ miljn. do $\text{zł } 101.8$ miljn.

Zapas złota zwiększył się w II dekadzie maja o $\text{zł } 81$ tys. — jedynie dzięki drobnemu skupowi złota, dokonywanemu przez oddziały Banku; dlatego też wzrost dotyczy tylko zapasu złota w skarbcu Banku (z $\text{zł } 485.7$ miljn. do $\text{zł } 485.8$ miljn.), gdy zapas złota zagranicą pozostał niezmienny w wys. $\text{zł } 81.7$ miljn.

Zmiany w stanie rezerw złoto-walutowych, stanowiących pokrycie obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku, w pierwszych 2 dekadach maja r. b. ilustruje następujące zestawienie (w tys. zł):

	30/IV	10/V	20/V
Złoto	567.376	567.444	567.525
Waluty i dewizy netto . .	228.641	229.640	239.683
Razem:	796.017	797.084	807.208

W stosunku do sumy obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań powyższe pokrycie złoto-walutowe stanowiło w dn. 20/V 56.93% , gdy w dn. 10/V 56.00% i w dn. 30/IV 55.01% (statutowe minimum 40%); samo pokrycie złotem wynosiło w dn. 20/V 40.02% , w dn. 10/V 39.87% , w dn. 30/IV 39.21% (statutowe minimum 30%).

Dość znaczny wzrost procentu pokrycia w dekadzie sprawozdawczej tłumaczy się nie tylko wzrostem sumy pokrycia (rezerw), ale też jednoczesnym — choć niewielkim, bo wynoszącym tylko $\text{zł } 5.4$ miljn. — zmniejszeniem się sumy obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku. Właściwie zmniejszył się tylko jeden składnik tej sumy, mianowicie obieg banknotów — z $\text{zł } 1.201.9$ miljn. do $\text{zł } 1.142.1$ miljn., podczas gdy drugi składnik — natychmiast płatne zobowiązania — wykazał zwiększenie o $\text{zł } 54.5$ miljn. do $\text{zł } 275.9$ miljn.

Wzrost zobowiązań powstał jedynie dzięki zwykłemu w środku miesiąca zwiększeniu się lokat żywych (z $\text{zł } 198.7$ miljn. do $\text{zł } 253.3$ miljn.); z pozostałych pozycji — salda rachunku Skarbu na zakup srebra oraz rachunku państwowego funduszu kredytowego pozostały niezmiennione, a saldo pozycji „różne rachunki” uległo nieznacznej zmianie.

Z lokat żywych, których stan na dz. 20/V był większy niż w dn. 20/IV ($\text{zł } 223.0$ miljn.), wzrost w II dekadzie maja wykazują zarówno lokaty kas państwowych — z $\text{zł } 31.1$ miljn. do $\text{zł } 50.7$ miljn., jak i lokaty na rachunkach prywatnych — z $\text{zł } 167.6$ miljn. do $\text{zł } 202.7$ miljn.

Silny spadek obiegu biletów Banku w dekadzie sprawozdawczej (do poziomu niższego niż w dn. 20/IV, kiedy wynosił $\text{zł } 1.164.2$ miljn.) stanowi przedewszystkiem odpowiednik wzrostu lokat na rachunkach żywych. Dopływ walut do Banku, który mógłby wpłynąć również na zwiększenie obiegu, został zneutralizowany skurczeniem się kredytów Banku.

Suma kredytów dyskontowanych wykorzystanych (suma weksli w portfelu) zmniejszyła się, mianowicie, w II dekadzie maja o $\text{zł } 9.9$ miljn. do $\text{zł } 522.2$ miljn., osiągając poziom o $\text{zł } 16.4$ miljn. niższy niż w dn. 20/IV r. b. i o $\text{zł } 182.0$ miljn. niższy niż w dn. 1/I r. b. Suma pożyczek zastawowych, która spadała nieprzerwanie od początku kwietnia, obniżyła się tym razem o $\text{zł } 2.8$ miljn. do $\text{zł } 71.2$ miljn. (w dn. 20/IV $\text{zł } 78.3$ miljn.).

Z innych pozycji bankowego pokrycia obiegu banknotów — suma weksli zagranicznych zmniejszyła się o $\text{zł } 4.0$ miljn. do $\text{zł } 83.0$ miljn., zapas monet srebrnych i bilonu, przejętych przez Bank na własność, pozostał prawie niezmienny (wzrósł zaledwie o $\text{zł } 21$ tys.), zapas papierów procentowych własnych wykazał niewielką zwiększenie (o $\text{zł } 0.2$ miljn. do $\text{zł } 12.1$ miljn.), dług Skarbu Państwa (na poczet kredytu bezprocentowego) wynosił bez zmiany $\text{zł } 20.0$ miljn.

Całe pokrycie bankowe obiegu banknotów przedstawiało się następująco (w tys. zł):

	30/IV	10/V	20/V
Weksle	544.148	532.052	522.185
Weksle zagraniczne	87.705	86.021	82.984
Polskie monety srebrne i bilon	19.900	22.957	22.978
Pożyczki, zabezpieczone zastawami	75.318	74.001	71.221
Papiery proc. własne	11.805	11.923	12.073
Dług Skarbu Państwa	20.000	20.000	20.000
Razem:	758.876	746.955	731.441

Obieg pieniędzy skarbowych zmniejszył się w dekadzie sprawozdawczej z $\text{zł } 236.7$ miljn. do $\text{zł } 231.0$ miljn. (w dn. 20/IV $\text{zł } 232.7$ miljn.). Mianowicie, w dn. 20/V obieg składał się z: 1) biletów państwowych (5-złotowych) — $\text{zł } 1.1$ miljn. (w dn. 10/V $\text{zł } 1.1$ miljn.), 2) biletów zdawkowych (5-złotowych) — $\text{zł } 1.4$ miljn. (w dn. 10/V $\text{zł } 1.4$ miljn.), 3) monet srebrnych (5-, 2- i 1-złotowych) — $\text{zł } 156.6$ miljn. (w dn. 10/V $\text{zł } 161.1$ miljn.), 4) bilonu niklowego i brązowego — $\text{zł } 71.9$ miljn. (w dn. 10/V $\text{zł } 73.0$ miljn.). Bilety państwowe i zdawkowe, wycofane z obiegu, podlegają tylko wymianie.

AKTYWA

ZŁOTO w skarbcu . . .	zł 485.809.032'94	
" zagranicą . . .	81.715.741'90	
	<u>zł 567.524.774'84</u>	
PIENIĄDZE I NALEŻN. ZAGRAN.	zł 239.683.359'20	zł 807.208.134'04
PIENIĄDZE I NALEŻN. ZAGR., niezali- czone do pokrycia	" 101.832.949'38	
POLSKIE MONETY SREBRNE I BILON	" 22.978.374'09	
PORTFEL WEKSŁOWY	" 522.185.048'85	
POŻYCZKI ZASTAWOWE	" 71.220.768'39	
PAPIERY PROCENTOWE WŁASNE	" 12.072.566'84	
PAPIERY FUNDUSZU ZAPASOWEGO	" 93.595.281'33	
DŁUG SKARBU PAŃSTWA	" 20.000.000'00	
NIERUCHOMOŚCI	" 20.000.000'00	
INNE AKTYWA	" 147.445.056'40	
	<u>zł 1.181.538.179'32</u>	

PASywa

KAPITAŁ ZAKŁADOWY	zł 150.000.000'00
FUNDUSZ ZAPASOWY	" 114.000.000'00
NATYCHM. PŁATNE ZOBOWIĄZANIA:	
a) rachunki żyrowe kas państwowych	zł 50.699.344'27
b) pozostałe rachunki żyrowe	" 202.653.266'41
c) rachunek Skarbu na zakup srebra	" 13.000.000'00
d) rachunek państw. funduszu kredyt.	" 21.968'19
e) różne rachunki	" 9.504.311'68
	<u>zł 275.878.890'55</u>
OBIEG BILETÓW BAN- KOWYCH	zł 1.142.064.780'—
INNE PASywa	" 136.594.508'77
	<u>zł 1.181.538.179'32</u>

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

PRZEBIEG KRYZYSU GOSPODARCZEGO WE FRANCJI

O KRYZYSIE gospodarczym we Francji w całym tego słowa znaczeniu nie mogło w ostatnim roku i nie może obecnie być mowy. Niewątpliwie, organizm gospodarczy Francji przeżywał i przeżywa w ciągu ostatniego roku pewną depresję gospodarczą w porównaniu do okresu niezwykłego rozkwitu w latach 1928 i 1929, jednakże depresja ta, dotycząca przeważnie tylko te gałęzie wytwórczości i wymiany, które pozostają w bezpośredniej zależności od rynków zagranicznych, nie zasługuje na nazywanie jej kryzysem w tym charakterze, w jakim np. kryzys ten występuje, czy to w Stanach Zjedn., czy w innych krajach europejskich z Anglią, Niemcami, Polską na czele.

O powierzchowności francuskiej depresji gospodarczej świadczy fakt, że zarówno wskaźniki produkcji, które obniżyły się nieco w ciągu r. ub. w stosunku do maksimum z 1928 r., jak i wzrastająca liczba bezrobotnych, zaczynają kształtować się w związku z sezonowym wiosennym ożywieniem ponownie pomyślniej. Wystarczy, zresztą, rzucić okiem na wskaźniki produkcyjne i liczbę bezrobotnych, by zdać sobie sprawę, w jak słabym stopniu przesilenie dotyka Francję. Ogólny wskaźnik produkcji przemysłowej, który wynosił przeciętnie w 1929 r. 139, a w 1930 r. 140, wynosi w lutym r. b. 133, a w marcu 132. Ogólna liczba bezrobotnych osiągnęła z końcem marca r. b. liczbę 50.815 osób i odtąd wykazuje tendencje zniżkowe.

To stosunkowo pomyślnie w porównaniu z sąsiednimi krajami kształtowanie się sytuacji gospodarczej zawdzięcza Francja w pierwszym rzędzie wysokiej równowadze wewnątrzno-gospodarczej, pracowitości, bogactwu i oszczędności swej ludności. Organizm gospodarczy Francji dotknięty jest bowiem, jak wspomnieliśmy, wszędzie tam, gdzie zależy on od zagranicy, a więc najbardziej cierpią takie przemysły luksusowe, jak przemysł jedwabniczy, perfum, krawiectwo luksusowe, przemysł win, przemysł turystyczny, hotelarski i t. p.

Niepomyślnie kształtowanie się francuskiego handlu zagranicznego nie jest jednak jedynie wynikiem zmniejszonej siły kupna zagranicy. Deficyt francuskiego

bilansu handlowego wynosił w styczniu r. b. 1.243 miljn. fr., w lutym 1.308 miljn. fr., a w marcu 853 miljn. fr., wykazując co miesiąc znaczny wzrost deficytu w stosunku do analogicznych miesięcy 1930 r. Szczególnie niepomyślnym zjawiskiem jest w latach ostatnich stałe wzrastanie przywozu artykułów żywnościowych, a zmniejszanie się wywozu wykończonych produktów fabrycznych.

W ciągu pierwszych 3 miesięcy r. b. deficyt bilansu handlowego przekroczył 3.400 miljn. fr. wobec 2.320 miljn. fr. w analogicznym okresie 1930 r. Od czasu stabilizacji franka nigdy nadwyżka przywozu nie była tak wielka, i gdyby następne kwartały ułożyły się w podobnie niepomyślny sposób, to deficyt francuskiego bilansu handlowego w r. b. osiągnąłby sumę blisko 14 miljard. fr., czyli znacznie wyższą od przeciętnych deficytów lat przedwojennych.

O ile wzrost przywozu artykułów żywnościowych do Francji uważany jest za zjawisko przejściowe, o tyle większy niepokój budzi spadek wywozu artykułów wykończonych. Z jednej strony import artykułów fabrycznych wzrósł z przeciętnej miesięcznej w 1927 r., wynoszącej 482 miljn. fr., do 659 miljn. fr. w 1928 r., do 739 miljn. fr. w I kwartale 1929 r., do 985 miljn. fr. w I kwartale r. ub. i spadł do 827 miljn. fr. w I kwartale r. b. Równocześnie jednak wywóz wyrobów fabrycznych spadł z przeciętnej miesięcznej 2.723 miljn. fr. w 1927 r. do 2.669 miljn. fr. w 1928 r., do 2.485 miljn. fr. w I kwartale 1929 r., do 2.443 miljn. fr. w I kwartale 1930 r., a do 1.786 miljn. fr. w I kwartale r. b. W 1931 r. przywóz wyrobów fabrycznych do Francji był blisko dwukrotnie większy niż w 1927 r., a równocześnie wywóz tych wyrobów był o 40% niższy niż w 1927 r.

Przyczyną tak niepomyślnego kształtowania się handlu zagranicznego jest niewątpliwie stosunkowa zwyżka francuskich cen wewnętrznych w porównaniu z cenami zagranicznymi. Od 1928 r. wskaźnik francuskich cen wewnętrznych obniżył się we Francji z 619 do 560, podczas gdy równocześnie wskaźnik cen artykułów importowanych, t. j. wyrobów pochodzenia zagranicznego, spadł z 660 do 370.

Za przyczynę tego stosunkowo słabego spadku cen we Francji uważany jest naogół kolosalny wzrost obiegu pieniężnego w latach ostatnich. Jako środek przeciwko tej ewolucji wskazywane jest rozpoczęcie na wielką skalę emisji zagranicznych papierów wartościowych, co z jednej strony spowodowałoby odpływ złota i dewiz, a w konsekwencji ścieśnienie obiegu pieniężnego, z drugiej wytworzyłoby w krajach zagranicznych nową siłę kupną, która umożliwiłaby zwiększenie importu produktów francuskich.

Co dotyczy, w szczególności, możliwości dalszych operacji kredytowych dla Polski na rynku francuskim, to zasadniczo są one niewątpliwie dość pomysłne. Pewne trudności o charakterze formalnym, dotyczące kredytów długoterminowych rolniczych, bywały już pokonywane po części przy drobnych partjach rolniczych papierów kredytu długoterminowego, sprzedawanych do Francji w latach poprzednich. Niewątpliwie w ostatnim czasie wzrosło we Francji zrozumienie konieczności gospodarczego wzmocnienia Polski, i zrozumienie to wytwarza pomyslny nastrój kredytowy.

W stosunku bowiem do emisji obcych pożyczek we Francji w ogólności, ustosunkowanie sfer oficjalnych francuskich nie jest znowu szczególnie życzliwe. Rząd francuski bowiem pragnie przygotować sobie teren do konwersji długu wewnętrznego (rent państwowych, oprocentowanych na 6%) na niżej oprocentowany i dlatego raczej miałby tendencję hamowania obecnie emisji zagranicznych, konkurencyjnych, bo wyżej oprocentowanych, aż do czasu przeprowadzenia konwersji.

Sytuacja francuskich rynków pieniężnych stale przedstawia się jednakowo. Panuje na nich niezwykła obfitość, płynność i taniość gotówkowa. Dyskonto pozabankowe waha się około 1%. Pomimo przejściowego odpływu złota do Stanów Zjednoczonych zapas złota Banku Francji wynosił w maju blisko 56 miljard. fr., a obieg banknotów przeszedł 77 miliard. fr.

W przeciwieństwie jednak do niezwykłej obfitości pieniądza sytuacja finansów państwowych zaczyna wykazywać pewne pogorszenie. Budżet za rok 1930/31 zamknięty został w ostateczności dość poważnym deficytem, wynoszącym 2.140 milion. fr., przyczem dochody skarbu wyniosły 51.356 milion. fr., a wydatki 53.499 milion. fr. Zakończenie deficytem budżetu, który preliminowano jako mający przynieść poważniejsze nadwyżki, nastąpiło naskutek hojnego szafowania kredytami dodatkowymi, otwieranymi w następstwie uchwalanych w ciągu roku budżetowego ustaw. Tak np. w ciągu ub. roku budżetowego uchwalono przeszło 43 nowych ustaw, pociągających za sobą 1.226 milion. fr. nowych wydatków. W niedługim czasie wprowadzone być mają dalsze 21 ustawy, które obciążą ub. rok budżetowy wydatkami w wysokości 104 milion. fr.

Równocześnie wpływy podatkowe wykazują tendencję zniżkową od dłuższego czasu, a w szczególności w grudniu r. ub. i w styczniu r. b. Pewne nadwyżki wystąpiły coprawda w marcu, ale głównie dzięki zwiększonym wpływom z opłat celnych, będących następstwem zwiększenia przywozu artykułów żywnościowych. Gdyby nie ten wzrost wpływów celnych, stanowiący niewątpliwie objaw niepomyślny z ogólnogospodarczego punktu widzenia, marzec r. b. przyniósłby deficyt w wysokości 156 milion. fr. w stosunku do preliminowanej wysokości wpływów. Podatek obrotowy (taxe sur le chiffre d'affaires) przyniósł w tym że samym miesiącu jedynie 574 milion. fr., czyli o 132 milion. fr. mniej niż w marcu 1930 r., a o 123 milion. fr. mniej niż przewidywano. Odnośne zmniejszenie wynosi więc 18 i 17%.

Sytuacja gospodarcza Francji, rozpatrywana jako całość, nie przedstawia jednak na najbliższą przyszłość jakichś szczególnie niepokojących symptomatów. Inaczej rzecz się przedstawia, jeżeli brać jednak pod uwagę dłuższe czasokresy. Zarówno bowiem rozwinięty, uprzemysłowiony organizm gospodarczy Francji, jak zwłaszcza francuskie rynki pieniężne nie mogą rozwijać się i prosperować bez ścisłego kontaktu z zagranicą, bez znacznych obrotów handlowych i ekspansji pieniężnej. Organizm francuski mniej niż jakikolwiek inny nastawiony jest na samowystarczalność. W razie dalszego rozwoju stosunków gospodarczo-finansowych po linii obecnej grozi mu z jednej strony zalanie przez towary zagraniczne, z drugiej samouduszenie we własnych bogactwach kapitałowych.

Ze zrozumienia tych życiowych potrzeb gospodarczo-finansowych Francji płynie zwiększone zainteresowanie francuskiej opinii publicznej wypadkami politycznymi na arenie europejskiej oraz w ogólności na płaszczyźnie międzynarodowej. Słusznie bowiem pomyslny układ sił politycznych oraz stosunków międzynarodowych w Europie uważany jest za jeden z pierwszych warunków, od których zależy kształtowanie się sytuacji gospodarczej krajów europejskich. „Kryzys zaufania”, przeżywany obecnie przez szereg państw europejskich, niewątpliwie jest wynikiem w pierwszym rzędzie niepewności co do przyszłego układu stosunków politycznych. Tendencje „pacyfikacyjne”, rozwijające się we Francji równoległe ze zrozumieniem konieczności stworzenia organizacji związanych wspólnymi interesami politycznymi i gospodarczymi ugrupowań państwowych, niewątpliwie skonkretyzują się w niedługim czasie, wytykając nowe drogi, na których Francja szukać będzie umocnienia swej pozycji gospodarczej.

Rm. B.

KRYTYCZNE UWAGI ANGIELSKIE O WALUCIE SOWIECKIEJ

PRZYRNAĆ TRZEBA, że szanse powodzenia bolszewickiej „piatiletki” stanowią przedmiot, w fachowej prasie europejskiej żywo dyskutowany, i to czasem z niepożądaną dla Z. S. R. R. gruntownością i wnikliwością. Niedawno zamieściliśmy na tem miejscu poglądy ciężkiego przemysłu niemieckiego („Polska Gospodarcza” zes. 15, str. 612 i nast.), dziś chcie-

libyśmy zwrócić uwagę Czytelników na dyskusję, jaka odbyła się na łamach londyńskiego „The Economist” między redakcją tego tygodnika a Komisarjatem Ludowym Finansów, w przedmiocie waluty sowieckiej.

W listopadzie 1930 r. jeden ze współpracowników „The Economist” wyraził w tem piśmie zdanie, że waluta sowiecka jest na progu załamania się. Wzrost

obiegu był w latach 1925—28 usprawiedliwiony wzrostem gospodarstwa, w drugiej zaś połowie 1929/30 r., równoległe z bardzo powoli wzmagającym się obrotem dóbr, przybrał takie formy, że zagroził poprostu całości gospodarstwa. Rezultatem tego było podwojenie się cen na wolnym rynku i zwiększenie się nielegalnej marży wymiany na obce waluty. Rząd sowiecki był widocznie zmuszony do emisji nadmiernej, w stosunku do ilości dóbr, będących w obrocie, gdyż centralne i lokalne soviety miały wpływy zbyt małe, by móc zapłacić pensje urzędników i funkcjonariuszy kooperatyw. Wobec deficytu budżetowego Rząd nie miał innego sposobu wyjścia, jak użycie prasy biletowej.

Z odpowiedzi Dr. Naglera, członka Komisarjatu Ludowego Finansów, konstatujemy przedewszystkiem, że istotnie wzrost obiegu od kwietnia do października 1930 r. wyniósł 48·2%. Dawniej tempo było słabsze. Obieg wynosił (w miljn. rubli):

1 październ.	1925	1.073·7
1 "	1926	1.291·3
1 "	1927	1.628·3
1 "	1928	1.970·8
1 "	1929	2.642·2
1 "	1930	4.263·9
1 stycznia	1931	4.302·0
1 marca	1931	4.306·9

Jednakowoż, zauważa Dr. Nagler, obieg w 1913 r. wynosił 2.100 miljn. rb. przy obrocie towarów ok. 11 miljard. rb. Jeśli przyjmiemy, że siła kupna rubla spadła o połowę, to będziemy mieli dzisiaj tę samą wartość obiegu, co w 1913 r., przy obrocie towarów większym o 445%. Powody szybkiego wzrostu obiegu pieniężnego w 1929/30 r. były następujące: Plan gospodarczy na ten rok przewidywał wzrost produkcji przemysłowej o 32%, rolniczej o 13·6% i podwojenie kapitału inwestycyjnego. Zmniejszenie kosztów produkcji miało wynieść 12% w przemyśle, a 11% w budownictwie. Ponadto wysokość obrotu dóbr miała być znacznie wzmożona. Wykonanie planu wykazało istotny wzrost produkcji przemysłowej o 25% i spadek jej kosztów o 7%.

Otóż właśnie ta niedostateczna realizacja planu gospodarczego wywołała poważny wzrost popytu na kredyt. Równocześnie bowiem Sowiety wzięły się do przeprowadzenia olbrzymiej reformy kredytowej, polegającej na usunięciu przestarzałego systemu wekslowego. Pierwsze początki tej reformy musiały pociągnąć za sobą pewne nadzwyczajne koszty, związane z osłabieniem kontroli realizacji planu gospodarczego zarówno co do rozmiarów, jak i kosztów produkcji. Dzisiaj niedomagania reformy zostały usunięte, tak że wykonanie ilościowe i jakościowe planu jest zapewnione, tem bardziej, że zastrzono odpowiedzialność osobistą. Stąd i dawniej istniejąca możliwość nieplanowych emisji znikła zupełnie. Dawniej było to możliwe tylko za cenę ograniczenia produkcji przemysłowej, co się sprzeciwiało celom ekonomii sowieckiej.

Same jednak liczby obrotów towarowych i obiegu fiducyjnego nie dają odpowiedniego poglądu na rozwój gospodarstwa sowieckiego. Dochód społeczny kraju wzrósł od 1929 r. do 1930 r. z 26·8 na 35·9 miljard. rb., a obrót towarów z 156 na 244 miljn. tonn. Obok tych liczb całkiem podrzędne ma znaczenie kwestja nielegalnego kursu waluty lub cen towarów na wolnym rynku. Nie można zaprzeczyć, że był pewien wzrost "wolnych" cen, a również były pewne czasowe trudności ze srebrnymi pieniędzmi. Ale olbrzymia większość obrotów (90%) produktów rolniczych i przemysłowych odbywa się po stałych i bardzo niskich ce-

nach, co nie jest możliwe w razie inflacji. Niema mowy o deficycie budżetowym, bo od 1924/25 r. budżety Sowietów dają nadwyżki, a budżet za 1929/30 r. przy 12·6 miljard. rb. dochodów i 12·3 miljard. rb. wydatków zamknął się nadwyżką 307 miljn. rb. W 1931 r. nie było żadnej emisji biletów. Jednym z głównych zadań polityki gospodarczej Z. S. R. R. jest dalsze wzmocnienie rubla. Rezolucja Centralnego Komitetu Wykonawczego wskazuje następujące drogi do tego celu: 1) zupełną realizację ilościową i jakościową planu gospodarczego na rok 1931, 2) maksimum mobilizacji sił kraju dla przeprowadzenia jego socjalistycznej konstrukcji, 3) wprowadzenie najostrzejszej finansowej dyscypliny. Plan przewiduje wzrost wytwórczości przemysłów produkcyjnych o 58%, a konsumpcyjnych o 29%, i będzie wykonany bez żadnej dalszej emisji.

Tyle sowiecki skarbowiec. Posłuchajmy teraz, jak zbija to, punkt po punkcie, redakcja „*The Economist*”.

Porównywanie obiegu dawnego z 1913 r. oraz z obrotem towarowym w odnośnych okresach nie prowadzi do niczego, gdyż liczby obrotów towarowych są zupełnie niepewne. Jeżeli jednak przez 4 lata wzmagano w Z. S. R. R. obieg pieniężny o 31% rocznie, dostosowując go do wzrostu obrotów towarów, to dla czego w 1929/30 r. przez 4 miesiące utrzymywano obieg na tym samym poziomie, a w następnych sześciu miesiącach wzmożono go o 48·2%? Tej zagadki nie tłumaczy Dr. Nagler zadowalająco. Jeśli zmiana systemu kredytowego z weksli na rachunki książkowe może mieć wpływ na uzasadniony popyt na pieniądź, to tylko wpływ ograniczający. Rozmiary obiegu fiducyjnego, koniecznego do utrzymania stałego poziomu cen i równowagi ekonomicznej, muszą być w pewnym stosunku do rozmiarów obrotu towarów na tych rynkach, gdzie waluta jest używana do zakupów. Z olbrzymich liczb produkcji sowieckiej (jak węgiel, żelazo, nafta, traktory, cement, cegła) mała i nieznaną część idzie na domowy użytek ludności, a większość idzie do pracy produkcyjnej. Waluty w Z. S. R. R. używa się głównie na kupno jedzenia, ubrania, opału, światła, dalej: tytoniu, mydła, gazet i t. p. Nikt nie twierdzi (ani Dr. Nagler), by budżety domowe na zakup tych towarów wzrosły w Z. S. R. R. w roku, kończącym się 1 października 1930 r., w stopniu, uzasadniającym 50%-owy wzrost obiegu. Wątpliwe jest, czy wzrosły wogóle. Jakaż tedy była przyczyna wzmożenia obiegu i jaki skutek tego na otrzymujących zapłatę w walucie sowieckiej?

Wbrew temu, co twierdzi Dr. Nagler, w 1929/30 r. był deficyt budżetowy. Bo Komisarz Skarbu Z. S. R. R. załatwił się z 307 miljn. rb. nadwyżki budżetowej, emitując ok. 1.600 miljn. rb. na zapłacenie swoich weksli, czego rezultatem jest deficyt 1.300 miljn. rb. A z jakich powodów, to zaczyna się wyjaśniać. Cała energia społeczeństwa sowieckiego jest skoncentrowana na produkcję dóbr kapitałowych, jak fabryki, koleje, centrale elektryczne i t. p., natomiast, w chwili obecnej, dostarcza mało dóbr konsumpcyjnych. Zarobki musi się płacić, i na ten cel Minister Finansów musi drukować coraz to nowe banknoty. Noty te są w obiegu, ale na razie ilość dóbr, na które pieniądze mogą być wydane, nie podlega żadnemu albo prawie żadnemu wzrostowi. Ceny dóbr, kontrolowanych przez Państwo, są utrzymywane na stałym poziomie, ale ilość towarów, które można w ten sposób kupić, jest tylko bardzo nieznaczna, skutkiem czego waluta, będąca w obiegu

publicznym, jest bezwartościowa, chyba że zostanie użyta na wolnym rynku, gdzie podbija ceny do fantastycznej wysokości. Wstrzymanie emisji w 1931 r. jest, być może, tylko wynikiem płacenia zarobków w bonach, upoważniających do nabycia pewnej ilości towarów w kooperatywach. Takie bony są rozszerzeniem obiegu tak samo, jak emisja banknotów lub bilonu. To też zanim się przystąpi jakąkolwiek rację Dr. Naglerowi w obronie przed zarzutem inflacji, musi się wiedzieć, jak wielka jest emisja tych bonów.

W istocie bowiem celem sowieckiego systemu jest płacenie za usługi na rzecz „sił gospodarczych” w formie upoważnienia na pewne ilości pożywienia, ubrania, mieszkania i t. d. Pieniądz jest tylko przyczepką do tego procesu otrzymywania towarów na zasadzie różnych bonów. Zalanie kraju pieniądzem papierowym, znacznie ponad potrzebę obrotu dóbr,

które mogą być zań kupione, posłużyło do wyjaśnienia wszystkim, że istotnym instrumentem kupna jest bon. Zarówno doktryna, jak i praktyka sowiecka, zgadzają się w tem, że posiadanie pieniądza upoważnia posiadacza tylko do nabycia tego, co może znaleźć na wątpliwych rynkach po fantastycznych cenach. Dewaluacja rubla jest w zupełnej zgodzie z ogólnym planem. Niewiadomo, dlaczego Dr. Nagler zadaje sobie tyle trudu, żeby tę tezę zwalczyć. Dla celów handlu zagranicznego jest waluta sowiecka bez wartości, wewnątrz kraju ma obieg tylko poza terytorjum, opanowanym przez bony. Skutkiem tego jedyną rozsądną podstawą dla oceny położenia gospodarczego robotnika sowieckiego jest ilość towarów konsumpcyjnych, do jakiej może dojść za bony lub też w jakikolwiek inny sposób.

C. A.

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIEŃ POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

OGÓLNE

PRZYCZYNY KRYZYSU ŚWIATOWEGO W OŚWIETLENIU MIĘDZYNARODOWEGO BIURA PRACY.

Raport, przedłożony przez P. Alberta Thomas Międzynarodowej Konferencji Pracy, omawia również aktualne zagadnienia ogólnego - gospodarcze, wskazując przede wszystkim, że liczba pozabawionych pracy, która rok temu określana była w całym świecie na 10 miljn., wynosi obecnie powyżej 20 miljn., przyczem dane odnośne nie są kompletne. Z innych przejawów kryzysu wskazać należy na spadek cen hurtowych oraz spadek wskaźnika akcyj przemysłowych. Ceny hurtowe spadły we wszystkich krajach oprócz Z. S. R. R., Hiszpanji i Chin; a mianowicie, spadek ten wynosił w Niemczech 13%, w Polsce 17%, we Francji 17.3%, w Włoszech 17.5%, w Brytanji 17.6%, Stanach Zjednoczonych Am. 17.7%, Australji 21.3%, Holandji 22.5%, w Indiach 24.5% i w Japonji 24.7%. Indeks akcyj przemysłowych spadł w końcu r. ub. w porównaniu z okresem 1928—1930 w Chile o 5%, Norwegji o 11%, Danii o 14%, Szwecji i Czechosłowacji o 29%, Szwajcarii i Anglii o 31%, Austrii o 34.5%, Niemczech o 44%, Holandji o 46%, Stanach Zjedn. Am. o 53%, Polsce o 60%, Kanałzie o 89% i Belgii o 89.7%.

Przyczyny kryzysu są liczne i różnorodne; jeden z badaczy niemieckich naliczył ich 235. Międzynarodowe Biuro Pracy usystematyzowało je w 10 grupach, które wymieniamy bez uwag i komentarzy: 1) nadmierny wzrost produkcji niektórych artykułów rolnych, przede wszystkim zaś pszenicy, której wydajność z 1 ha nie uległa wyraźnym zmianom, natomiast areal uprawy wzrósł w świecie z 109.382 tys. ha w okresie 1909—1913 na 125.564 tys. ha w 1929 r.; we wzroście tym wzięły udział nieomal wyłącznie kraje zamorskie, a przede wszystkim Australja (z 3.077 tys. ha do 5.703 tys. ha), Stany Zjednoczone Am. (z 19.060 tys. ha do 24.743 tys. ha) i Kanada (z 4.025 tys. ha na 10.220 tys. ha); 2) dysharmonia między produkcją niektórych surowców i dóbr wytwórczych a zdolnością absorpcyjną rynków; wymienia się, że zapotrzebowanie na obia-

biarki wynosi 65% produkcji, dla rafinerji naftowych liczba ta wynosi 76%, dla przemysłu młynarskiego 40%, dla przemysłu stalowego 60—80% i t. d.; 3) brak elastyczności między pieniądzem i kredytem z jednej strony, a rezerwami złota z drugiej, które to zagadnienie rozwinięte zostało w raporcie Komitetu Finansowego Ligi Narodów; 4) kryzys zaufania, powodujący złą repartycję złota, niedostateczną cyrkulację kapitałów i ograniczenia kredytowe; 5) spadek cen srebra, którego skutkiem jest zmniejszenie się siły kupczej krajów, opierających swą walutę na bazie srebrnej; dotyczy to przede wszystkim Indji i Chin, których ludność wynosi prawie miliard osób; cena uncji srebra wynosiła w 1920 r. 89½ d., a w końcu r. ub. 14⅞ d. do czego przyczyniło się coraz powszechniejsze stosowanie złota, jako jedynej podstawy emisji pieniądza; 6) zbyt wysoki poziom kosztów produkcji, istniejący w niektórych krajach, wynikający głównie z przyczyn geograficznej natury; 7) rozwój nowych ośrodków produkcyjnych, powodujący zaburzenia w międzynarodowej wymianie towarowej; wymienić tu należy przede wszystkim rozwój produkcji przemysłowej w Chinach, Japonji, Indiach, Australji, Niemczech (zastąpienie alzakkiej produkcji włókienniczej), a przede wszystkim w Z. S. R. R. rozbudowującym swą produkcję zarówno przemysłową, jak i rolną; 8) sztuczne utrudnienia, stawiane wymianie międzynarodowej, takie, jak zakazy przywozu i wywozu, system kontyngentów i pozwoleń, kontrola dewiz zagranicznych, przede wszystkim zaś stały wzrost murów celnych, mający jako skutek wtórny nierównomierność zatrudnienia, zależnego od zmiennych pod wpływem ceł możliwości zbytu; zjawiskiem pokrewnem jest sfero stosowany system dumpingu; 9) zła repartycja ludności w odniesieniu do wymagań produkcji, czego nie należy łączyć z przeludnieniem, gdyż zjawisko to zachodzi również w krajach słabo zaludnionych; natomiast istnieje analogja z kwestją złej repartycji kapitałów, która uniemożliwia należyte zatrudnienie rąk wolnych; 10) nadmierne szybki rozwój mechanizacji i racjonalizacji produkcji, przyczyniający się do wzrostu bezrobocia, w stopniu — zdaniem dyrektora M. B. P. — nie-

docenianym; ankieta, przeprowadzona w Stanach Zjedn., wykazała, że wydajność robotnika wzrosła w okresie 1914—1927 o 26% do 292%.

FRANCJA

REGLAMENTACJA PRZYWOZU NAWOZOW AZOTOWYCH.—W myśl dekretu z dn. 5 ub. m. import do Francji nawozów azotowych uzależniony jest, poczynając od dn. 8 ub. m. od posiadania pozwoleń, wydawanych przez Ministerstwo Budżetu w porozumieniu z Ministerstwem Rolnictwa. Zarządzenie to motywowane jest koniecznością ochrony produkcji krajowej. Na mocy traktatu Wersalskiego, Rząd francuski otrzymał możność stosowania procesu Habera, w związku z czem powstał w Tuluzie zakład, zdolny do wzięcia 100 t azotu dziennie; od 2 lat istnieje produkcja przemysłowa siarczanu amonu, produkcja zaś saletry rozpoczęta będzie jeszcze przed końcem r. b. Jednocześnie stosowane są inne metody wzięcia azotu, wykorzystywane przez zakłady prywatne. Obecnie więc Francja ma możność utrwalania dostatecznych ilości azotu i produkowania amoniaku w ilościach, odpowiadających potrzebom rolnictwa i obrony, jednak wytwarza jedynie siarczan amonu, nie posiadając dostatecznej produkcji kwasu azotowego. Zapotrzebowanie na siarczan amonu spadło ostatnio naskutek kryzysu rolnego tak znacznie, że pojemność rynku wewnętrznego wyniesie zapewne w tym roku tylko 36% zdolności wytwórczej, w związku z czem konkurencja saletry staje się szczególnie groźna. Dla uchylecia niebezpieczeństw, powstałych przed przemysłem azotowym nastąpiło porozumienie między poszczególnymi zakładami wytwórczymi, w myśl którego fabryka państwowa w Tuluzie ma zapewnienie 27% zapotrzebowania rynkowego na siarczan amonu przy jednoczesnym zagwarantowaniu sprzedaży co najmniej 80.000 t, t. j. ilości, wystarczającej na pokrycie kosztów eksploatacji. Z drugiej strony wzmocnione zostały wpływy rolnictwa na kształtowanie się ceny nawozów azotowych, która utrzymywana będzie na poziomie, równym 70% ceny z 1913 r.

Porozumienie to dla osiągnięcia zamierzonych rezultatów dążyć musi do zabezpieczenia sobie rynku wewnętrznego, a wobec trudności w osiągnięciu tego w drodze porozumienia międzynarodowego, wywarło nacisk na Rząd, ukoronowany wymienionem na wstępie zarządzeniem reglamentacyjnym. Dekret odnośny ma charakter czasowy. Zmiana nastąpi zapewne z chwilą uruchomienia produkcji salety.

POSIADŁOŚCI KOLONIALNE. — Zainteresowanie, jakie wzbudziła i wzbu-

dzi jeszcze Wystawa Kolonialna w Vincennes, przyczyni się, niewątpliwie, aczkolwiek w różnych krajach w odmienny sposób, do spopularyzowania problemów kolonialnych. Będzie to dotyczyło przede wszystkim rozmiarów po całym świecie obszernych kolonij francuskich, tak doskonale reprezentowanych na Wystawie. W związku z tem nie od rzeczy będzie przedstawić tu, o ile możności, najświeższe dane, dotyczące podstawowych ekonomicznych elementów kolonij francuskich¹⁾. Zawiera je poniższa tabela:

	Obszar km ²	Ludność tys. osób	Gę- stość na 1 km ²	Import miljn. fr.	Eksport miljn. fr.	Długość w km:		Budżet miljn. fr.
						drog	kolei żel.	
A f r y k a :								
Algier	575.388	5.806	10'9	5.829'7	4.552'4	19.000	4.799	2.215'0
Tunis ²⁾	125.130	2.094	17	2.186'3	1.224'3	4.500	2.072	578'2
Marokko ²⁾	600.000	5.400	9	2.549'0	1.231'0	5.875	1.697	802'6
Sahara	2.400.000	450	0'2	—	—	—	—	—
A. O. F. — ogółem	4.800.000	14.206	2'82	1.510'7	1.361'5	38.986	3.228	290'2
w tem:								
Senegal	201.335	1.480	6'72	—	—	5.100	916	—
Maurytania	835.000	322	0'34	—	—	600	—	—
Gwinea Franc.	251.000	2.220	8'35	—	—	1.778	662	—
Côte d'Ivoire	324.000	1.814	5'33	—	—	5.797	488	—
Dahomey	122.000	1.080	8'02	—	—	4.361	450	—
Sudan Franc.	1.453.625	2.776	1'81	—	—	9.350	712	—
Haute Volta	293.000	3.040	10'82	—	—	10.820	—	—
Niger	1.320.000	1.474	0'97	—	—	1.180	—	—
A. E. F. — ogółem	2.255.870	2.850	1'2	276'8	152'0	150	—	62'7
w tem:								
Gabon	274.870	389	1'4	—	—	—	—	—
Moyen Congo	240.000	582	2'4	—	—	—	—	—
Oubanghi-Chari	493.000	608	1'2	—	—	—	—	—
Tchad	1.248.000	1.271	1	—	—	—	—	—
Togo ³⁾	56.000	762	12'3	102'4	83'7	3.500	330	61'0
Kamerun ³⁾	431.320	3.000	6'9	193'0	170'3	4.850	512	83'3
Madagaskar	582.180	3.853	5'9	805'6	422'4	2.490	966	301'5
Réunion	2.500	187	69'2	158'0	142'5	332	127	47'3
Wyspy południowe	3.514	0	0	—	—	519	—	—
Wybrzeże Somalis	120.000	86	0'5	526'7	489'7	5	90	18'0
Ogółem Afryka:	ok. 11.932.000	38.774	3'3	—	—	61.375	13.748	—
A z j a :								
Państwa Lewantu ³⁾	150.000	2.750	15	1.455'7	682'1	2.095	961	350'0
Indje Franc.	515	269	516	78'7	271'0	266	36	25'7
Indo-Chiny — ogółem	710.842	20.475	27	3'174'5	3.183'4	29.132	2.395	1.080'5
w tem:								
Kochinchina	66.000	4.393	58	—	—	5.219	—	—
Kambodża ²⁾	175.000	2.584	14	—	—	4.521	—	—
Annam i Lang-Bian ²⁾	150.000	4.756	33	—	—	7.603	—	—
Tonkin ²⁾	105.000	7.641	65	—	—	7.731	—	—
Laos ²⁾	214.000	894	4	—	—	4.058	—	—
Kuang-Czeu-Wan	842	207	245	—	—	—	—	—
Ogółem Azja:	ok. 861.000	23.494	27'3	—	—	31.493	3.057	—
O c e a n j a :								
Nowe-Hebrydy ⁴⁾	45.000	60	4	37'2	35'5	—	—	3'9
Nowa-Kaledonia	18.060	47	2'6	149'3	91'5	945	30	33'4
Inne wyspy	3.998	32	8	45'3	39'3	184	—	15'3
Ogółem Oceanja:	ok. 37.058	139	3'8	—	—	1.129	30	—
A m e r y k a :								
Saint-Pierre i Miquelon	240	4	17	221'7	203'2	90	—	15'3
Gwadelupa	1.780	243	129	231'3	134'5	1.022	—	59'1
Martynika	985	231	247	265'2	312'0	617	—	69'8
Guyana	90.000	44	0'5	58'2	32'1	9	—	17'0
Ogółem Ameryka:	ok. 93.000	522	5'6	—	—	1.738	—	—
Razem wszystkie posiadłości zamorskie Francji:	ok. 12.900.000	62.871	4'9	—	—	—	—	—

¹⁾ Według dodatku kolonialnego „L'Economiste Européen” z dn. 15/V 1931 r.
²⁾ Protektoraty. ³⁾ Mandaty. ⁴⁾ Kondominjum, w ²/₃ należące do Francji, w ¹/₃ — do Anglii.

W powyższej tabeli dane, dotyczące powierzchni i zaludnienia, w dużej mierze tylko przybliżone, pochodzą od Agence Générale des Colonies. Odnoszą się one przeważnie do 1926 r., częściowo do 1928 i 1929 r. Dane, dotyczące handlu zagranicznego, odnoszą się do 1929 r., z wyjątkiem Algieru, Tunisu i „innych” wysp Oceanji, gdzie wzięte są z r. ub. Długość linii kolejowych w A. O. F. podana jest podług stanu z 1930 r., w Algierze, Tunisie, Marokku, Togo, Kamerunie i Indochinach — podług stanu z 1929 r., poza tem długość dróg w połowie 1927 r., linii kolejowych — w połowie 1928 r. Drogi i koleje w budowie — nie eksploatowane nie są uwzględnione. W rubryce: budżet podano przewidziane wydatki na bieżący rok budżetowy w Algierze, Tunisie, A. O. F., Togo, Kamerunie, Madagaskarze, Indochinach i Guyanie, — na ub. rok budżetowy w Marokku, Réunion, Somalis, mandatach azjatyckich, Indjach, Nowej Kaledonii, „innych” wyspach w Oceanji i wyspach środkowo-amerykańskich, wreszcie, wydatki z 1929 r. dla Nowych-Hebrydów.

Powyższe dane, choć w dużej mierze nie są kompletne, jednak pozwalają się mniej więcej zorientować w rozmiarach i głównych elementach imperjum kolonialnego francuskiego.

TRAKTAT HANDLOWY Z GRECJĄ. — W dn. 23 ub. m. podpisana została w Atenach konwencja handlowa francusko-grecka. Należy przypomnieć, że zastąpi ona poprzednią z dn. 11 marca 1929 r., wypowiedzianą przez Grecję w dn. 1 kwietnia r. b. Nowa umowa weszła w życie prowizorycznie — przed dokonaniem ratyfikacji — w dn. 2 b. m., t. j. w 10 dni po podpisaniu.

Nowa konwencja zawarta jest na dwa lata i przedłużana będzie za milczącą zgodą obydwóch stron z wymówieniem dwumiesięcznym. W ogólnych zarysach zbliżona ona jest do poprzedniej konwencji z marca 1929 r. Kontyngent importu win greckich do Francji ustalono na 325 tys. hl rocznie. Francuski monopol tytoniowy zobowiązuje się nabywać w Grecji tytoniu rocznie za 13 — 14 miljn. fr.

Przy ostatecznym wprowadzaniu w życie konwencji obydwie strony zwróca swoim importerom różnicę między stawkami taryfy generalnej a stawkami konwencyjnymi, pobraną w czasie trwania stanu beztraktatowego od dn. 17 kwietnia do dn. 2 czerwca r. b.

ANGLJA

WIELKIE BANKI W 1930 R. — Sytuacja finansowa w początkach r. b. wielkich banków londyńskich, wchodzących w skład t. zw. „wielkiej piątki” — „big five” dość dokładnie odbija te zmiany, jakie w zakresie ogólnego gospodarstwa przeżywała Wielka Brytania w r. ub., a zwłaszcza w ostatnich jego miesiącach. Rok 1930 zaznaczył się dla Wielkiej Brytanji dwoma zasadniczymi dla wyznaczenia jej położenia gospodarczego momentami. Pierwszym z nich było wydatne obniżenie poziomu produkcji i wymiany, pozostające w związku z tendencją ogólno-światową, zwłaszcza ostro przejawiającą się w zaoceanicznych krajach surowcowych, jak Ameryka Południowa i Australia, będących najważniejszymi rynkami zbytu dla przemysłu brytyjskiego. Drugim czynnikiem były wydarzenia na krajowym rynku pieniężno-

walutowym, gdzie w końcu r. ub. pod wpływem wycofywania wkładów paryskich i niezbyt pomyslnego układu bilansu płatniczego, kurs funta szterlinga spadł w stosunku do franka poniżej wywozowego punktu złotego, powodując zmniejszenie się rezerw kruszcowych Banku Angielskiego poniżej granicy £ 150 miljn. Ten stan rzeczy skłonił władze

Stan czynny				
Gotówka w kasie i w Banku Angielskim	208.148	207.679	210.067	211.459
Czeki i należności innych banków . . .	62.382	65.865	62.764	58.520
Należności krótkoterminowe	138.511	139.223	124.321	119.005
Weksle zdyskontowane	209.715	231.062	196.068	288.378
Papiery wartościowe	204.373	208.938	196.547	236.554
Kredyty handlowe	839.924	869.449	882.575	832.494
Należności od klientów z tytułu akceptacji, indosów i t. d.	118.194	205.758	154.466	108.438
Nieruchomości	29.161	31.445	32.939	34.926
Akcje tow. pomocniczych	24.553	24.950	27.574	26.818
Inne aktywa	7.541	9.405	14.478	12.492
Ogółem aktywa:	1,842.502	1,993.775	1,901.798	1,928.884
Stan bierny				
Kapitał zakładowy	63.134	63.901	63.901	64.716
Rezerwy	51.715	52.483	52.483	53.298
Depozyty	1,603.590	1,665.690	1,625.027	1,696.928
Akcepty własne i zobowiązania żywe .	118.194	205.758	154.466	108.438
Rachunek zysków i strat	5.849	5.926	5.908	5.481
Noty w obiegu	19	18	14	22
Ogółem pasywa:	1,842.502	1,993.775	1,901.798	1,928.884

Po stronie biernej bilansów bankowych najbardziej charakterystyczną rzeczą jest znaczny, bo wynoszący prawie £ 72 miljn., wzrost wkładów w r. ub. w porównaniu ze stanem w końcu 1929 r. Ten stan rzeczy pozostaje w ścisłym związku ze spadkiem konjunktury, kt ry znacznie zmniejszył zapotrzebowanie gotówkowe klientów bankowych, podobnie jak względnie pomyslny pod względem działalności gospodarczej rok 1929 pociągnął za sobą spadek depozytów w tym czasie w porównaniu z 1928 r.

Po stronie czynnej bilansów te same względy konjunkturalne wywołały spadek udzielonych pożyczek o £ 50 miljn. i silne zmniejszenie się zobowiązań klientów z tytułu akceptowania trat i żyrowania ich zobowiązań. Natomiast więcej czynników wpłynęło na dalszy spadek wiarytelności bankowych z tytułu udzielonych pożyczek t. zw. dziennych i krótkoterminowych. Momentem decydującym były w tym względzie niewątpliwie tendencje konjunkturalne, przejawiające się w wybitnie niższych tendencjach giełdy londyńskiej. Nie pozostała tu jednak bez wpływu zmniejszająca się rola Londynu jako rozdzielnicy międzynarodowego kredytu krótkoterminowego niedyskontowego, którą to rolę coraz wyraźniej przejmują ostatnio rynek paryski. Z tego względu spadek, zaobserwowany w r. ub., wyniósł tylko 4·3%, podczas gdy zmniejszenie się tej pozycji bilansowej z 1928 na 1929 r., a więc w okresie wzmożonej konkurencji Paryża, wynosiło 10·7%.

Trudności wewnętrznego rynku pieniężno-walutowego i „open market policy” Banku Angielskiego przyczyniły się do wydatnego wzrostu pozostałych 2 pozycji bilansowych, a mianowicie: grupy „investments” i grupy weksli zdyskontowanych. Wzrost nabytych na wolnym rynku

Bank	1926	1927	1928	1929	1930
Midland	2,533.730	2,554.650	2,656.554	2,665.042	2,318.689
Lloyds	2,523.582	2,475.674	2,528.142	2,542.084	2,129.516
Barclays	2,427.162	2,306.329	2,301.285	2,331.580	1,821.207
Westminster	2,157.232	2,132.815	2,148.408	2,160.384	1,821.888
National Provincial	2,115.654	2,093.452	2,108.664	2,189.704	1,930.854
Ogółem:	11,757.360	11,562.920	11,743.054	11,888.794	10,022.154

1) Midland Bank, Lloyds Bank, Barclays Bank, Westminster Bank i National Provincial Bank.

angielskiej instytucji emisyjnej do przejścia do usztywniającej rynek „open market policy”.

Na tle tych odrębnych tendencji zrozumiemy stanie się układ bilansów wielkich banków angielskich. Bilanse 5 wielkich banków angielskich¹⁾ na dz. 31 grudnia przedstawiały się w ostatnich 4 latach następująco (w tys. £):

1927	1928	1929	1930
208.148	207.679	210.067	211.459
62.382	65.865	62.764	58.520
138.511	139.223	124.321	119.005
209.715	231.062	196.068	288.378
204.373	208.938	196.547	236.554
839.924	869.449	882.575	832.494
118.194	205.758	154.466	108.438
29.161	31.445	32.939	34.926
24.553	24.950	27.574	26.818
7.541	9.405	14.478	12.492
1,842.502	1,993.775	1,901.798	1,928.884
63.134	63.901	63.901	64.716
51.715	52.483	52.483	53.298
1,603.590	1,665.690	1,625.027	1,696.928
118.194	205.758	154.466	108.438
5.849	5.926	5.908	5.481
19	18	14	22
1,842.502	1,993.775	1,901.798	1,928.884

papierów wartościowych (chodzi tu w pierwszym rzędzie o obligacje rządowe) był właśnie rezultatem jednego ze sposobów, stosowanego przez Bank Angielski dla zmniejszenia płynności rynku pieniężnego i podniesienia poziomu stopy kredytu krótkoterminowego; w okresie 31 grudnia 1929 r. — 31 grudnia 1930 r. portfel rządowych pożyczek w angielskiej instytucji emisyjnej zmniejszył się z £ 67·1 miljn. do £ 51·7 miljn.

Jeszcze silniej wzrósł w r. ub., po spadku w 1929 r., portfel wekslowy 5 banków. Przyczyna tego nie tkwi w obiegu wekslowym, wykazującym ze względów konjunkturalnych raczej wyraźną tendencję zniżkową, lecz pozostaje w związku ze znacznymi ilościami wolnych pieniędzy, które musiały być rentownie zużyte. Stąd wobec zmniejszonych ilości weksli, przedkładanych bankom do redyskonta, te ostatnie wystąpiły na wolnym rynku jako nabywca, zwłaszcza w końcu r. ub. wobec wyższego poziomu stopy dyskonta prywatnego.

Nawet tak znaczny wzrost portfela wekslowego i podniesiona stopa dyskonta prywatnego nie zdołały jednak wyrównać zmniejszenia się rentowności innych operacji bankowych; ogólne rozmiary czystego dochodu 5 wielkich banków spadły w r. ub. stosunkowo znacznie, bo o 10%. To zmniejszenie dotknęło równocześnie wszystkie banki badane; najsilniej jednak odbiło się ono na rachunku zysków i strat Barclays Bank'u, w, kazującego zmniejszenie o 22%, następnie na Lloyds Bank'u i Westminster Bank'u (gdzie odsetek spadku wyniósł 16%). Stosunkowo najlepszy rezultat finansowy osiągnął National Provincial Bank — gdzie zmniejszenie się czystego zysku warażało się liczbą 12%.

Zysk netto „wielkiej piątki” w ostatnich 5 latach przedstawiał się, jak następuje (w £):

Wydatne zmniejszenie się zysków operacyjnych wyżej wymienionych banków w r. ub. nie pociągnęło za sobą spadku wypłaconych dywidend. Zostały one naogół utrzymane na poziomie roku poprzedniego, z wyjątkiem Lloyds Bank'u, który obniżył wypłaconą dywidendę z 16 $\frac{1}{2}$ % do 15%. Utrzymanie dywidend na niezmiennym poziomie zostało umożliwione — mimo zwiększenia rezerw o prawie £ 800 tys., mniejszego zresztą od przyrostu kapitału zakładowego — dzięki obniżeniu pozycyji „inne aktywa” o prawie £ 2 miljn.

Zaobserwowane w ten sposób przesunięcia w niczem nie naruszyły mocy i elastyczności finansowej wielkich banków londyńskich. Stoją one w dalszym ciągu w pierwszych rzędach bankowości światowej. O ich elastyczności świadczą wysokie i w dalszym ciągu wzrastające pogotowie kasowe, które w okresie ostatniego roku wzrosło z £ 210·1 miljn. do sumy £ 211·5 miljn. Bardziej pesymistycznie ocenić należy zagadnienie poprawy ich rentowności; pogarszająca się jeszcze w r. b. sytuacja gospodarcza Wielkiej Brytanji oraz wzrastająca na rynku wewnętrznym konkurencja pieniędzy paryskich nie budzą w tej chwili w tym zakresie pomyslniejszych przypuszczeń.

M. I. D.

STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI

POŻYCZKA PAŃSTWOWA. — Jak wynika z oświadczenia Sekretarza Skarbu Mellona, w dn. 15 b. m. rozpoczęta zostanie subskrypcja bonów skarbowych o oprocentowaniu 3 $\frac{1}{8}$ %, na sumę \$ 800 miljn., płatnych w 1949 r., lecz mogących być wykupywanymi, poczynając od 15 czerwca 1946 r. Pożyczka ta okazuje się niezbędną ze względu na tegoroczny deficyt budżetowy, szacowany na \$ 1,200 miljn. Z pożyczki tej \$ 600 miljn. zużyte będzie zapewne na wykup dawnych obligów państwowych, których terminy płatności przypadają właśnie w połowie b. m. Zważywszy, że w drugiej połowie r. b. przypadają terminy płatności paru innych pożyczek, na sumę ogólną około \$ 1,600 miljn., przewiduje się, że w tym roku emitowane będą jeszcze dalsze partje bonów skarbowych.

NIEMCY

FLOTA HANDLOWA. — W 1930 r. w Niemczech zarejestrowane były 194 osoby prawne, zajmujące się żeglugą morską, nie licząc w tem przedsiębiorstw rybołówczych.

Z pośród nich do „Lloyd — Koncernu” należało 5 przedsiębiorstw (Hamburg-Bremer - Afrika Linie, Mathies - Reederei A. G., Seefahrt, Dampfschiffs - Reederei A. G., oraz Baltische Reederei) i do koncernu „Hamburg — Amerika Linie” — 4 przedsiębiorstwa (Deutsche Lewante Linie, Deutsche Dampfschiffahrts - „Kosmos”, Deutsch - Australische Dampfschiffahrts - Gesellschaft i Hugo Stinnes Linien).

Wysokość kapitałów, zaangażowanych w tych koncernach ilustrują następujące liczby, oparte na ich bilansach na dzień 31/XII 1929 r. (w tys. RM):

Kapitał akcyjny . . .	423.340
Rezerwy płynne . . .	82.047
Kredyty długoterm. . .	296.332

Razem: 801.719

W tym samym czasie kapitał innych 178 przedsiębiorstw wynosił RM 200 miljn., kapitał przedsiębiorstw rybackich ok. RM 40 miljn., ogółem więc w przedsiębiorstwach morskich zaangażowany był kapitał RM 1,041.719 tys.

Wartość księgową całej niemieckiej floty handlowej na dzień 31/XII 1929 r. wynosiła RM 854.027 tys., a mianowicie (w tys. RM):

7 przedsiębiorstw czołowych . . . 679.527
178 przedsiębiorstw mniejszych . 140.500
Flota rybacka 34.000

Zyski brutto i dywidenda w procentach kapitału akcyjnego towarzystw wyniosły:

	Zysk brutto	Dywidenda
Norddeutscher Lloyd .	32:26	8
Hapag	37:00	7
Hamburg - Süd	31:70	8
Hansa	34:80	10
Neptun	37:10	0
Ost - Afrika Linie . . }	38:45	0
Woerman Linie . . . }		

Przeciętna wysokość dywidendy 7 czołowych przedsiębiorstw wyniosła 7:1%, przy ogólnym kapitale akcyjnym RM 423.340 tys. Wysokość sum, wypłaconych na dywidendę, przekroczyła RM 30 miljn.

W ciągu roku 7 czołowych przedsiębiorstw opłaciło podatków na sumę przeszło RM 16 miljn. i świadczeń socjalnych na sumę blisko RM 17, razem przeszło RM 33 miljn., czyli mniej więcej tyle, ile wyniosła cała wypłacona dywidenda.

Wysokość kapitału, zaangażowanego w bloku żeglugowym Norddeutscher Lloyd-Hapag wykazują według bilansu w przybliżeniu następujące dane (w tys. RM):

Kapitał akcyjny . . . 326.370
Rezerwy płynne . . . 58.500
Kredyty długotermin. 241.508

Razem: 626.378

W 1930 r. niemiecka flota handlowa liczyła 2.454 jednostki o pojemności 4.272.507 nrt, z czego na Norddeutscher Lloyd wypadało 1,983.000 nrt, 5 innych wielkich przedsiębiorstw 707.270 nrt, na pozostałe przedsiębiorstwa—1,582.237 nrt.

89:85% tej floty oparte było o porty morza Północnego, 9:92% o porty na Bałtyku i 0:23% o porty Nadrenji. 49:5% tonnażu za port ojczysty miało Hamburg, 34:5% Bremę i 4:18% Szczecin.

Jak wynika z poniższego zestawienia, gros floty niemieckiej stanowiły statki parowe, ustępujące jednak pod względem przeciętnej wielkości statkom motorowym. Podział ich był następujący:

Rodzaj	Ilość	Pojemność	Stosunek procent. do całości	Przeciętna pojemność
		brt		brt
Parowe .	1.653	3,544.714	83.0	2.145
Motorowe	161	534.421	12.5	3.320
Żaglowe .	349	89.923	2.1	258
Holowniki	291	103.449	2.4	356

W tym samym czasie światowa flota handlowa liczyła ok. 68.5 miljn. brt.

Niemiecka morska flota rybacka, licząca 380 parowców, w 2/3 stanowiła własność 11 przedsiębiorstw akcyjnych, do których należało 236 statków. Dochód brutto tych 11 przedsiębiorstw wyniósł RM 11.279 tys., dochód netto zaś RM 4.303 tys., co pozwoliło im na płacenie

dywidendy w przeciętnej wysokości 6:5%. Kapitał tych przedsiębiorstw wynosił RM 35.068, czyli że dywidenda stanowiła 11% kapitału.

S. K.

PRODUKCJA I EKSPORT WĘGLA W KWIECNIU 1931 R. — Według obliczeń, przeprowadzonych przez Urząd Statystyczny Rzeszy, produkcja węgla w kwietniu przedstawiała się następująco (w tys. tonn):

	1931	1930
Węgiel kamienny:		
kwiecień	9.506	11.481
styczeń-kwiecień . . .	41.435	50.585
Koks:		
kwiecień	1.850	2.783
styczeń-kwiecień . . .	8.220	12.098
Brykiety z węgla kam.:		
kwiecień	353	325
styczeń-kwiecień . . .	1.570	1.439
Węgiel brunatny:		
kwiecień	9.597	10.826
styczeń-kwiecień . . .	40.205	47.709

Węgiel kamienny:

	Tonn	Tys. RM
kwiecień 1931	1,849.934	35.646
marzec "	1,949.674	38.659
kwiecień 1930	1,729.629	34.986

Węgiel brunatny:

kwiecień 1931	2.195	43
marzec "	2.148	42
kwiecień 1930	1.236	27

Koks:

kwiecień 1931	438.450	10.061
marzec "	561.472	13.389
kwiecień 1930	619.592	15.179

Brykiety z węgla kamiennego:

kwiecień 1931	88.711	1.697
marzec "	59.610	1.223
kwiecień 1930	72.537	1.465

Brykiety z węgla brunatnego:

kwiecień 1931	172.104	3.474
marzec "	111.053	2.466
kwiecień 1930	117.308	2.422

Widać zatem, że eksport węgla kamiennego zmniejszył się w kwietniu r. b. w porównaniu do marca o prawie 100 tys. t wartości RM 3.013 tys., jednak w porównaniu do kwietnia r. ub. wywóz węgla kamiennego jest o ponad 120 tys. t wartości RM 660 tys. większy.

Wywóz koksu spadł w miesiącu sprawozdawczym w porównaniu do marca r. b.; w porównaniu do kwietnia 1930 r. spadek ten jest jeszcze większy.

Wywóz brykietów, tak z węgla kamiennego, jak i brunatnego, wzrósł w kwietniu r. b. w porównaniu do marca r. b. oraz w porównaniu do kwietnia r. ub.

Niemieckie górnictwo węglowe wobec kryzysu, jaki obecnie przechodzi, stara się eksportować za wszelką cenę—nie bacząc nawet na efekt finansowy tego eksportu.

A. B.

CZECOSŁOWACJA

POPIERANIE RZEMIOSŁA. — Rada Ministrów udzieliła w tych dniach Ministrowi Handlu i Przemysłu dyrektyw co do sposobu subwencjonowania zakupów maszyn dla rzemieślników. W myśl tych dyrektyw każdy rzemieślnik, który z własnych środków pokryje 10% ceny kupna maszyny, otrzyma od Rządu za pośrednictwem spółdzielni rzemieślniczej 30% wartości nabywanej maszyny w postaci bezprocentowej pożyczki, która, po zapłaceniu reszty należności za maszynę, traktowana ma być jako subwencja. Na

Brykiety z węgla brunat.:

kwiecień	2.278	2.380
styczeń-kwiecień . . .	8.898	10.580

Z powyższych liczb wynika zatem, że z wyjątkiem brykietów z węgla kamiennego, których produkcja wzrosła ponad 8%, wydobycie i produkcja innych gatunków w kwietniu r. b. w porównaniu do kwietnia 1930 r. znacznie spadła. I tak, wydobycie węgla kamiennego w kwietniu r. b. spadło o 17:2%, produkcja koksu o 33:5%, wydobycie węgla brunatnego o 11:4%, a produkcja brykietów z węgla brunatnego zmniejszyła się o 4:3%.

Tak silny spadek produkcji węgla tłumaczy się w pierwszym rzędzie zmniejszeniem spożyciem wskutek kryzysu gospodarczego, przyczem specjalnie silnie zmniejszyło się spożycie węgla w gospodarstwach domowych, oraz trudnościami w eksporcie. Nie małą rolę w spadku produkcji odgrywają również ogromne zapasy węgla dawniejszej produkcji.

Eksport poszczególnych gatunków węgla podaje poniżej zamieszczona tabela:

	Tonn	Tys. RM
kwiecień 1931	1,849.934	35.646
marzec "	1,949.674	38.659
kwiecień 1930	1,729.629	34.986
kwiecień 1931	2.195	43
marzec "	2.148	42
kwiecień 1930	1.236	27
kwiecień 1931	438.450	10.061
marzec "	561.472	13.389
kwiecień 1930	619.592	15.179
kwiecień 1931	88.711	1.697
marzec "	59.610	1.223
kwiecień 1930	72.537	1.465
kwiecień 1931	172.104	3.474
marzec "	111.053	2.466
kwiecień 1930	117.308	2.422

pokrycie pozostałych 60% ceny kupna maszyny otrzymywać będą rzemieślnicy pożyczki długoterminowe w spółdzielniach maszyn, przyczem koszta oprocentowania tych pożyczek ponosić będzie Rząd. Na cele subwencjonowania zakupów maszyn dla rzemieślników wyasygnowano narazie 3 miljn. Kcz. Akcja ta ma się przyczynić do przyspieszenia tempa mechanizacji warsztatów rzemieślniczych i do ulżenia tem samem doli rzemieślników, którzy przy stosowaniu prymitywnych metod pracy nie są w stanie uporać się z konkurencją szybko rozwijającego się przemysłu.

REGLAMENTACJA WYWOZU OWOCÓW

— W Czechosłowacji wprowadzony został ostatnio na mocy rozporządzenia Ministra Handlu system reglamentacji przy wywozie owoców. Zarządzenie to wydane zostało naskutek systematycznego wysyłania zagranicę przez niesiumiennych kupców towaru mniej wartościowego, przez co popyt na owoce czeskosłowackie zaczął na rynkach zagranicznych w czasach ostatnich katastrofalnie spadać. Rząd czeskosłowacki sądzi, iż po wprowadzeniu systemu reglamentacyjnego jakość eksportowanych owoców podniesie się, albowiem pozwolenia wywozu wydawane będą jedynie na towar dobry.

Poważniejsze firmy eksportowe, pragnąc iść Rządowi na rękę w jego akcji na rzecz uzdrowienia stosunków w dziedzinie wywozu owoców, utworzyły wspólne biuro sprzedaży owoców pod firmą „Cechofrucht", które zczasem ma przeprowadzić centra-

lizację eksportu owoców czeskosłowackich. Owoce, wywożone przez „Cechofrucht”, będą standaryzowane.

WĘGRY

ZBLIŻENIE GOSPODARCZE Z WŁOCHAMI. — Stosunki handlowe węgiersko-włoskie w ostatnim czasie pogłębiły się, obroty zaś między obydwojoma krajami od wejścia w życie (z dniem 1 czerwca r. ub.) ostatniego traktatu handlowego i nawigacyjnego, uzupełnionego konwencją weterynaryjną, znacznie się ożywiły.

Świadczą o tem dane statystyczne, dotyczące bilansu handlowego między obydwojoma krajami, który w ostatnich kilku latach kształtował się następująco (w tys. pengö):

	Import do Węgier	Eksport z Węgier
1926	43.995	57.923
1927	53.842	29.820
1928	47.514	28.957
1929	46.599	71.433
1930	40.686	116.388

Bilans tych obrotów w r. ub. został zamknięty saldum aktywnym w kwocie 75·7 miljn. pengö na korzyść Węgier, podczas gdy bowiem import węgierski z Włoch przedstawiał wartość 40·6 miljn. pengö, to eksport do Włoch osiągnął wartość 116·3 miljn. pengö, co stanowi 12·78% całego eksportu węgierskiego. Eksport węgierski do Włoch obejmował przede wszystkim zwierzęta na ubój i użytkowe, pszenicę, żyto, ziemniaki, kukurydzę, mąkę, drób żywy, mięso świeże i preparowane, maszyny i aparaty elektryczne, tłuszcz wieprzowy, słoninę, groch suszony, maszyny, aparaty i półfabrykaty z żelaza; import z Włoch stanowiły — owoce świeże i południowe, ryż surowy i luszczony, przędza jedwabna, skóry surowe przędza bawełniana, przędza wełniana, tkaniny wełniane, konopie, tkaniny bawełniane i bibulka papierosowa.

Węgierskie sfery rządowe dokładają starań w celu dalszego zacieśnienia stosunków gospodarczych między obydwojoma krajami i zwłaszcza przyciągnięcia kapitału włoskiego do Węgier. Świadczy o tem odbyta niedawno podróż do Włoch Ministra Handlu J. Buda, który oprócz względów ogólnej natury handlowo-politycznej (jak uzgodnienie stanowisk obu krajów w stosunku do projektowanych unij celnych), kierował się jeszcze i względami praktycznych korzyści dla eksportu węgierskiego, jak uzyskanie kontyngentów eksportowych dla pszenicy węgierskiej, wzajemne ulgi transportowe, w pierwszym zaś rzędzie pozyskanie kapitału włoskiego dla celów finansowania eksportu węgierskiego. Jako wynik zabiegów Ministra Buda w tym kierunku na uwagę zasługuje ostatnio akcja eksportowo-kredytowa towarzystwa kolejowego Dunaj—Sawa—Adriatyk. Z uwagi na wielkie wartości majątkowe, któremi towarzystwo to rozporządza, postanowiło ono stworzyć organizację, która miałaby na celu udzielanie eksporterom węgierskim i włoskim krótkoterminowych (3—do 6-miesięcznych) kredytów eksportowych na możliwie jak najdogodniejszych warunkach na przewożone na własnych liniach towary. Większość akcji wspomnianego towarzystwa kolejowego znajduje się w rękach włoskich. W razie zrealizowania planu spodziewane jest dalsze

ożywienie się obrotów handlowych między Węgrami a Włochami.

Ożywiły się ponadto w ostatnim czasie również i stosunki między przemysłem włoskim a węgierskim. Ścisłejszy kontakt z przemysłem węgierskim nawiązał włoski przemysł włókienniczy. I tak przebywał w Budapeszcie znany wielki przemysłowiec włókienniczy Comm. Palo Viganó, którego koncern udzielił narazie większego kredytu towarowego w postaci przędzy, dostarczonej dla firmy Miskolci Textilpar, i dąży do dalszej rozbudowy swych stosunków na Węgrzech.

Poza tem firma Gaetano Marzotto et Figli, największa włoska przędzalnia wełny, otworzyła w Budapeszcie centralne biuro sprzedaży, związane ze składem, skąd zamierza eksportować przędzę do krajów sąsiednich. Oprócz przędzy czesankowej firma Marzotto zamierza wprowadzić tak na rynek węgierski, jak i rynki krajów sąsiednich, przędzę do robót ręcznych oraz dywanów. W węgierskich sferach handlowych przyjmują osiedlenie się wspomnianej firmy włoskiej w Budapeszcie z dużym zainteresowaniem, przypuszczają bowiem, że za jej przykładem mogą pójść inne firmy zagraniczne, które obiorą Budapeszt jako bazę dla swych operacji handlowych z krajami sąsiednimi. Jak wiadomo, tego rodzaju centralne biura sprzedaży, przy grawitowaniu handlu na Balkany, osiedlały się dotychczas przeważnie w Wiedniu.

Z. S. R. R.

BAZY EKSPORTOWE W PORTACH ADRIATYCKICH. — Pisma praskie donoszą, iż między Rządem włoskim a Z. S. R. R. zawarty został układ, na podstawie którego w Trieście stworzona zostanie baza portowa (entrepot général) dla eksportu węgla sowieckiego do Czechosłowacji i Austrii. Analogiczne bazy portowe posiadać będzie i Z. S. R. R. w Bari i Fiume, przy czem przez pierwszy z portów tych kierowane będą transporty sowieckich produktów naftowych do wschodnich państw Europy Środkowej, przez drugi zaś — transporty węgla do Jugosławii i Węgier.

ARGENTYNA

KOPALNICTWO NAFTOWE. — Argentyna, pomimo posiadania poważnych złóż naftowych, jest jeszcze do dnia dzisiejszego krajem, importującym znaczne ilości produktów naftowych. To też sprawa rozwoju i rozbudowy złóż naftowych stanowi poważną troskę Rządu, a również wzbudza duże zainteresowanie kapitału zagranicznego, któryby może więcej w przemysł naftowy inwestował, gdyby stosunki polityczne były więcej ustabilizowane. Sprawa rozwoju przemysłu naftowego w Argentynie ma tem większe znaczenie, że w tym kraju brak jest kopalń węgla; głównym materiałem opałowym jest drzewo, którego wyzyskanie jest nieekonomiczne. Dotychczasowa produkcja znajduje doskonały zbył, gdyż import jeszcze obecnie wynosi około 1 miljn. t produktów naftowych oraz około 3 miljn. t węgla. Rozszerzenie zbytu produktów naftowych własnej wytwórczości ma wszelkie szanse powodzenia.

Rozwój przemysłu naftowego datuje się nieprzerwanie od 1907 r., kiedy to grupa

inżynierów przy poszukiwaniach źródeł wody natrafiła na pola naftowe w Comodoro Rivadavia, najbogatszym okręgu naftowym (1929 r. — 1.297.508 t), o stale wzrastającej produkcji. Jest to ropa asfaltowa, zawierająca około 90% olejów ciężkich. Odbiorcą ropy i produktów naftowych tego okręgu są koleje argentyńskie, które zużywają rocznie prawie 1 miljn. t produktów naftowych ciężkich.

Drugim okręgiem, mniej bogatym jednak, jest Plaza Huincul, chociaż obecnie wydobycie tam wzrasta poważniej niż w Comodoro Rivadavia. Wydobycie wyniosło w 1929 r. 163.000 t. Ropa z tego drugiego okręgu jest lekka, zawiera około 40% olejów ciężkich. Tutaj wzrost produkcji w ciągu ostatniego pięciolecia wynosi około 400%.

Jeszcze większy wzrost wydobycia wykazuje trzeci okrąg naftowy w prowincji Salta, odkryty w 1926 r.; wydobycie wzrosło z 200 t na 33.000 ton w 1929 r. Chodzi tutaj o okrąg o dużej prawdopodobnie produkcji, jeśli można sądzić na zasadzie danych geologicznych oraz produkcji poszczególnych szybów. Szczególnie wydajne są wiercenia w miejscowości Targatal około Lomitas.

Czwarty okrąg, Mendoza, odkryty w r. ub., wykazuje również poważne złoża naftowe; rozwój jego może być obecnie wstrzymany ze względu na ogólne prawie międzynarodowe ograniczenie wydobycia ropy, które u siebie mają zastosować przedsiębiorstwa, pracujące kapitałem amerykańskim i angielskim (Standard'u i Shell'a). Jedyne można liczyć na rozwój wierceń w przedsiębiorstwach państwowych; wogóle w przemyśle naftowym przedsiębiorstwa państwowe kopalń naftowych odgrywają wybitną rolę, mając w swoim ręku gros surowca. To też wszelkie sprawy eksploatacji złóż naftowych i zbytu znajdują się w ręku organizmu państwowego: „Direccion Yacimientos Petroliferos Fiscales”, który posiada duże uprawnienia, na co właśnie przedsiębiorstwa prywatne narzekają, wykazując zgubne skutki zbytnej ingerencji.

W. Ł.

EGIPT

RUCH W KANALE SUEZKIM W 1930 R. — Kryzys ekonomiczny wszechświatowy, podobnie, jak i wszędzie, dał się również odczuć w zakresie ruchu okrętowego w kanale Suezkim, o czem już swego czasu wzmiankowaliśmy¹⁾. Obecnie opublikowane zostały dokładniejsze dane, na których podstawie można jasno zdać sobie sprawę ze spadku ruchu w kanale i obrotów. Ogółem przeszło w 1930 r. przez kanał 5.761 statków wobec 6.274 w 1929 r. o ogólnej pojemności 31.669 tys. nrt (w 1929 r. 33.466 tys. nrt). Przeciętny tonnaż 1 okrętu okazał się w 1930 r. nieco większy niż w roku poprzednim, wyniósł bowiem 5.497 nrt wobec 5.334 nrt w 1929 r. Spadek procentowy ogólnego tonnażu wyraził się liczbą 5·4%.

Spadek ogólnej ilości towarów, przewiezionych przez kanał w r. ub., okazał się jeszcze znacznie większy niż zmniejszenie się tonnażu statków. Ilustruje to poniższa tabela:

¹⁾ P. zesz. 8/1931, str. 326.

	Spadek		w 1930 wporówn. do 1929
	1929	1930	
Kierunek z półn. na południe	tys. tonn 12.896	9.434	26·8
Kierunek z połudn. na północ	21.620	19.077	11·8
Ogółem:	34.516	28.511	17·4

Z powyższego zestawienia wynika, że ruch towarów z południa na północ, jakkolwiek również poważnie spadł w stosunku do 1929 r., nie wykazuje jednak tak gwałtownego cofnięcia, jak ruch w kierunku przeciwnym. Zjawisko to świadczy o większym wpływie kryzysu na eksport europejski, głównie przemysłowy, niż na eksport, w przeważnej mierze surowcowy, krajów południowych i wschodnich.

Udział głównych bander w ruchu w kanale Suezkim był następujący (w % -ach):

	1929	1930
Anglja	57·12	55·58
Niemcy	10·32	10·70
Holandja	10·59	10·46
Francja	6·47	6·32
Włochy	4·56	4·75
Inne	10·94	12·19
Razem:	100·00	100·00

Na uwagę zasługuje wybicie się w r. ub. na drugie miejsce bandery niemieckiej. Z pozostałych bander największy udział wykazuje jeszcze bandera norweska.

INDOCHINY

STAN GOSPODARCZY. — W obecnym czasie posiadłości francuskie w Azji są dość obszerne. Podzielić je można na trzy części: kraje lewantyńskie mandatu, posiadłości francuskie w Indiach Wschodnich oraz Indochiny. Mandaty należy ujmować oddzielnie; należą one bowiem do sfery wpływów francuskich dopiero w okresie powojennym i w najbliższym czasie mają się stać państwami niezależnymi. Drobne posiadłości francuskie w Indiach Wschodnich, najstarsze wiekiem, — Pondichery, Chandernagor, Carical i t. d. — nie mogą mieć większego znaczenia. Przeciwnie, Indochiny są z pewnością jedną z najwartościowych kolonij francuskich tak ze względu na swój obszar, jak i stosunkowo gęstą i na dość wysokim poziomie stojącą ludność.

Indochiny zajmują wschodnią część półwyspu indochińskiego, granicząc na zachodzie z Siamem, na północy z Chinami. Do kolonij Indo-Chine należy ponadto drobny skrawek ziemi wraz z kilku wyspami — Kuang-Czeu-Wan — położony w południowych Chinach na wprost wyspy Hai-nan. Obszar Indochin wynosi ok. 711 tys. km², zaludnienie 20.475 tys. osób, czyli przeciętna gęstość 27 osób na km². Całe Indochiny, na których czele stoi generalny gubernator, dzielą się niezależnie od odstąpionego przez Chiny terytorjum Kuang-Czeu-Wan, na 5 części, z których właściwą kolonią jest Kochinchina, reszta — to protektoraty (Kambodża, Annam, Tonkin, Laos).

Podstawę gospodarstwa Indochin stanowi rolnictwo oraz opierające się na niem przemysły (łuszczarnie ryżu). Ponadto ludność zajmuje się rybołówstwem i rękodziełami, a ostatnio pomyślnie rozwija się górnictwo. Z punktu widzenia gospodarczego Indochiny można podzielić na 3

główne obszary: pierwszy obejmuje południową część kraju, a więc Kochinchinę, Kambodżę, południową część Laos i południową część Annamu (od Cap Varella); drugi stanowi Tonkin i północną część Annamu; trzeci zaś obejmuje środkową część Annamu wraz z przyległymi okolicami protektoratu Laos. Pierwszy obszar — to dziedzina uprawy ryżu, którego produkcja jest bardzo obfita; ponadto duże dochody czerpane są z rybołówstwa, uprawianego zarówno na wybrzeżu morskim, jak i w deltach rzek oraz w Wielkim Jeziorze, słynnym z obfitości ryb. Drugi obszar gospodarczy, północny, jakkolwiek też ma rozwinięte rolnictwo, jednak charakteryzują go ponadto dość rozwinięty przemysł i górnictwo. Wreszcie, część środkowa jest przeważnie rolnicza, nie ma jednakże tak sprzyjających warunków dla uprawy ryżu, jak np. Kochinchina, to też kwitnie tam uprawa herbaty, cynamonu i t. p.

Główną uprawą w Indochinach, jak już zaznaczyliśmy, jest ryż, i on też odgrywa największą rolę w eksporcie, gdyż Indochiny należą do 3 głównych krajów, mających nadwyżki eksportowe ryżu (Indje Brytyjskie, Indochiny, Siam). Podług danych Międzynarodowego Instytutu Rolnictwa w Rzymie przeciętne roczne zbiory ryżu w Indochinach wynosiły (w tys. q):

1926/27	60.662
1927/28	64.907
1928/29	57.506
1929/30	59.118

Ryż nie tylko jest główną uprawą i, wogóle, głównym źródłem dochodów ludności; przerabianie jego w łuszczarniach stanowi poważną gałąź przemysłu. Łuszczarnie należą przeważnie do tubylców; jest i kilka francuskich, lepiej wyposażonych. Centrum przemysłu ryżowego jest Cholon niedaleko Saigona w Kochinchinie. Wywóz ryżu (w przeważnej mierze łuszczonego) waha się w granicach 9 — 16 miljon. q, przeważnie pozostając na poziomie 15 miljon. q (w 1930 r. tylko 11.187 tys. q). Administracja francuska intensywnie interesuje się uprawą ryżu. Wielkie obszary meljorowane są pod uprawę ryżu, stwarza się drobną własność rolną dla bezrolnych tubylców, wreszcie, istnieje oficjalna instytucja, Office Indochinois du Riz, która koordynuje wysiłki nad podniesieniem uprawy ryżu, wzmożeniem wydajności i t. d.

Poza ryżem uprawia się cały szereg innych roślin, jak kukurydzę, orzechy ziemne, bawełnę, drzewo kauczukowe, trzcinę cukrową, tytoń, kawę, palmę kokosową, pomarańcze, banany, cynamon, manjok, pieprz, kapok i t. d. Wiele z tych produktów odgrywa w wywozie dość poważną rolę.

Hodowla nie jest równomiernie rozwinięta w poszczególnych krajach; pogłowie bydła jest dość liczne; natomiast podkreślić należy rozwój jedwabnictwa. Jedwab jednak idzie przeważnie na potrzeby miejscowej ludności.

Leśnictwo odgrywa poważną rolę, przyczem ostatnio administracja francuska reguluje eksploatację lasów zapomocą szeregu przepisów, mających na celu postawienie przemysłu drzewnego na racjonalnych podstawach. Gatunki drzew w Indochinach są bardzo różnorodne i wiele z nich cennych.

Górnictwo i związane z niem hutnictwo są przemysłami, znajdującymi się w rękach Europejczyków. Pokłady rud i węgla są miejscami obfite, i eksploatacja ich czyni wielkie postępy. Z rud znaleziono: żelazne, cynkowe, cynowe, miedziane, ponadto złoto, fosforyty, kamienie drogocenne (szafiry) i t. d.

Linij kolejowych było w 1929 r. 2.395 km, przyczem w budowie są dalsze odcinki; pożyczka, którą Indochiny mają prawo zaciągnąć na podstawie ustawy, uchwalonej przez francuską Izbę Deputowanych na wiosnę r. b., częściowo będzie obrócona na rozbudowę komunikacji. Dróg jest ok. 30 tys. km. Główne porty są: Saigon, Tourane, Haiphong.

Instytucją emisyjną w Indochinach jest Banque de l'Indochine, o którym pisaliśmy już nieco obszerniej.¹⁾ Obrót handlowy Indochin jest bardzo intensywny i niewiele ustępuje handlowi zagranicznemu Algieru, daleko wyprzedzając wszystkie inne kolonie i protektoraty francuskie. W 1929 r. handel zagraniczny Indochin wyniósł: przywóz 3.174·5 miljon. fr., wywóz 3.183·4 miljon. fr., wykazywał więc niewielkie saldo dodatnie, co jest rzadkością wśród kolonij francuskich. W handlu tym Francja zajmowała stosunkowo skromne miejsce. Importowano bowiem z Francji za 1.206·1 miljon. fr. (niecałe 40% ogólnego importu), wyeksportowano do Francji za 603·6 miljon. fr. (niecałe 20% eksportu ogólnego). Budżet Indochin na b. rok budżetowy przewidziany jest w wydatkach na 1.080·5 miljon. fr.

W wielkim planie outillage colonial Indochiny zajmują poczesne miejsce. Z ogólnej sumy 5.373 miljon. fr. pożyczek, mających być udzielonemi kolonijom, Indochiny uzyskały upoważnienie na zaciągnięcie 1.370 miljon. fr. Sumy te będą użyte na prace odwadniające i nawadniające, budowę komunikacji, a w dużej mierze na prace sanitarne i higieniczne. Francja kładzie bowiem duży nacisk na podniesienie warunków zdrowotnych bytu miejscowej ludności, dbając o jej rozwój materialny i kulturalny.

B. W-cki

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie od dn. 23 maja do 8 czerwca r. b. kształtowały się następująco (za kwintal):

	23 — 31/V		1 — 8/VI		Różnica (w % -ach) cen z 1 — 8/VI w stos. do cen z 23 — 31/V
	w walucie krajowej	w \$	w walucie krajowej	w \$	
P s z e n i c a :					
Berlin	28·00	6·66½	27·08	6·44½	— 3·2
Praga	158·50	4·70	158·37½	4·70	—

¹⁾ P. zesz. 11/1931, str. 449.

Chicago	—	3:05	—	2:89	— 5:2
Buenos Aires	—	2:35	—	2:36	+ 0:4
Liverpool	—	2:70	—	2:70	—
Wiedeń	23:06	3:24	22:96	3:22	— 0:4
Hamburg	6:97	2:82	6:88	2:78	— 1:2

Żyto:

Berlin	20:17½	4:80	19:72	4:69½	— 5:7
Praga	147:00	4:36	145:50	4:32	— 1:0
Chicago	—	1:47	—	1:44	— 2:0
Wiedeń	23:94	3:36	23:52	3:30	— 1:7

Owies:

Berlin	19:00	4:52	18:48	4:40	— 2:7
Praga	150:00	4:45	146:75	4:35	— 2:1
Chicago	—	1:98	—	1:92	— 3:0
Buenos Aires	—	1:72	—	1:63	— 5:2
Liverpool	—	2:47	—	2:43	— 1:6
Wiedeń	25:25	3:55	25:25	3:55	—
Hamburg	4:16	1:68	4:21	1:70	+ 1:2

Jęczmień browarowy:

Berlin	—	—	—	—	—
Praga	148:50	4:40	145:00	4:29	— 2:3
Chicago	—	2:20	—	2:16	— 1:8
Wiedeń	30:00	4:21½	31:50	4:42	+ 5:0
Hamburg	5:18	2:10	5:22	2:11	+ 0:7

Jęczmień zwykły:

Berlin	23:12½	5:50½	22:12	5:26½	— 4:3
------------------	--------	-------	-------	-------	-------

BYDŁO I MIĘSO

— W II połowie maja rynek bekonoń w Anglii stał pod znakiem niżkowego kształtowania się cen wskutek bardzo dużych dowozów przedewszystkiem z Danii, a po części i z Polski. W ostatnim tygodniu okresu sprawozdawczego tendencja była cokolwiek mocniejsza, ceny jednak nie wykazały prawie żadnych zmian. W porównaniu z r. ub. ceny bekonoń mają bardzo niski poziom.

Na rynku trzody chlewnej w Wiedniu w ostatnim tygodniu mają obroty były znaczne; ceny wobec nadmiernej podaży zmniejszały się dla towaru mięsnego o gr. 10 i dla towaru słoninowego o str. 5 — 10.

W Pradze na rynku trzody chlewnej tendencja naogół utrzymana. Ceny bydła rogatego również uległy tylko nieznacznym zmianom.

LONDYN. — Na rynku bekonoń dn. 30/V notowano oficjalnie — w sh za cwt: duńskie sizeable Nr. 1 60, — Nr. 2 57, — Nr. 3 55, — ciężkie Nr. 1 60, — Nr. 2 56, — szóstki Nr. 1 56 — 58, — Nr. 2 54 — 56, — szwedzkie Nr. 1 sizeable 50 — 52, — Nr. 2 48 — 50, — ciężkie Nr. 1 50 — 52, — Nr. 2 46 — 48, holenderskie sizeable Nr. 1 48 — 52, — Nr. 2 46 — 50, — Nr. 3 42 — 46, — ciężkie Nr. 1 48 — 52, — Nr. 2 45 — 48, polskie sizeable Nr. 1 42 — 44, — Nr. 2 40 — 42, — Nr. 3 40, — ciężkie Nr. 1 41 — 43, — Nr. 2 40 — 41, — szóstki Nr. 1 38, — Nr. 2 38.

WIEDŃ. — Notowano dn. 27/V — w szvl. austr. za 1 kg żywej wagi: świnie prima 1:30 — 1:35, angielskie krzawki 1:15 — 1:30, mięsne lekkie z Polski 0:95 — 1:50, tertio 0:95 — 1:25, stare 1:05 — 1:15, chłopskie 1:15 — 1:30.

PRAGA. — W iatkach Praga VII płacono dn. 27/V — w Kcz. za 1 kg bitej wagi łącznie z podatkiem: cieleta krajowe bite na wsi 8:00 — 9:50, — bite w Pradze 9:00 — 10:50, cieleta polskie 8:00 — 9:00, świnie krajowe 8:00 — 8:50. Na targu była rogatego płacono za 1 kg żywej wagi bez podatku: woły krajowe 4:60 — 6:00, — stadniki 5:00 — 5:50, — krowy 3:50 — 5:75, — jałówki 5:00 — 6:75, polskie stadniki 5:25 — 5:70, — jałówki 5:70. Na targu świń za

1 kg żywej wagi płacono: świnie krajowe 6:20 — 7:15, — słowackie 6:40 — 7:00, bagony jugosłowiańskie 7:75 — 8:40.

MASŁO

— Na rynkach zagranicznych w II połowie maja tendencja uległa lekkiej poprawie, zawiązując większemu zapotrzebowaniu na masło w okresie upałów, pomimo to, iż dowozy zarówno z krajów bałtyckich na rynek niemiecki, jak i z krajów zamorskich na rynek angielski są znaczne.

BERLIN. — Notowano — w RM za 50 kg: I gat. 122, II gat. 114, III gat. 100.

LONDYN. — Notowano — w sh za 1 cwt: nowozelandzkie 108 — 110, 110 — 112, — niesolone najlepsze 110 — 114, 112 — 114, australijskie najlepsze 104 — 109, 107 — 110, — najlepsze niesolone 106 — 110, duńskie 118 — 119, 120 — 121, holenderskie 112 — 116, 116 — 118.

JAJA

— W II połowie maja na światowym rynku jajczarskim w związku z dużymi dowozami oraz częściowym ukończeniem sezonu konserwacyjnego zaznaczyło się osłabienie tendencji. Na głównych rynkach odbiorczych w okresie sprawozdawczym dało się zaobserwować nieco większe zainteresowanie jedynie w odniesieniu do towaru gatunków lepszych. Towar normalny nie cieszył się zbyt wielkim powodzeniem.

Na rynku niemieckim dowozy towaru niemieckiej krajowej produkcji już osiągnęły punkt kulminacyjny.

Na rynku angielskim zaznaczyła się słabsza tendencja przy lekkiej niższej cen. Dowozy jaj angielskich duże, prawie przewyższające zapotrzebowanie.

Na rynku francuskim sezon konserwacji jaj jest już na ukończeniu, dowozy duże, ceny kształtują się niżkowo.

Na rynku czeskosłowackim tendencja naogół utrzymana.

LONDYN. — Notowano — w sh za 120 sztuk: jaja angielskie standard 9/6 — 10, 18 lbs. duńskie 9/6 — 9/9, 18 lbs. holender-

skie brązowe 10/6 — 11, 15½ lbs. litewskie 7 — 7/6, polskie niebieskie 54/57 kg 6/3 — 6/6, — 51/54 kg 6 — 6/3, — 48/51 kg 5/9, — czerwone 4/9.

PARYŻ. — Notowano — w fr. fr. za 1.000 szt.: normandzkie specjalne 550 — 600, bretońskie 300 — 340, południowe 350 — 400.

PRAGA. — Notowano — w Kcz. za kopę według giełdy zbożowo-towarowej: czeskie i morawskie 32 — 34, słowackie 28 — 31, polskie 27 — 30.

METALE

Z RYNKÓW ŚWIATOWYCH. — Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji — w £ f. o. b. port — notowane były w dn. 4 czerwca 1931 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
	za 1.016 kg	za 1.000 kg	

Surówka:

odlewn. Nr. III (2:5-3:0% Si)	2.18.6	2. 8.0	2. 8.0
tomasowska	—	2. 6.0	—
hematytowa	3. 6.0	—	—
ferromangan	9. 0.0	—	—

Półwytwór:

kęsy	—	3. 4.6	3. 4.6
platyny	—	3. 5.6	3. 5.6

Wytwory gotowe:

żelazo sztabowe	6. 2.6	3.10.6	3.10.6
belki	7. 5.0	3. 6.0	3. 6.0
katowniki	7.10.0	3.10.0	3.10.0
blacha okrętowa.			
rezervoarowa i t.p.	7.10.0	—	—
szyny stalowe	7.15.0	6.10.0	6.10.0
bednarka	8.10.0	4. 6.0	4. 6.0
drut-walcówka	7.10.0	5. 2.6	5. 2.6
blacha tomasowska	8.15.0	4. 6.6	4. 6.6
blacha czarna (24 gałę)	8.10.0	—	—
drut ocynkow.	13. 0.0	6. 5.0	6. 5.0
gwoździe druc.	10. 0.0	4.18.6	4.18.6

Tydzień ubiegły nie przyniósł żadnej poprawy na międzynarodowym rynku żelaza.

Stan hutnictwa żelaznego w Niemczech w maju r. h. charakteryzuje następująca opinia Związku Izby Handlowo-Przemysłowych Westfalji i Nadrenji:

„Położenie przemysłu żelaznego nie doznało poprawy. Przeciwnie, wytwórczość surówki i stali zlewnej nawet się zmniejszyła. To samo stosuje się do produkcji wytworów walcowniczych, która w kwietniu nieco się zwiększyła. Z tego względu okazują się niezbędnymi dalsze ograniczenia produkcji i zamykanie poszczególnych zakładów. Kupujący zaspokajają tylko swe najbardziej niezbędne potrzeby, chociaż zapasy zarówno u kupców, jak i u spóżywców zmniejszyły się do minimum. Zwiększa się stale rozdrobnienie specyfikacji, co utrudnia dotrzymanie przeważnie krótkich terminów. Sezon wiosenny przeminął, nie przynosząc oczekiwanego ożywienia”.

Krzysz w przemyśle żelazno-hutniczym we Francji daje się również odczuwać, chociaż w znacznie słabszym stopniu niż w innych krajach, jak o tem świadczy poniższe zestawienie, ilustrujące zmniejszenie wytwórczości surówki i stali w marcu 1931 r. w porównaniu ze styczniem 1930 r. (w %-ach):

	Surówka	Stal
Francja	11	10
Niemcy	48	36
Anglja	45	35
Belgia	30	32
Luksemburg	29	20
Stany Zjednoczone	28	20

W Belgji na zebraniu giełdy żelaznej brukselskiej w dn. 3 b. m. panowała tendencja wybitnie zniżkowa. Obroty były bardzo ograniczone. Znajdowały się nawet huty, podejmujące się dostawy żelaza sztabowego zagranicę po cenie £ 3.9 f. o. b. Antwerpja. Jednakże przeciętna cena eksportowa wynosiła £ 3.10. Belki normalne notowano po £ 3.5, blachę grubą po £ 4.1, a blachę 1/16" po £ 4.18.6 obroty walcówką były małe. Powyżej wymienione ceny stają się nierentownymi nawet dla tanio produkującego przemysłu belgijskiego.

W Anglii panował na rynku żelaznym zastój, i zaznaczyła się tendencja zniżkowa; dotyczy to zwłaszcza cen żelaza sztabowego, blachy ocynkowanej i drutu walcowanego. Wewnętrzne ceny żelaza — w £ za tonnę ang. loco huta wysyłająca przedstawiały się w dn. 1 b. m. następująco: surówka odlewnicza 2.18.6—3.13.6, surówka martenowska zasadowa 2.16—3.4, kęsy 5—5.7.6, szyny 8.5—8.10, żelazo sztabowe 6.12.6—7, żelazo kształtowe 8.15, blacha okrętowa, mostowa i t.d. 8.15—8.17.6, blacha czarna (24 gage) 8.10—9.10, blacha ocynkowana 10.5—10.10, drut-walcówka 7.10, bednarka 9.5.

Na rynku starych metali panowała w tygodniu sprawozdawczym tendencja zniżkowa, która zaznaczyła się zarówno w Niemczech, jak i we Francji. Notowano — za 100 kg w handlu hurtowym w Niemczech loco Berlin, we Francji loco Paryż:

	Niemcy 5/VI RM	Francja 29/VI Fr. fr.
Miedź—odp. grube	67—72	380
Bronz " "	53—58	325
Mosiądz " "	40—44	250
Cynk—odp. miesz.	11—14	75
Ołów " "	16—19	115

ANGLJA. — Tydzień sprawozdawczy (od 1 do 5 czerwca) charakteryzowała silna zniżka cen miedzi. Cena miedzi standard przejściowo spadła do £ 34 za tonnę, co stanowi najniższą cenę, jaka kiedykolwiek była notowana. Jednakże na ultimo ceny miedzi cokolwiek się poprawiły, i ostateczna strata wynosi około £ 3/4 na tonnie.

Ceny cyny, ołowiu i cynku nie uległy w ciągu tygodnia sprawozdawczego większym zmianom, utrzymując się na dotychczasowym niezmiernie niskim poziomie.

Pertraktacje, dotyczące wznowienia kartelu cynkowego, były prowadzone poufnie w dalszym ciągu, przyczem nawet te firmy, które wywołały zerwanie ostatnich rokowań w Ostendzie, jak Royale Asturienne, ujawniają obecnie skłonność do porozumienia; jest nadzieja, że Meksyk i Kanada okażą się obecnie również skłonniejszymi do porozumienia, gdyż obecna cena cynku nie zapewnia rentowności nawet najlepiej sytuowanym hutom.

Ruch cen poszczególnych metali w tygodniu sprawozdawczym przedstawiał się następująco:

Miedź standard straciła w ciągu tygodnia w obrotach gotówkowych £ 11/16, a w terminowych £ 3/4 na tonnie. Miedź elektrolityczna spadła w cenie o £ 2, a rafinowana o £ 3/4.

Cyna zniżkowała o £ 1/8 przy sprzedaży za gotówkę i utrzymała się na niezmiennym poziomie przy transakcjach terminowych.

Ołów w zyskał £ 3/16 przy obrotach gotówkowych i £ 7/16 przy terminowych.

Cynk stacił £ 1/16 przy sprzedaży za gotówkę, lecz zyskał £ 1/4 przy operacjach terminowych.

Glin i nikiel pozostawały bez zmiany w sprzedaży krajowej i zagranicznej.

Blacha biała straciła sh 1/4 na skrzynce.

Srebro zyskało zarówno w sprzedaży za gotówkę, jak i na termin po 1/4 d na uncji.

Platyna utrzymała swą cenę do tychczasową.

Z tego zwyżkowało o 1 5/8 d na uncji.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali (w £ za 1.016 kg z wyjątkiem: blachy białej, która notowana jest w sh za skrzynkę o 112 arkuszach, platyny — w £ za uncję, złota — w sh za uncję i srebra — w d za uncję):

Metal	Poprzed. Tydz. sprawozdawczy:			
	tydz. ultimo	maksy-mum	mini-mum	ulti-mo
Miedź: standard:				
kasa	36 ¹¹ / ₁₆ - ³ / ₁₆	35 ⁷ / ₈	34	35 ¹ / ₈ - ¹ / ₂
term.	36 ¹³ / ₁₆ - ⁷ / ₈	36 ⁹ / ₁₆	34 ⁵ / ₈	36- ¹ / ₈
elektrol.	39 ¹ / ₂ -41	40 ¹ / ₂	38	38-39
rafinow.	36 ⁷ / ₈ -38 ¹ / ₄	38 ¹ / ₈	35 ¹ / ₄	36 ¹ / ₂ -37 ¹ / ₂
Cyna:				
kasa	104 ³ / ₈ - ³ / ₄	100 ⁵ / ₈	100 ¹ / ₄	100 ¹ / ₂ - ⁵ / ₈
term.	102 ¹ / ₈ - ¹ / ₄	102 ¹ / ₄	102	102 ¹ / ₈ - ¹ / ₄
Ołów:				
kasa	10 ⁵ / ₈	10 ¹³ / ₁₆	10 ³ / ₈	10 ¹² / ₁₆
term.	10 ¹ / ₄	11 ³ / ₁₆	10 ³ / ₄	11 ³ / ₁₆
Cynk:				
kasa	10	9 ¹⁵ / ₁₆	9 ¹¹ / ₁₆	9 ¹⁵ / ₁₆
term.	10 ¹ / ₄	10 ¹ / ₂	10 ¹ / ₄	10 ¹ / ₂
Glin:				
dla kraju	85	85	85	85
" zagr.	85	85	85	85
Blacha biała:				
biała	14 ³ / ₈	14 ¹ / ₈	14 ¹ / ₈	14 ¹ / ₈
Nikiel:				
dla kraju	175	175	175	175
" zagr.	175	175	175	175
Platyna „Spong”	5 ³ / ₈	5 ³ / ₈	5 ³ / ₈	5 ³ / ₈
Srebro:				
kasa	12 ¹ / ₈	12 ³ / ₈	12 ¹ / ₄	12 ¹ / ₄
term.	12 ¹ / ₈	12 ³ / ₈	12 ¹ / ₄	12 ¹ / ₄
Złoto	84.9 ³ / ₄	84.11 ³ / ₈	84.9 ³ / ₄	84.11 ³ / ₈

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
ELEKTORALNA 2, pokój 26 (parter)

telefony:

412-66 (Red.), 412-73 (Adm.) i 412-68 (Druk.)
Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu
KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA

w kraju:

kwartalnie—zł 15, półrocznie—zł 30, rocznie—zł 60

z granicą:

kwartalnie—zł 25, półrocznie—zł 50, rocznie—zł 100

CENY OGŁOSZEŃ

w zeszytach zwykłych:

IV str. okładki—zł 1.200; II i III str. okł.—zł 900;
1/2 str. — zł 500; strony zwyczajne — zł 600,
1/2 str. — zł 350, 1/4 str. — zł 200, 1/8 str. — zł 110

Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petlitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%

Redaktor Naczelny: **CZESŁAW PECHE**

Redaktor: **WACŁAW SZURIG**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
PAWEŁ NICHALSKI

Redaktor działu rolniczego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
JÓZEF GIEYSZTOR

Wydawca: **MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU**

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

Zarząd Spółki Akcyjnej

PRZEMYSŁ CHEMICZNY „BORUTA“, SP. AKC. W ZGIERZU

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w piątek dn. 26 czerwca 1931 r. o godz. 6 wieczorem w lokalu Banku Gospodarstwa Krajowego w Warszawie, ul. Krakowskie-Przedmieście 32, z następującym porządkiem obrad:

1) Wybór przewodniczącego Zgromadzenia, 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu zamknięcia i rachunku strat i zysków za 1930 r., 3) Zatwierdzenie budżetu i planu działalności na 1931 rok, 4) Wybór Rady Nadzorczej, 5) Wybór 5-ciu członków Komisji Rewizyjnej, 6) Wyznaczenie wynagrodzenia Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej, 7) Wybór pisma, w którym mają być drukowane obowiązkowe ogłoszenia Spółki, 8) Zmiana statutu Spółki, a mianowicie:

§ 4 ustęp 2-gi „Drogą wypuszczenia II, III, IV i V emisji kapitał został podniesiony do sumy mk. 400.000.000-00. Kapitał ten został przeliczony w r. 1925 na zł 1.200.000-00 i podniesiony w r. 1928 drogą wypuszczenia II emisji złotowej do sumy zł 2.400.000-00, wobec czego wynosi obecnie 2.400.000-00, podzielony na 9.600 akcji po zł 250 wartości nominalnej każda”.

projektuje się zmienić i nadać brzmienie następujące:

„Drogą wypuszczenia II, III, IV, V i VI emisji akcji, kapitał zakładowy został podniesiony do sumy mk. 600.000.000-00, podzielonych na 600.000 akcji, wartości nominalnej po mk. 1.000-00 każda. Kapitał ten został przeliczony w r. 1925 na zł 1.200.000-00, podzielonych na 24.000 akcji, wartości nominalnej po zł 50-00 każda i podniesiony w r. 1928 drogą wypuszczenia II emisji złotowej 24.000 akcji po zł 50-00 wartości nominalnej do sumy zł 2.400.000-00, podzielonych na 48.000 akcji wartości nominalnej po zł 50-00 każda. Powyższy podział

kapitału zakładowego został obecnie zmieniony na 9.600 akcji, wartości nominalnej po zł 250-00 każda”.

§ 12 „Do składania oświadczeń i podpisywania w imieniu Spółki wystarczy współdziałanie 2-ch członków Zarządu lub jednego członka Zarządu łącznie z prokurentem”.

projektuje się zmienić i nadać brzmienie następujące:

„Wszelką korespondencję, jak również czek, żyra na wekslach i umowy handlowe w imieniu Spółki podpisuje 2-ch członków Zarządu, jeden członek Zarządu łącznie z dyrektorem zarządzającym, lub też łącznie z prokurentem, dyrektorem zarządzającym łącznie z prokurentem, względnie 2-ch prokurentów; pełnomocnictwa, akty hipoteczne i notarialne oraz akcepty, podpisuje 2-ch członków Zarządu wzgl. jeden członek Zarządu łącznie z dyrektorem zarządzającym, lub też łącznie z prokurentem, wzgl. dyrektor zarządzający łącznie z prokurentem. Do odbierania z poczty pieniędzy, przesyłek i dokumentów dostateczny jest podpis jednego członka Zarządu lub dyrektora zarządzającego lub prokurenta”.

9) Zatwierdzenie aktów kupna nieruchomości, 10) Wnioski akcjonariuszów.

Właściciele akcji mają prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli przynajmniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia złożą w biurze Spółki w Zgierzu akcje w oryginale lub też zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza lub w instytucji kredytowej krajowej. W zaświadczeniach tych należy wymienić liczby akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Akcjonariusze mają prawo zgłoszenia na porządek dzienny Zgromadzenia dodatkowych spraw, które winny być złożone Zarządowi na piśmie nie później, jak na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

ZARZĄD Towarzystwa Wyrobów Dziaonych i Tkanych „R. Lipszyc“, Sp. Akc.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż wobec niedojścia do skutku w I terminie

ZWYCZAJNEGO WALNEGO ZGROMADZENIA AKCJONARIJUSZÓW

zwołanego na dzień 30 maja 1931 r., odbędzie się ono w II terminie dn. 20 czerwca 1931 r., o godz. 4 po poł. w lokalu Spółki, Piramowicza 11/13, z niezmiennym porządkiem obrad i prawomocne będzie bez względu na ilość reprezentowanych akcji.

OGŁOSZENIE.

W tutejszym rejestrze handlowym Oddział B pod Nr. 77 przy firmie

„Polsko-Brazylijska Spółka Handlowa, Sp. Akc.
z siedzibą w Gdyni”

opisano: w miejsce dotychczasowych członków zarządu wybrano likwidatorami: 1) Tadeusza Piaseckiego, 2) Jana Józefa Gutowskiego, 3) Jerzego Sturma, wszystkich w Warszawie. Do składania oświadczeń i podpisywania w imieniu spółki wystarczy współdziałanie dwóch likwidatorów. Uchwałą Walnego Zgromadzenia z dnia 17 stycznia spółkę rozwiązano.

Gdynia, dn. 26 marca 1931 r.

SAD GRODZKI

Danziger Privat-Actien-Bank Filiale Poznań

Gdański Prywatny Bank Akcyjny, S. A. w Gdańsku Oddział w Poznaniu wraz z oddziałami: Grudziądz, Starogard i Tczew

Bilans roczny (netto) na dz. 31 grudnia 1930 r.

	zł	zł		zł	zł
Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i Banku Gospodarstwa Krajow.		361.277'64	Kapitały własne:		
Waluty zagraniczne		206.759'05	a) zakładowy	1,500.000'00	
Papiery wartościowe własne:			b) zapasowy	23.661'59	
a) pożyczki państwowe	2.000'00		c) inne rezerwy	—	
b) papiery hipoteczne	16.254'40		d) fundusz amortyzacyjny	—	1,523.661'59
c) akcje	607'00	18.861'40	Wkłady:		
Udziały i akcje w przedsiębiorstwach konsorcjalnych	—		a) terminowe	2,329.725'09	
Towary	—		b) à vista	951.095'23	3,280.820'32
Banki krajowe		715.640'12	Rachunki bieżące (saldo kredytowe)		2,999.610'73
Banki zagraniczne		232.364'86	Zobowiązania inkasowe		—
Weksle zdyskontowane		2,425.760'88	Redyskonto weksli		843.730'31
Rachunki bieżące (Salda debet.):			Banki krajowe		95.338'14
a) zabezpieczone	3,932.569'54		Banki zagraniczne		555.376'39
b) niezabezpieczone	1,236.795'95	5,169.365'49	Wierzyciele hipoteczni		—
Pożyczki terminowe	—		Różne rachunki		14.195'46
Nieruchomości		173.260'00	Listy zastawne		—
Różne rachunki		4.422'00	Akcepty		—
Długoterminowe pożyczki hipoteczne	—		Zysk:		
Strata		5.021'50	a) z lat ubiegłych	—	
		<u>9,312.732'94</u>	b) za 19 . . . rok	—	
					<u>9,312.732'94</u>
Gwarancje					
Inkaso					

Rachunek Strat i Zysków za 1930 r.

	zł		zł
WINIEN		MA	
Procenty i prowizje wypłacone	636.795'58	Pozostałość zysków z lat ubiegłych	—
Koszty handlowe	551.696'09	Procenty i Prowizje pobrane	1,268.320'79
Podatki	163.898'21	Różnice kursowe	99.621'58
Amortyzacja	5.901'40	Dochody z nieruchomości	1,145'34
Odpisy na dłużnikach	10.643'90	Zwrot sum dawniej odpisanych	—
Różne	5.174'03	Różne	—
Czysty zysk	—	Strata	5.021'50
	<u>1,374.109'21</u>		<u>1,374.109'21</u>

Danziger Privat-Actien-Bank Filiale Poznań
Gdański Prywatny Bank Akcyjny, S. A. w Gdańsku, Oddział w Poznaniu.

Dr. ROMAN MAY Chemiczna Fabryka, Sp. Akc. w Poznaniu

WALNE ZEBRANIE AKCJONARJUSZÓW

podpisanej spółki odbędzie się w piątek, dn. 26 czerwca 1931 r., o godz. 11 przed poł. w lokalu spółki w Poznaniu, pl. Nowomiejski Nr. 4.

Porządek obrad:

- 1) Sprawozdanie z czynności za rok obrotowy od 1 listopada 1929 r. do 31 października 1930 r., oraz przedłożenie bilansu i rachunku zysków i strat,
- 2) Przyjęcie bilansu i udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej,
- 3) Podział zysków,

- 4) Zmiana statutu,
- 5) Wybór członków Rady Nadzorczej.

W zebraniu mogą uczestniczyć i głosować ci akcjonariusze, którzy najpóźniej do 23 czerwca 1931 r. złożą w lokalu spółki akcje swe lub kwity depozytowe Banku Związku Spółek Zarobkowych, Centrala w Poznaniu, filji tegoż banku w Warszawie lub Banku Kratochwill & Pernaczyński w Poznaniu.

Dr. Roman May, Chemiczna Fabryka, S. A. w Poznaniu

(—) Dr. Rozmiarek   (—) Stworok

Danziger Privat-Actien-Bank Filiale Poznań

Gdański Prywatny Bank Akcyjny, S. A. w Gdańsku Oddział w Poznaniu wraz z oddziałami: Grudziądz, Starogard i Tczew

Bilans na dz. 31 marca 1931 roku

STAN CZYNNY	zł	zł	Kapitały własne:	zł	zł
Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i Banku Gospodarstwa Krajowego		149.091'02	a) zakładowy	1.500.000'00	
Waluty zagraniczne		132.223'17	b) zapasowy	23.661'59	
Papiery wartościowe własne:			c) inne rezerwy	—	
a) pożyczki państw.	1.944'00		d) fundusz amortyzac.	—	1.523.661'59
b) papiery hipoteczne	17.612'60		Wkłady:		
c) akcje	542'50	20.099'10	a) terminowe	2.434.947'74	
Udziały i akcje w przedsiębiorstwach konsorcj.		—	b) á vista	869.139'88	3.304.087'62
Towary		—	Rachunki bieżące		2.669.459'78
Banki krajowe		1.262.158'78	Zobowiązania inkasowe		276.789'81
Banki zagraniczne		363.884'43	Redyskonto weksli		113.393'33
Weksle zdyskontowane		1.481.643'86	Banki krajowe		525.366'62
Protestowane		—	Banki zagraniczne		—
Rachunki bieżące (saldo debetowe):			Wierzyciele hipoteczni		128'79
a) zabezpieczone	3.994.052'61		Różne rachunki		—
b) niezabezpieczone	794.493'25	4.788.545'86	Zysk z roku		892.719'55
Pożyczki terminowe		—	Oddziały		—
Nieruchomości		173.260'00	Procenty, prowizje i różne zyski		84.516'86
Ruchomości		4.442'00			
Koszty, różnice kursu i t. p.		136.153'50			
Oddziały		878.355'82			
Długoterminowe pożyczki hipoteczne		—			
Sumy przechodnie		286'41			
		<u>9.390.123'95</u>			<u>9.390.123'95</u>
Gwarancje					zł 579.951'38
Inkaso					zł 812.599'49

Danziger Privat-Actien-Bank Filiale Poznań

Gdański Prywatny Bank Akcyjny, Sp. Akc. w Gdańsku, Oddział w Poznaniu

Przedziałnia i Farbiarnia „JAKÓB STEIGERT” Spadk. Sp. Akc. w Łodzi, ul. Kilińskiego Nr. 193

Bilans, zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy 21/V 1931 r., po dzień 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY: Kasy zł 1.294'03, Weksli zł 1.094'78, Surowców zł 35.971'42, Przędzy zł 43.748'48, Węgla zł 1.710'23, Różnych zł 8.184'34, Placów i Budynków zł 602.960'00, Maszyn i Urządzeń Technicznych zł 673.966'47, Dłużników zł 86.393'50, Zysków i Strat zł 249.363'00. **Ogółem zł 1.704.686'25.**

STAN BIERNY: Kapitału Akcyjnego zł 1.000.000'00, Długu hipotecznego zł 222.500'00, Własnych weksli zł 110.844'58, Wierzyc. zł 371.341'67. **Ogółem zł 1.704.686'25.**

Rachunek Zysków i Strat za 1930 r.

STRATY: Surowców zł 191.743'57, Węgla zł 45.234'36, Płac robotnikom zł 131.688'54, Koszt. handlowych zł 63.690'10, Koszt. ruchu zł 64.828'38, Procentów zł 11.579'35, Różnic kursowych zł 2'56, Podatków zł 22.014'54, Asekuracji zł 13.147'81. **Ogółem zł 543.929'21.**

ZYSKI: Przędzy zł 262.731'59, Farbiarni zł 132.763'67, Strata w roku operacyjnym zł 148.433'95. **Ogółem zł 543.929'21.**

Compagnie Générale des Industries Textiles, Société Anonyme des Etablissements Allart, Rousseau et Cie, (anciennement Léon Allart et Cie).

Francuska Sp. Akc. Jeneralna Kompanja Przemysłu
Przedziałnianego Towarzystwo Anonimowe Zakładów
Allart, Rousseau i S-ka (dawniej Leon Allart i S-ka),

zaprasza swoich Akcjonariuszów na

OGÓLNE ZWYCZAJNE ZEBRANIE

któ e odbędzie się w siedzibie Towarzystwa, w m. Roubaix
Grande Rue 152, **we wtorek 30 czerwca 1931 r. o godz 3 po południu.**

Porządek dnia:

1) Sprawozdanie Rady Zarządu i Rewizora, dotyczące roku operacyjnego 1930/1931; 2) Zatwierdzenie rachunków i bilansu za tenże rok operacyjny i wyznaczenie dywidendy; 3) Nominacja członka Zarządu, na miejsce jednego członka, termin pełnomocnictw którego kończy się, który jednak może być ponownie wybrany; 4) Udzielenie absolutorjum członkom Zarządu i Rewizorom; 5) Nominacja dwóch rewizorów na przyszły rok operacyjny i ustalenie ich wynagrodzenia; 6) Udzielenie członkom Zarządu upoważnienia do zawierania transakcyj z Towarzystwem.

ZAGÓRSKA FABRYKA KRZESEŁ I TARTAKI, Sp. Akc.

Zagórze-Pomorskie, pow. Morski

Bilans zamknięcia na dzień 31 grudnia 1930 r.

AKTYWA:		zł
Kasa		4.168'75
Weksle		41.016'36
Dłużnicy		117.508'20
Efekty		1.050'00
Towary		183.263'03
Maszyny, urządzenia, inwentarz		260.358'09
Grunta i budynki		313.777'17
		<u>921.141'60</u>

PASYWA:		zł
Kapitał akcyjny	zł	400.000'00
Fundusz rezerwowy	57.195'99	
Przychód za rok 1930	6.754'01	63.950'00
Kapitał amortyzacyjny	148.375'32	
Przychód za rok 1930	43.057'00	191.432'32
Wierzyciele		94.297'62
Zysk z lat ubiegłych	109.993'91	
Zysk czysty za rok 1930	61.467'75	171.461'66
		<u>921.141'60</u>

Rachunek Strat i Zysków na 1930 r.

WINIEN:		zł
Koszty fabrykacyjne i handlowe		201.756'35
Robocizna i materiały		213.989'94
Amortyzacja		43.057'00
Przeniesienie na fundusz rezerwowy		6.754'01
Zysk czysty za rok operacyjny 1930		61.467'75
		<u>527.025'05</u>

MA:		zł
Zysk brutto na produkcji		526.064'05
Dochód z domów mieszkalnych		961'00
		<u>527.025'05</u>

Zagórze-Pomorskie, dn. 16 marca 1931 r.

Zagórska Fabryka Krzeseł i Tartaki
Spółka Akcyjna

(—) J. Mack (—) A. Jahnz

Zgodność powyższego bilansu, oraz rach. zysków i strat z prawidłowo prowadzonymi księgami handlowymi, oraz inwenturami poświadcza

Zagórze-Pomorskie, dnia 16 marca 1931 r.

(—) M. Pacoszyński

zaprzysiężony rewizor ksiąg handlowych na obwód Izby Przemysłowo Handlowej w Grudziądzu.

BILANS FIRMY „PÉTROLES DE BORYSLAW”.

S. A., Antwerpja, z dniem 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY: Prawa naftowe, udziały w przedsiębiorstwach przemysłowych i górniczych, wiercenia fr. b. 8,444.377'05; Nieruchomości, materiały i ruchomości fr. b. 4,913.424'06; Koszty emisji obligacji (do zamortyzowania) fr. b. 180.000'00; Różni dłużnicy fr. b. 5,833.445'16; Zapasy ropy fr. b. 137.560'88; Kasy i banki fr. b. 61.401'12; Depozyty statutowe fr. b. 47.500'00; Strata w latach poprzednich fr. b. 8,657.260'96; Zysk w 1930 r. fr. b. 684.780'48; Saldo fr. b. 7,972.480'48; **Razem fr. b. 27,590.188'75.****STAN BIERNY:**Kapitał: 100.000 akcji po fr. b. 100 = fr. b. 10,000.000'00; 1.000 akcji pierwszeństwa po fr. b. 1.000 = fr. b. 1,000.000'00; 10.000 akcji dywidendowych. Rezerwa statutowa fr. b. 64.679'75; Obligacje w obiegu: 5%-owe po fr. b. 500 emisji z 1909 r. pozostałe do wykupu fr. b. 988'00; 5%-owe po fr. b. z 1920 r. fr. b. 4.458.500'00; Odsetki od obligacji fr. b. 13.753'60; Zapadłe kupony od akcji i obligacji fr. b. 3.167'35; Różni wierzyciele fr. b. 11,851.451'06; Rachunki przechodnie fr. b. 150.148'99; Depozytanci statutowi fr. b. 47.500'00; **Razem fr. b. 27,590.188'75.****Rachunek Zysków i Strat.****WINIEN:**Saldo z lat poprzednich fr. b. 8,657.260'96; Koszty eksploatacji kopalń fr. b. 2,120.596'12; Koszty ogólne fr. b. 319.306'14; Podatki fr. b. 139.664'17; Odsetki. prowizje i różne fr. b. 793.399'71; Amortyzacja kosztów emisji obligacji fr. b. 45.000'00; Amortyzacja praf naftowych, udziałów i kosztów wiercenia fr. b. 722.910'86; **Razem fr. b. 12,798.137'96.****MA:**Przychód z kopalń. Produkcja ropy i gazu fr. b. 4,391.511'06; Różne fr. b. 434.146'42; Saldo fr. b. 7,972.480'48; **Razem fr. b. 12,798.137'96.****BILANS****PRZEDSTAWICIELSTWA BELGIJSKIEJ SPÓŁKI AKCYJNEJ „NAFTA BORYSŁAWSKA W POLSCE”,****KROSNO**

z dniem 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY: Prawa naftowe zł 61.321'38, Udziały brutto zł 21.835'03, Inwentarz kopalniany zł 824.269'56, Inwentarz ogólny zł 339.641'36, Zapasy ropy zł 34.390'22, Kasy zł 4.996'04, Banki i P. K. O. zł 9.942'44, Papiery wartościowe zł 8'00, Waluty zł 0'01, Kaucje zł 110'00, Dłużnicy zł 983.573'71, Sumy przejściowe zł 5.611'10, Strata w 1928 roku zł 43.118'18, **Razem zł 2,319.817'03.****STAN BIERNY:**Kapitał zł 937.000'00, Rezerwy zł 3.950'66, Pożyczki zagraniczne zł 658.457'29, Banki zł 10'00, Wierzyciele zł 162.550'86, Sumy przejściowe zł 109.779'30, Zysk w 1929 roku zł 246.275'27, Zysk w 1930 r. zł 201.793'65, **Razem zł 2,319.817'03.****Rachunek zysków i strat****WINIEN:**Koszty eksploatacji kopalń zł 358.616'60, Koszty wiercenia i pogłębienia szybów zł 237.608'32, Koszty likwidacji i zachowania szybów zastanowionych zł 43.793'53, Koszty konserwacji magazynów zł 4.114'76, Koszty administracji zł 113.585'97, Koszty ogólne zł 105.009'44, Różne straty zł 138.053'39, Zysk w 1930 roku zł 201.793'65, **Razem zł 1,202.575'66.****MA:**Produkcja ropy i gazu zł 1,109.307'96, Różne dochody zł 93.267'70, **Razem zł 1,202.575'66.****„ERICSSON“ Polska Akcyjna Spółka Elektryczna****Bilans w dniu 31 grudnia 1930 r.****STAN CZYNNY:**Place i budynki zł 1,802.929'71, Maszyny, urządzenia, ruchomości zł 396.985'47, Materiały, towary, półfabrykaty zł 1,170.980'39, Gotowizna w kasie, bankach i weksle zł 84.165'68, Dłużnicy zł 2,788.892'41, Straty zł 1,009.779'47, **Ogółem zł 7,253.733'13.****STAN BIERNY:**Kapitał Akcyjny zł 1,000.000'00, Fundusz Zapasowy zł 8.030'63, Fundusz Amortyzacyjny zł 130.887'37, Wierzyciele zł 5,941.589'63, Zobowiąz. wekslowe zł 173.225'50, **Ogółem zł 7,253.733'13.****Rachunek Strat i Zysków za 1930 r.**Koszty Handlowe i odsetki zł 558.562'70, Odpisy zł 563.790'06, Amortyzacja zł 67.534'87, **Ogółem zł 1,189.887'63.**Pozostałość Zysku z 1929 r. zł 5.662'68, Dochody zł 174.445'48, Strata zł 1,009.779'47, **Ogółem zł 1,189.887'63.**

POLSKIE T-WO KSIĘGARNI KOLEJOWYCH „RUCH“, S. A.

Bilans na dz. 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY	zł	STAN BIERNY:	zł
Kasa	21.282.96	Kapitał akcyjny	1.000.000.00
Towary	1.062.361.05	Kapitał zapasowy	130.424.30
Nieruchomości	968.078.79	Kapitał amortyzacyjny	713.251.81
Ruchomości	507.316.07	Fundusz rezerwowy	98.045.31
Samochody	94.675.85	Fundusz asekuracyjny	23.989.40
Automaty	328.047.33	Dostawcy	976.516.58
Wagi osobowe	311.877.76	Administracje	559.896.35
Dłużnicy	878.487.72	Wierzyciele	420.593.34
Banki	88.735.61	Banki	187.458.00
Weksle obce	34.359.72	Weksle własne	103.000.00
Papiery procentowe i udziały	96.076.30	Niepodniesiona dywidenda	19.004.50
Waluty obce	690.29	Podatki do zapłacenia	50.000.00
Rachunki depozytowe	57.640.00	Rachunki depozytowe	57.640.00
		Zysk czysty	109.809.86
	<u>4,449.629.45</u>		<u>4,449.629.45</u>

Straty i Zyski

Koszty handlowe i prowizje sprzedawców	3,324.766.12	Towary	3,316.485.33
Amortyzacja nieruchomości	21.189.77	Reklamy	115.508.93
Amortyzacja ruchomości	154.947.50	Automaty i wagi	203.282.90
Podatki do zapłacenia	50.000.00	Papiery procentowe i udziały	25.436.09
Zysk czysty	<u>109.809.86</u>		
	<u>3,660.713.25</u>		<u>3,660.713.25</u>

Buchalter:
Witold Martini

Zarząd:
Tadeusz Tchórzewski, Stanisław Godycki-Ćwirko, Zygmunt Arct, Dr. Jan Gebethner

Dywidendę w wysokości 8% wypłacać będzie kasa T-wa „Ruch” za zwrotem kuponu Nr. 2 od dn. 15 lipca 1931 roku w godz. 10 — 13.

T-Wo Zakładów Ceramicznych Dziewulski i Lange, S. A.

W WARSZAWIE, UL. RYSIA Nr. 1

Bilans po dzień 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY: Nieruchomości zł 2.061.465.43; Maszyny i narzędzia zł 680.415.55; Inwestycje nowe zł 170.986.15; Ruchomości zł 205.449.91; Remanent wyrob. gotowych zł 910.448.93; Remanent wyrobów półgotowych zł 52.778.48; Magazyn fabryczny, surowce i węgiel zł 135.403.11; Kasa zł 42.810.44; Waluty obce zł 683.11; Papiery procentowe zł 43.853.55; Weksle w portfelu zł 249.877.70; Banki zł 224.235.59; Odbiorcy zł 548.991.51; Różni zł 41.517.22; Kaucje u różnych zł 60.493.00; Akcje zdeponowane przez Akcjonariuszów zł 798.750.00; Fabryka w Sławiańsku zł 1.00; Razem zł 6,228.160.68.

STAN BIERNY: Kapitał Zakładowy zł 1.800.000.00; Kapitał Amortyzacyjny zł 1,103.707.19; Kapitał Zapasowy zł 192.425.06; Fundusz Rezerwowy Specjalny zł 311.117.10; Pożyczka hipoteczna długoterminowa zł 304.380.00; Dostawcy zł 395.288.81; Odbiorcy zł 52.742.14; Różni zł 391.608.08; Dywidenda niepodniesiona zł 37.052.50; Akcepty kaucyjne zł 25.500.00; Papiery procentowe w kaucji zł 30.950.00; Depozyty Akcjonariuszów zł 798.750.00; Amortyzacja za 1930 r. zł 160.187.04; Rachunek Strat i Zysków: pozostałość zysku z 1929 r. zł 27.815.89; Zysk netto za 1930 r. zł 596.636.87; Razem zł 6,228.160.68.

Rachunek Strat i Zysków za 1930 rok

WINIEN: Koszty produkcji i administracyjne zł 1,665.032.70; Podatki i opłaty stempłowe zł 93.198.04; Świadczenia społeczne zł 49.809.26; Straty na Dłużnikach zł 119.476.81; Pozostałość zysku z 1929 r. zł 27.815.89; Zysk netto za 1930 r. zł 596.636.87; Razem zł 2,551.969.57.

MA: Pozostałość zysku z 1929 r. zł 27.815.89; Sprzedaż wyrobów własnych oraz zysk na wyrobach obcych zł 2,524.153.68; Razem zł 2,551.969.57.

Bilans powyższy zatwierdzony został przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów w dn. 28 kwietnia r. b. Dywidenda została uchwalona w wysokości 10%, t. j. zł 25 od kuponu. Dywidendę wypłaca kasa Zarządu w Warszawie, ul. Rysia Nr. 1, począwszy od dn. 4 maja r. b. w godz. od 10 do 14, po złożeniu kuponu za 1930 r.

BILANS

Spółki Akcyjnej „KABEL POLSKI” w Bydgoszczy

na dzień 31 grudnia 1930 r.

AKTYWA:

Tereny zł 124.562.40, Budynki zł 2,962.455.59, Maszyny zł 3,705.343.89, Pojazdy zł 91.602.15, Ruchomości zł 117.098.11, Tory kolejowe zł 39.813.76, Kasa i Banki (saldo +) zł 42.046.31, Papiery wart. i kaucje zł 51.562.55, Weksle zł 65.450.10, Dłużnicy zł 5,354.378.45, Zapasy zł 1,782.516.62, Przeniesiona strata zł 210.064.02, Razem zł 14,546.893.95. Kaucje awalowe zł 2,757.366.00.

PASYWA:

Kapitał akcyjny zł 5,000.000.00, Fundusz rezerwowy zł 78.789.80, Fundusz amortyzacyjny zł 922.088.01, Dywidenda zł 116.49, Akcepty zł 809.958.11, Wierzyciele zł 968.657.60, Zaliczki zł 683.00, Banki zł 6,766.600.94, Razem zł 14,546.893.95. Kaucje awalowe zł 2,757.366.00.

Rachunek Zysków i Strat na 31 grudnia 1930 r.

WINIEN:

Przenies. strata zł 154.060.77, Amortyzacja zł 342.753.43, Koszta zł 547.156.56, Odsetki zł 647.223.86, Podatki zł 234.317.86, Razem zł 1,925.512.48.

MA:

Zysk brutto zł 1,715.448.46, Strata z r. ub. zł 154.060.77, Strata z 1930 r. zł 66.003.25, Razem zł 1,925.512.48.

Rada Nadzorcza: Prezes Stanisław Książę Lubomirski, Vice - Prezisi: Inż. Ryszard J. Knaur, Inż. Tadeusz Sulowski; Członkowie: Dr. Paweł Cahn-Speyer, Inż. Kazimierz Gayczak, Inż. Wiesław Gerlicz, Alfred Goldklang, Mieczysław Hofman, Inż. Ludwik Hoor, Janusz Regulski, Dr. Karel Risinger, Inż. Reinhold Wicar, Inż. Andrzej Wierzbicki; Zarząd: Inż. Tadeusz Gayczak, Inż. Felicjan Lucjan Karśnicki.

ZACHODNIOPOLSKA HURTOWNIA RUR, S. A., Poznań, ul. św. Marcin 27

Bilans na dzień 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY:		zł
R-k Kasy		2.611-69
" Dłużników		248.343-98
" Banków		7.412-99
" Weksli		5.701-62
" Towarów		263.678-84
" Urządzenia		1-00
" Kaucji		200-00
" Sum Przechodnich		7.518-72
		<hr/> 535.468-84
STAN BIERNY:		zł
R-k Kapitału Akcyjnego		297.000-00
" Kapitału Zapasowego		17.261-05
" Wierzycieli		84.404-94
" Akceptów		15.000-00
Zysk z lat ubiegłych		92.198-25
Zysk		29.604-60
		<hr/> 535.468-84

Rachunek Strat i Zysków.

STRATY:		zł
Koszty handlowe		214.893-43
Strata na dłużnikach		12.582-40
Zysk		29.604-60
		<hr/> 257.080-43
ZYSKI:		zł
Zysk na sprzedaży towarów		256.732-93
Prowizje otrzymane		347-50
		<hr/> 257.080-43

Zarząd:
R. Czerwiński, J. Knot

Rada Nadzorcza:
Inż. St. Grabianowski

Zachodniopolska Hurtownia Rur, S. A.

w Poznaniu, ul. św. Marcin 27

Zgodnie z art. 58 prawa o Spółkach Akcyjnych podajemy do wiadomości, że dn. 3 marca 1931 odbyło się walne zebranie Akcjonariuszów Zachodniopolskiej Hurtowni Rur, Spółki Akcyjnej w Poznaniu, ul. św. Marcin 27, przy reprezentowaniu całego kapitału zakładowego bez podniesienia sprzeciwu z następującym porządkiem obrad: 1) Sprawozdanie Zarządu i przedłożenie bilansu, 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej, 3) Zatwierdzenie bilansu, 4) Pokwitowanie Rady Nadzorczej i Zarządu, 5) Podział zysków, 6) Wolne wnioski.

Walne zebranie w drodze uchwał przyjęło bilans, udzieliło Zarządowi i Radzie Nadzorczej pokwitowania, a zgodnie z propozycją Zarządu nastąpił podział zysków i na dywidendę przypada 10%, co należy wypłacić do 1 czerwca 1931 r. Ogłoszenie powyższych uchwał nastąpiło na walnym zgromadzeniu.

Z A R Z A D

Rada Zawiadowcza

Spółki Akcyjnej „DOLINA”
Przemysł Leśny, S. A.

WE LWOWIE

zawiadamia, że

Zwyczajne Walne Zebranie
Akcjonariuszów

odbędzie się dn. 1 lipca 1931 r. o godz. 11 w biurach Spółki we Lwowie, ul. Kraszewskiego 7, z następującym porządkiem obrad:

- 1) Odczytanie i zatwierdzenie protokołu z ostatniego Walnego Zgromadzenia;
- 2) Sprawozdanie Rady Zawiadowczej za 1930 r.;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej za 1930 r.;
- 4) Zatwierdzenie bilansu i zamknięć rachunkowych za 1930 rok, oraz udzielenie Radzie Zawiadowczej absolutorjum;
- 5) Wybór członków Zarządu i zwolnienie ich od zakazu konkurencji;
- 6) Wybór członków Rady Nadzorczej;
- 7) Ustalenie wynagrodzenia członków Komisji Rewizyjnej za 1930 r.;
- 8) Wnioski.

Posiadanie 10 akcji daje prawo do jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu (par. 14 statutu).

Celem korzystania z prawa głosu należy złożyć akcje, uzasadniające prawo głosowania, do których nie muszą być dołączone arkusze kuponowe, najpóźniej na 9 dni przed terminem Zgromadzenia w kasie Spółki, albo też wykazać się kwitem instytucji bankowej, wykazującym posiadanie akcji. Akcjonariusze, którzy w ten sposób wykazali swoje uprawnienie, otrzymają imienne karty legitymacyjne z wymienieniem ilości złożonych przez nich akcji oraz przysługujących im głosów.

Rada Zawiadowcza

Komisja Likwidacyjna

Towarzystwa Akcyjnego Fabryki Zapalek
„PROGRES-WULKAN” J. A. HALPERN

zawiadamia, że w wykonaniu uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dn. 30 maja 1931 r., wobec zrealizowania majątku zlikwidowanego Towarzystwa Akcyjnego Fabryki Zapalek „Progres-Wulkan” J. A. Halpern, będzie dokonywana począwszy od 11 czerwca 1931 r., w Banku Amerykańskim w Polsce, w Warszawie, Królewska 3, w godzinach kasowych wypłata zaliczek na akcje po **zł czterdzieści** na jedną akcję.

Zaliczki będą wypłacane za złożeniem akcji celem znaczenia na nich dokonanej wypłaty.

Rada Nadzorcza Spółki

„BANK NAFTOWY, Sp. Akc. we Lwowie”,

zawiadamia, że

NADZWYCAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Akcjonariuszy Banku Naftowego, S. A. we Lwowie odbędzie się dn. 26 czerwca 1931 r. o godz. 4 po poł. w gmachu własnym przy ul. L. Sapiehy 3, z następującym porządkiem dziennym: 1) Odczytanie protokołu ostatniego Walnego Zgromadzenia, 2) Wybór Rady Nadzorczej, 3) Wnioski.

Akcjonariusze, zamierzający brać udział w tym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje najpóźniej do dn. 18 czerwca 1931 r. w kasie Banku Naftowego.

W razie niemożności osobistego przybycia, można udzielić pełnomocnictwo do zastąpienia, na którym wystarczy podpis bez legalizacji notarialnej.

**Spółka Akcyjna Fabryk Chemicznych i Huty Szklanej
KIJEWSKI SCHOLTZE i S-ka w Warszawie**

Bilans na dz. 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY: Gotówka zł 9.815.80; Papiery Procentowe zł 2.399.24; Dłużnicy zł 229.322.99; Sumy Przechodnie zł 12.395.95; Zaliczenia zł 376.47; Weksle zł 9.435.28; Zakłady w Targówku zł 6.248.504.74; Depozyty zł 12.344.00; Remanenty zł 1.073.365.87. **Razem zł 7.597.960.34.**

STAN BIERNY: Kapitał akcyjny zł 2.400.000.00; Kapitał amortyzacyjny zł 3.230.000.00; Nadwyżka z przerechowania majątku zł 42.466.22; Tow. Kredytowe Przemysłu Polskiego zł 432.896.00; Sumy przechodnie zł 15.808.13; Wierzyciele zł 1.384.249.36; Niepodniesione dywidendy zł 13.796.00; Akcepty zł 66.400.63; Depozyty zł 12.344.00. **Razem zł 7.597.960.34.**

Rachunek Zysków i Strat

WINIEN: Koszty Ogólne zł 68.533.86; Ubezpieczenia zł 14.367.99; Procenty zł 145.542.97; Pensje zł 227.716.36; Świadczenia socjalne zł 55.208.29; Podatki zł 128.186.62; Opłaty stemplowe zł 9.021.22. **Razem zł 648.577.31.**

MA: Zysk brutto na fabrykacji zł 444.772.08; Strata zł 203.805.23. **Razem zł 648.577.31.**

RADA ZAWIADOWCZA

**Spółki Akcyjnej Zakłady Przemysłu
Drzewnego Delatyn w Polsce
we LWOWIE**

zwołuje niniejszem

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

które odbędzie się dn. 1 lipca 1931 r. o godz. 18 w biurach Spółki we Lwowie, ul. Halicka 21, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Odczytanie i zatwierdzenie protokołu ostatniego Walnego Zgromadzenia;
- 2) Sprawozdanie Rady Zawiadowczej za 1930 rok;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej za 1930 rok;
- 4) Powzięcie uchwały co do zatwierdzenia sprawozdania Rady Zawiadowczej o zarządzie i stanie spraw Spółki, zatwierdzenia zamknięć rachunkowych i bilansów, oraz udzielenia absolutorjum Zarządowi;
- 5) Wybór członków Rady Zawiadowczej w miejsce ustępujących tudzież wybór dwóch członków Komisji Rewizyjnej i jednego zastępcy na 1930 r., oraz oznaczenie ich wynagrodzenia;
- 6) Wnioski.

Wyciąg ze statutu:

§ 12. — Zgromadzenie Walne zastępuje ogół akcjonariuszów (art. 224 ust. handl. austr.).

Prawomocne uchwały Zgromadzenia obowiązują wszystkich akcjonariuszów.

§ 13. — Posiadanie 2 (dwóch) akcji daje prawo do jednego głosu na Zgromadzeniu, lecz każdy poszczególny akcjonariusz ani z tytułu posiadania akcji, ani z tytułu pełnomocnictwa nie może mieć więcej głosów, które przysługują ponad 1/10 część kapitału zapasowego, reprezentowanego na Walnym Zgromadzeniu.

Każdy akcjonariusz może uczestniczyć na Zgromadzeniu osobiście lub też przez pełnomocnika. Pełnomocnictwo winno być pisemne. Pełnomocnikiem może być osoba nie będąca akcjonariuszem. Jedna osoba nie może mieć więcej jak dwa pełnomocnictwa.

RADA ZAWIADOWCZA.

D Y R E K C J A

**Karpackiego Towarzystwa
Leśnego, S. A. w Wygodzie**

zwołuje niniejszem

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIJUSZÓW**

które odbędzie się dn. 1 lipca 1931 r. o godz. 12 w biurach Spółki we Lwowie, ul. Kraszewskiego 7, z następującym porządkiem obrad:

- 1) Odczytanie i zatwierdzenie protokołu z ostatniego Walnego Zgromadzenia;
- 2) Sprawozdanie Dyrekcji i Rady Nadzorczej za 1930 rok;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej za 1930 rok;
- 4) Uchwała w przedmiocie zatwierdzenia bilansu i zamknięć rachunkowych za 1930 rok oraz powzięcie uchwały co do udzielenia Dyrekcji i Radzie Nadzorczej absolutorjum;
- 5) Wybór członków Zarządu i zwolnienie ich od zakazu konkurencji;
- 6) Wybór członków Rady Nadzorczej;
- 7) Wnioski.

Wyciąg ze statutu:

Par. 17. — Posiadanie 5 akcji upoważnia do jednego głosu na Zgromadzeniu Walnym. Pełnomocnictwa należy przedłożyć najpóźniej dzień przed Walnym Zgromadzeniem. Młodotni i osoby prawne głosują przez ich zastępców ustawowych, wzgl. statutowych bez osobnego pełnomocnictwa. Kobiety głosują osobiście lub przez swych małżonków jako ustawowych zarządców majątku bez osobnego pełnomocnictwa, lub też przez innych pełnomocników. Każdemu akcjonariuszowi wolno dla wszystkich przysługujących mu głosów ustanowić tylko jednego pełnomocnika.

Par. 18. — W celu wykonania prawa głosowania należy akcje, uzasadniające prawo głosowania, do których nie muszą być dołączone arkusze kuponowe, złożyć najpóźniej na 8 dni przed Zgromadzeniem Walnym w kasie Spółki lub innym miejscu, wskazanym przez Radę Nadzorczą. Akcjonariusze, którzy w ten sposób wykazali swoje prawo głosowania, otrzymują kartę legitymacyjną, opiewającą na ich nazwisko z wymienieniem akcji i przypadających na nie głosów. Legitymacja służyć może wyłącznie osobie w niej wymienionej lub też należycie wykazanemu pełnomocnikowi.

Z chwilą zamknięcia spisu akcjonariuszy, którzy złożyli swe akcje przed Walnym Zgromadzeniem, akcjonariusze, mający prawo głosu, zyskują prawo przeglądania tego spisu w biurze Spółki. Na każdym Zgromadzeniu Walnym należy wywiesić spis obecnych akcjonariuszów lub też ich zastępców z wymienieniem nazwiska i miejsca zamieszkania, tudzież ilość akcji, przez każdego z nich złożonych, oraz ilości przysługujących każdemu głosów. Każdemu akcjonariuszowi lub zastępcy akcjonariusza, obecnemu na Zgromadzeniu Walnym, służy prawo przeglądu tego spisu. Wykaz złożonych akcji przez akcjonariuszy, uprawnionych do głosowania, należy dołączyć do protokołu Zgromadzenia Walnego.

**Zarząd Towarzystwa Zakładów
Przędzalni Bawełny, Tkalni i Blecharni
„ZAWIERCIE” S. A.
w Warszawie, ul. Nowy Świat 7**

podaje do wiadomości, że dn. 26 czerwca r. b. o godz. 4 po południu w lokalu Zarządu odbędzie się

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego Zebrania,
- 2) Rozpatrzenie sprawozdania Zarządu i Komisji Rewizyjnej za rok 1930,
- 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat za rok 1930 i udzielenie pokwitowania Zarządowi,
- 4) Wybór instytucji kredytowej krajowej i zagranicznej, w których mogą być deponowane akcje T-wa w myśl § 10 statutu,
- 5) Wybór pisma, w którym obok „*Monitora Polskiego*” i „*Polski Gospodarczej*” zamieszczane być mają ogłoszenia T-wa w myśl § 2 statutu,
- 6) Uzupełnienie § 8 statutu, co do przedłużenia terminu zwoływania Zwyczajnych Walnych Zgromadzeń Akcjonariuszów,
- 7) Wybór członków Rady Nadzorczej w myśl § 19 statutu,
- 8) Wybór członków Zarządu w myśl § 12 statutu,
- 9) Wybór członków Komisji Rewizyjnej w myśl § 20 statutu,
- 10) Ustalenie wysokości wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej oraz Komisji Rewizyjnej,
- 11) Wolne wnioski akcjonariuszy.

PP. Akcjonariusze, którzy pragną wziąć udział w powyższym Zebraniu, raczą zgodnie z § 10 statutu złożyć w biurze Zarządu, Nowy Świat 7, swoje akcje najpóźniej do dn. 19 czerwca r. b.

Z A R Z A D

„Stowarzyszenia Mechaników Polskich z Ameryki”, S. A.

podaje do wiadomości, że Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów odbędzie się dn. 30 czerwca 1931 r. o godz. 17 min. 30 w lokalu Spółki przy ul. Marszałkowskiej 46 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie Zebrania i wybór Przewodniczącego, 2) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej, 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz R-ku Strat i Zysków za r. 1930, 4) Udzielenie absolutorjum Zarządowi, 5) Powzięcie uchwały o sposobie pokrycia strat i ewentualnym podwyższeniu kapitału zakładowego, 6) Wybory do Rady Nadzorczej, zgodnie z § 12 Statutu, 7) Wyrażenie zgody na alienację przez Zarząd części nieruchomości w Porębie, 8) Uzupełnienie Statutu, zgodnie z Rozp. Pana Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 86, poz. 664), 9) Wolne wnioski.

Warszawa, dn. 3 czerwca 1931 r.

Komisja Likwidacyjna

**Zjednoczonych Polskich Fabryk Zapalek „Błonie”,
„Mszczonów” i „Bracia Stabrowscy”, Sp. Akc.**

zawiadamia, że w wykonaniu uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dn. 30 maja 1931 r., wobec zrealizowania majątku zlikwidowanej Spółki Akcyjnej „Zjednoczone Polskie Fabryki Zapalek „Błonie”, „Mszczonów” i Bracia Stabrowscy”, będzie dokonywana **po** **cząwszy od 11 czerwca 1931 r.**, w Banku Amerykańskim w Polsce, w Warszawie, Królewska 3, w godzinach kasowych wypłata zaliczek na akcje po **z** **cztery** na jedną akcję.

Zaliczki będą wypłacane za złożeniem akcji celem znaczenia na nich dokonanej wypłaty.

Z A R Z A D

**T-wa Akcyjnego Fabryki Portland-Cementu
„WOLYŃ”**

SP. AKC.

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, iż Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów, zwołane na dz. 6 czerwca r. b., nie doszło do skutku z powodu nieprzybycia dostatecznej ilości akcjonariuszów. Wobec tego w dn. 20 czerwca r. b., o godz. 12 po poł. odbędzie się w Biurze Zarządu Towarzystwa w Warszawie, ul. Mazowiecka Nr. 7.

**Zwyczajne Walne Zgromadzenie
Akcjonariuszów**

w drugim terminie, z porządkiem dziennym, ogłoszonym w Nr. 104 „*Monitora Polskiego*” z dn. 6 maja r. b. oraz w Nr. 123 „*Kurjera Warszawskiego*” z tejże daty i w zeszycie 19 Tygodnika „*Polska Gospodarcza*” z dn. 9 maja r. b.

Powyższe Zgromadzenie, jako w drugim terminie, będzie władnym decydować we wszystkich sprawach, objętych porządkiem dziennym, bez względu na ilość reprezentowanych akcji.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć we wspomnianem Zebraniu, zgodnie z art. 54 statutu, zechcą złożyć swe akcje, względnie kwity depozytowe w biurze Zarządu nie później, niż na 7 dni przed datą Zebrania.

**VIII Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów
DOBRCHEWSKICH ZAKŁADÓW CERAMICZNYCH, S. A.**

odbędzie się w dn. 30 czerwca 1931 r. o godz. 4 po południu w Dobrzechowie, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Odczytanie protokołu ostatniego Walnego Zgromadzenia,
- 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej co do bilansu i rachunku strat i zysków za 1930 r., sprawozdanie rewizorów i powzięcie uchwał,
- 3) Wybór 3 członków Rady Nadzorczej,
- 4) Wybór rewizorów na 1931 r. i ustalenie wynagrodzenia,
- 5) Wnioski i interpelacje.

Rada Nadzorcza

Komisja Likwidacyjna

**Towarzystwa Akcyjnego dla Wyrobu Zapalek
„SILESIA”**

zawiadamia, że w wykonaniu uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dn. 30 maja 1931 r., wobec zrealizowania majątku zlikwidowanego Towarzystwa „Silesia”, będzie dokonywana **po** **cząwszy od 11 czerwca 1931 r.** w Banku Amerykańskim w Polsce, w Warszawie, Królewska 3, w godzinach kasowych wypłata zaliczek na akcje po **z** **dwadzieścia pięć** na jedną akcję.

Zaliczki będą wypłacane za złożeniem akcji celem znaczenia na nich dokonanej wypłaty.

Polska Spółka Akcyjna DUNLOP RUBBER COMPANY

Bilans po dz. 31 grudnia 1930 r.

AKTYWA		PASywa:	
	zł		zł
Kasa	16.738'38	Kapitał Zakładowy	2.000.000'00
Banki	100.956'97	Kapitał Zapasowy	7.000'00
Weksle	2.124.204'01	Saldo zysku za 1928/29 r.	353'54
Kaucje	3.955'00	Wierzyciele — Klienci	32.000'07
Utensylja	132.512'04	Wierzyciele — Inni	4.457.190'99
Samochody	88.682'75	Sumy Przejściowe	153.515'04
Maszyny i Narzędzia	13.921'67	Rezerwa na Stracone Należności	155.392'80
Dłużnicy — Klienci	1.238.512'49		
Dłużnicy — Inni	135.495'08		
Sumy Przejściowe	171.839'03		
Towary pg. Remanentu	2.410.561'68		
Strata za 1930 r.	368.073'34		
	<u>6.805.452'44</u>		<u>6.805.452'44</u>
Gwarancje	814.631'30	Klienci z tytułu gwarancyj	814.631'30
	<u>7.620.083'74</u>		<u>7.620.083'74</u>

Rachunek strat i zysków

	zł		zł
Koszty Handlowe i Administracyjne	2.216.657'12	Zysk brutto	1.848.583'78
	<u>2.216.657'12</u>	Strata netto	368.073'34
			<u>2.216.657'12</u>

PATRIA Polskie Towarzystwo Asekuracyjne i Reasekuracyjne, S. A.

Bilans na dz. 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY:

I. Kasa zł 48.695'36; II. Instytucje kredytowe zł 1,386 350'08; III. Papiery wartościowe z kuponami bieżącymi zł 797.305'42; IV. Pożyczki hipoteczne zł 177.800'00; V. Nieruchomości zł 625.450'60; VI. Należność z tytułu rezerwy składek zatrzymanej przez Zakłady Ubezpieczeń zł 742.653'02; VII. Oddziały zł 21.386'29; VIII. Ajenci zł 365.704'56; IX. Zakłady Ubezpieczeń zł 261.424'85; X. Inni dłużnicy zł 4.993'21; XI. Ruchomości biurowe zł 1'00; XII. Inne aktywa zł 150.148'36; XIII. Lokaty stanowiące kaucje zł 5.500'00. **Razem zł 4,587.412'75.**

STAN BIERNY:

I. Emitowany kapitał akcyjny (akcyj sztuk 100.000 po zł 10'00) zł 1,000.000'00; II. Kapitał zapasowy zł 200.000'00; III. Inne kapitały i fundusze własne Towarzystwa zł 179.000'00; IV. Fundusz ubezpieczeniowy zł 825.304'41; V. Rezerwa na nieuregulowane szkody zł 594.645'76; VI. Należność z tytułu rezerwy składek zatrzymanej reasekuratorom przez Towarzystwo zł 830.142'38; VII. Fundusz na umorzenie wartości nieruchomości zł 9.120'00; VIII. Ajenci zł 79.397'28; IX. Zakłady Ubezpieczeń zł 393.553'80; X. Inni wierzyciele zł 58.822'13; XI. Niepodniesiona dywidenda przez akcjonariuszów zł 5.986'80; XII. Nieuiszczone podatki i opłaty zł 5.390'18; XIII. Inne pasywa zł 15.116'13; XIV. Kaucje zł 5.500'00; XV. Zysk: pozostałość z 1929 r. zł 34.184'40, osiągnięty w 1930 r. zł 351.189'48, łącznie zł 385.373'88. **Razem zł 4,587.412'75.**

Rachunek zysków i strat za 1930 r.

ZYSKI:

I. Pozostałość zysku z roku poprzedniego zł 34.184'40; II. Zysk w roku sprawozdawczym na rachunku ubezpieczeń: 1) od nieszczęśliwych wypadków zł 75.726'13, 2) od odpowiedzialności cywilnej zł 56.711'70, 3) samochodowych (auto-casco) zł 80.355'49, 4) przyjętych pośrednio zł 22.907'31; III. Czysty dochód z majątku Towarzystwa zł 179.547'73; IV. Inne zyski nieobjęte poszczególnymi rachunkami: 1) różnice kursu na papierach wartościowych zł 4.595'70, 2) wpływy z odpisów na wątpliwe należności zł 5.205'76; **Razem zł 459.234'22.**

STRATY:

I. Umorzone należności wątpliwe zł 23.776'07; II. Strata na kursie walut obcych zł 3.352'18; III. Inne odpisy i straty nieobjęte poszczególnymi rachunkami: 1) odpisano wartość ruchomości, nabytych w ciągu roku zł 20.018'12, 2) odpisano z wartości nieruchomości zł 9.120'00, 3) różnice kursu na papierach wartościowych zł 17.603'97; IV. Zysk zł 385.373'88; **Razem zł 459.234'22.**

Podział zysków, osiągniętych przez Zakład w 1930 r.

1) na kapitał zapasowy zł 50.000'00, 2) na specjalny fundusz rezerwowy zł 21.000'00; 3) na dywidendę dla akcjonariuszów 8%, czyli po gr. 80 od akcji I do III emisji zł 40.000'00, i po gr. 20 od akcji IV emisji zł 10.000'00, łącznie zł 50.000'00; 4) a) na wynagrodzenie członków Rady Zarządzającej zł 35.000'00, b) na tantiemy i gratyfikacje dla Dyrekcji i personelu zł 35.000'00; 5) na podatki zł 110.000'00; 6) na cele spo-

łeczne zł 5.000'00; 7) do przeniesienia na rok następny zł 79.373'88; **Razem zł 385.373'88.**

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów w dn. 28 maja r. b. powyższy bilans, rachunek zysków i strat i podział zysków zatwierdziło. Uchwaloną 8-procentową dywidendę, czyli po gr. 80 od akcji I do III emisji i po gr. 20 od akcji IV emisji wypłaca Kasa Dyrekcji Spółki, Warszawa, Jasna 4.

Fabryka Aparatów Optycznych i Precyzyjnych „H. KOLBERG i S-ka”, S. A. w Warszawie

Bilans zamknięcia w dniu 31 grudnia 1930 roku.

STAN CZYNNY:		zł
Nieruchomości	616.449 83	
Ruchomości	937.726 91	
Kasa	5.380 76	
Banki	238.698 96	
Wyroby gotowe i półgotowe	1.692.407 06	
Magazyn	186.408 50	
Dłużnicy	441.343 74	
Papiery wartościowe	775 00	
Kaucje	160 00	
Sumy przechodnie	7.256 07	
Strata za rok 1930	248.789 83	
	<u>4.375.396 66</u>	

Gwarancje otrzymane 1,147.300 00

STAN BIERNY:		zł
Kapitał zakładowy	800.000 00	
„ zapasowy	101.977 65	
„ amortyzacyjny	501.632 99	
T-wo Kredytowe m. st. Warszawy	7.438 42	
Wierzyciele	2.605.763 32	
Akcepty	358.584 28	
	<u>4.375.396 66</u>	

Różni za wydane gwarancje 1,147.300 00

Rachunek zysków i strat za 1930 rok.

WINIEN:		zł
Produkcja:		
a) dawne remanenty w dn. 31/XII 1929 r.	1.651.673 86	
b) koszty nowej produkcji	2.565.072 73	
c) Różnica w cenie przy sprzedaży samochodu i inne	7.741 26	
	<u>4.224.487 85</u>	

MA:		zł
Sprzedaż	2.278.889 92	
Zysk na sprzedaż dalmierza	4.401 04	
Remanenty produkcji w dn. 31/XII 1930 r.	1.692.407 06	
Strata za 1930 rok	248.789 83	
	<u>4.224.487 85</u>	

Zarząd Spółki Akcyjnej

Zakładów Chemicznych w Częstochowie

zapracza PP. Akcjonariuszów na

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbyć się mające w dn. 13 czerwca r. b. o godz. 5 po poł. w Warszawie, ul. Piękna Nr. 39, z następującym porządkiem dziennym: 1) Rozpatrzenie sprawozdania rachunku Zysków i Strat i Bilansu za 1930 rok oraz udzielenie Zarządowi pokwitowania, 2) Rozpatrzenie budżetu na 1931 rok, 3) Wybory do Zarządu, 4) Wybory do Komisji Rewizyjnej, 5) Wyznaczenie dziennika do zamieszczania ogłoszeń.

Akcjonariusze, pragnący przyjąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni akcje lub kwity upoważnionych instytucji złożyć w Kasie Zarządu najpóźniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia.

W razie niezgłoszenia akcji w powyższym terminie, Walne Zgromadzenie odbędzie się w drugim terminie, a mianowicie w dn. 4 lipca r. b. o tejże godzinie, w tymże lokalu i z tymże porządkiem dziennym".

RADA ZAWIADOWCZA FIRMY

„GAZY ZIEMNE”, S. A. dla Przemysłu Naftowego

WE LWOWIE

zwołuje

WALNE ZGROMADZENIE

Akcjonariuszów Spółki na dzień 26 czerwca r. b. o godz. 11 min. 30 przed południem we Lwowie w sali posiedzeń Banku Dyskontowego Warszawskiego, Oddział we Lwowie, z następującym porządkiem obrad: 1) Sprawozdanie za rok administracyjny 1930 i przedłożenie bilansu oraz rachunku strat i zysków, 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej, 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1930 rok. Kwitowanie Władz Spółki z wykonania przez nich obowiązków, 4) Uchwała co do użycia czystego zysku, 5) Rezygnacja Rady Zawiadowczej oraz wybór Rady Nadzorczej w myśl § 10 statutu Spółki, 6) Wybór Zarządu Spółki w myśl § 9 statutu, 7) Uzupełnienie § 14 statutu Spółki postanowieniem: „Zwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki powinno się odbyć corocznie w ciągu pięciu miesięcy po upływie roku obrotowego”, 8) Wniośki członków.

Akcje, uprawniające do uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, w myśl art. 59 „Prawa o Spółkach Akcyjnych” — Dz. Ust. R. P. Nr. 39, poz. 383 ex 1928, mają być złożone najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia w kasach: Banku Dyskontowego Warszawskiego, tudzież Austrjackiego Zakładu Kredytowego dla Handlu i Przemysłu w Wiedniu (Oesterreichische Credit Anstalt für Handel und Gewerbe, Wien, I Renngasse 2).

Termin zgłoszenia przez akcjonariuszów dodatkowych spraw na porządek dzienny w myśl art. 54. ust. 3 ustawy upływa z dn. 12 czerwca r. b.

RADA ZAWIADOWCZA FIRMY

„GAZY ZIEMNE”, S. A. dla Przemysłu Naftowego

WE LWOWIE

zwołuje

WALNE ZGROMADZENIE

Akcjonariuszów Spółki na dzień 26 czerwca r. b. o godz. 11 min. 30 przed południem we Lwowie, w sali posiedzeń Banku Dyskontowego Warszawskiego, Oddział we Lwowie, z następującym porządkiem obrad: 1) Sprawozdanie za rok administracyjny 1930 i przedłożenie bilansu oraz rachunku strat i zysków, 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej, 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1930 rok. Kwitowanie Władz Spółki z wykonania przez nich obowiązków, 4) Uchwały co do użycia czystego zysku, 5) Rezygnacja Rady Zawiadowczej oraz wybór Rady Nadzorczej w myśl § 10 statutu Spółki, 6) Wybór Zarządu Spółki w myśl § 9 statutu, 7) Uzupełnienie § 14 statutu Spółki postanowieniem: „Zwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki powinno się odbyć corocznie w ciągu pięciu miesięcy po upływie roku obrotowego”, 8) Wniośki członków.

Akcje, uprawniające do uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, w myśl art. 59 „Prawa o Spółkach Akcyjnych” — Dz. Ust. R. P. Nr. 39, poz. 383 ex 1928, mają być złożone najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia w kasach: Banku Dyskontowego Warszawskiego, tudzież Austrjackiego Zakładu Kredytowego dla Handlu i Przemysłu we Wiedniu (Oesterreichische Credit Anstalt für Handel und Gewerbe, Wien, I Renngasse 2).

W rejestrze handlowym dla firm spółkowych przy firmie: Cukrownia i Rafineria Przeworsk, Spółka Akcyjna w Przeworsku, na podstawie uchwały 34 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy, odbytego dn. 12 listopada 1930 r., objętej poświadczeniem notariusza Wincentego Łaska w Przeworsku z daty przeworsk 12 listopada 1930 r. L. R. 13753 oraz zezwolenia Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu w Warszawie z dn. 13 lutego 1931 r., ogłoszonego w „Monitorze Polskim” z dn. 23 marca 1931 r. Nr. 67, tudzież uchwały Rady Zawiadowczej z dn. 28 marca 1931 r. — wpisano, że dotychczasowy statut Spółki został w całości zmieniony, a w myśl zmienionego brzmienia statutu, obejmującego 26 paragrafów, opiewa:

1. — Firma spółki: Małopolskie Towarzystwo Cukrownicze Przeworsk, Spółka Akcyjna z siedzibą w Przeworsku (§ 1).

2. — Przedmiotem przedsiębiorstwa jest produkcja i handel cukru oraz produktów ubocznych i pomocniczych tudzież załatwienie wszystkich interesów handlowych i przemysłowych, mających związek z przemysłem cukrowniczym (§ 2).

3. — Kapitał akcyjny spółki według przewalutowanego bilansu na dzień 30 czerwca 1928 r. wynosi zł 5,500.000, podzielony na 11.000 sztuk akcji po zł 500 wartości nominalnej, a miano-

wicie 1.600 I emisji, 1.750 II emisji, 3.650 III emisji oraz 4.000 IV emisji, w tem jest 8.372 sztuk akcji imiennych i 2.628 sztuk akcji na okaziciela, który to stosunek nie może być zmieniony i wszystkie akcje są gotówką pełnowpłacone (§ 4).

4. — Ogłoszenia spółki będą umieszczone w „Monitorze Polskim”, jeszcze w jednym czasopiśmie codziennym wedle wyboru walnego zgromadzenia oraz w czasopiśmie „Polska Gospodarcza” (§ 5).

5. — Władzami Spółki są: Walne Zgromadzenie, Zarząd i Rada Nadzorcza (§ 6).

6. — Zarząd składa się z 2 do 4 członków wybranych przez walne zgromadzenie (§ 9).

7. — Do podpisywania spółki są upoważnieni łącznie dwaj członkowie zarządu albo jeden członek zarządu z prokurentem (§ 13).

Data wpisu 21 kwietnia 1931 r.

Równocześnie przyjmuje się do wiadomości także resztę przepisów statutu w zmienionym brzmieniu i zarządza się ogłoszenie powyższych zmian statutu w czasopismach „Monitor Polski” i „Polska Gospodarcza”.

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

Banku Związku Spółek Zarobkowych

S. A.

odbędzie się dn. 30 czerwca 1931 r. o godz. 16 na sali posiedzeń Banku w Poznaniu, Plac Wolności Nr. 15.

Porządek obrad:

- 1) Zagajenie;
- 2) Sprawozdanie Zarządu z czynności za rok obrotowy 1930 i przedłożenie bilansu oraz rachunku strat i zysków per 31 grudnia 1930;
- 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej oraz Kuratora;
- 4) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1930 rok, udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej oraz uchwała co do podziału zysku;
- 5) Wybór członków Rady Nadzorczej;
- 6) Osobna uchwała akcjonariuszów uprzywilejowanych serji A do punktu 5;
- 7) Wnioski akcjonariuszów, zgłoszone w myśl przepisów ustawy.

Wnioski winny być zgłaszane najpóźniej do dnia 13 czerwca 1931 r.

Odpowiednio do przepisów par. 9 statutu, uprawnieni do głosowania na Walnym Zgromadzeniu są tylko ci akcjonariusze, którzy najpóźniej do wtorku, dn. 23 czerwca 1931 r. złożą w kasie Banku w Poznaniu, Plac Wolności 15:

- a) wykaz numerów akcji znajdujących się w aserwacie Banku, a mających brać udział w Walnym Zgromadzeniu, a o ile akcje nie znajdują się w aserwacie Banku,
- b) akcje same lub też kwit notariusza na złożone u niego akcje, względnie dla akcjonariuszów amerykańskich taki sam kwit następujących banków amerykańskich: w Nowym Yorku: Guaranty Trust Company of New York, w Chicago: Northern Trust Company, Harris Trust Savings Bank oraz Central Trust Co. of Illinois.

Kwit podpisany przez notariusza wzgl. przez wyżej wymienione banki amerykańskie zawierać musi zapewnienie, że złożone akcje pozostają u nich do zakończenia Walnego Zgromadzenia.

Poznań, dn. 26 maja 1931 r.

Zarząd:

Brzeski   Legis

Tow. Akc. Manufaktury Bawełnianej
GAMPE i ALBRECHT w Łodzi

Bilans na dzień 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY	zł	zł	zł
Grunta i budynki fabryczne	2,759.677'55		
Maszyny i urządzenia fabryczne	5,028.486'13		
Ruchomości i zaprząg	74.163'06	7,862.326'74	
Papiery wartościowe	11.004'00		
Kasa	65.307'98		
Weksle	141.331'73		
Towary, półfabrykaty i surowce	3,114.799'04		
Dłużnicy	973.090'34	4,305.533'09	
Materiały zarekwirowane			1'00
			<u>12,167.860'83</u>
STAN BIERNY	zł	zł	zł
Kapitał akcyjny	4,900.000'00		
„ zapasowy	333.166'97		
„ amort.	3,121.227'06	8,354.394'03	
Wierzyciele krótkoterminowi i rambursy	1,046.916'85		
Wierzyciele długoterminowi, banki i wkłady akcjonariuszów	1,225.582'81		
Wierzyciele przedwojenni	421.684'34	2,694.184'00	
Akcepty		933.682'66	3,627.866'66
Zysk			185.600'14
			<u>12,167.860'83</u>

Rachunek zysków i stat.

WINIEN	zł
Koszta handlowe i straty na dłużnikach	642.082'17
Podatki	311.407'56
Świadczenia socjalne	164.912'49
Odsetki i prowizje	417.220'62
Dobroczyńności i zapomogi	9.675'90
Straty na wycof. maszynach	20.395'34
Zysk	185.600'14
	<u>1,751.294'22</u>
MA	zł
Dochody na produkcji	1,660.092'48
Różne wpływy	91.201'74
	<u>1,751.294'22</u>

BANQUE FRANCO-POLONAISE, S. A.

PARYŻ, RUE DES PYRAMIDES Nr. 15

BILANS OGÓLNY NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 1930 R.

przedstawiony Walnemu Zgromadzeniu Akcjonariuszów Banku dla zatwierdzenia i podziału zysków.

STAN CZYNNY.	Fr. fr.	STAN BIERNY.	Fr. fr.
Akcjonariusze	25,000.000-00	Kapitał	50,000.000-00
Kasa i sumy do dyspozycji	44,917.531-81	Rezerwa ustawowa	1,366.081-61
Portfel wekslowy	107,279.913-44	Rezerwa nadzwyczajna	13,500.000-00
Kredyty zabezpieczone	83,998.164-73	Przekazy na bank	787.465-82
Rachunki bieżące	32,123.980-97	Rachunki bieżące	93,936.723-14
Dłużnicy za akcepty	36,498.014-70	Wkłady terminowe	129,965.233-58
Inkaso	24,374.016-85	Akcepty	36,498.014-70
Papiery wartościowe	2,633.603-30	Różni za inkaso	24,374.016-85
Nieruchomości	6,252.971-81	Różne rachunki	7,705.784-17
		Pozostałość zysków z 1929 r.	1,342.674-55
		Czysty zysk za rok 1930	3,602.203-19
	<u>363,078.197-61</u>		<u>363,078.197-61</u>

po dokonanych przez Walne Zgromadzenie podziale zysków.

STAN CZYNNY.	Fr. fr.	STAN BIERNY.	Fr. fr.
Akcjonariusze	25,000.000-00	Kapitał	50,000.000-00
Kasa i sumy do dyspozycji	44,917.531-81	Rezerwa ustawowa	1,580.747-19
Portfel wekslowy	107,279.913-44	Rezerwa nadzwyczajna	14,500.000-00
Kredyty zabezpieczone	83,998.164-73	Pozostałość zysku, przeniesiona na rok następny	1,444.877-74
Rachunki bieżące	32,123.980-97	Przekazy na bank	787.465-82
Dłużnicy za akcepty	36,498.014-70	Rachunki bieżące	93,936.723-14
Inkaso	24,374.016-85	Wkłady terminowe	129,965.233-58
Papiery wartościowe	2,633.603-30	Akcepty	36,498.014-70
Nieruchomości	2,252.971-81	Różni za inkaso	24,374.016-85
		Różne rachunki	7,491.118-59
		Dywidenda do wypłacenia	2,500.000-00
	<u>363,078.197-61</u>		<u>363,078.197-61</u>

BILANS ODDZIAŁÓW W POLSCE

BANQUE FRANCO-POLONAISE, S. A.

(WARSZAWA, KATOWICE, ŁÓDŹ, CZĘSTOCHOWA, POZNAŃ)

na dzień 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY.	zł	STAN BIERNY.	zł
Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Pol- skim, P. K. O. i Banku Gosp. Krajowego	1,895.475-69	Fundusz dyspozycyjny Oddz. w Polsce	2,500.000-00
Waluty zagraniczne	225.465-11	Wkłady:	
Banki krajowe	446.330-64	a) terminowe	zł 1,447.099-39
Banki zagraniczne	1,197.466-35	b) a vista	zł 4,810.020-10
Weksle zdyskontowane	29,612.401-59	Rachunki bieżące	11,241.500-55
Rachunki bieżące:		Redyskonto weksli	4,968.802-69
a) zabezpieczone	15,190.336-92	Banki krajowe	257.002-86
b) niezabezpieczone	12,070.572-16	Banki zagraniczne, w tem na rachunku Centrali w Paryżu zysk za 1930 r.	zł 157.923-22
Różne rachunki	2,196.438-08	Różne rachunki	34,227.127-65
	<u>62,834.486-54</u>		<u>3,382.933-30</u>
			<u>62,834.486-54</u>

Gwarancje . . . . . zł 1,214.216-25
Inkaso . . . . . zł 13,109.224-48

RACHUNEK STRAT I ZYSKÓW

DO BILANSU ODDZIAŁÓW W POLSCE BANQUE FRANCO-POLONAISE

na dzień 31 grudnia 1930 r.

	zł		zł
Koszty handlowe i różne odpisy	7,252.608-74	Procenty, prowizje i różne zyski	7,410.531-96
Czysty zysk za 1930 rok, przeniesiony na rachunek Centrali w Paryżu	157.923-22		
	<u>7,410.531-96</u>		<u>7,410.531-96</u>

Zjednoczenie Elektrowni Okręgu Radomsko-Kieleckiego, S. A.

Bilans na dz. 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY:		zł	STAN BIERNY:		zł
Budowa		4,064.559'03	Kapitał Akcyjny		5,100.000'00
Nieruchomości		39.749'62	Kapitał Amortyzacyjny		196.403'21
Prowizoryczne Budowle		26.032'03	Wierzyciele i Dostawcy Prądu		811.349'04
Ruchomości		117.755'05	Papiery Procentowe w depozycie		14.603'89
Magazyny		976.633'75	Sumy Przechodnie		3.720'18
Wydzierżawione Liczniki i Ograniczniki		96.817'33	Zysk za rok operacyjny 1930		3.978'85
Narzędzia		32.800'69			
Kasa i Banki		254.935'24			
Papiery Procentowe		14.603'89			
Weksle		8.645'00			
Dłużnicy i Odbiorcy Prądu		287.147'90			
Koszty Organizacyjne		179.666'79			
Kaucje		16.037'29			
Sumy Przechodnie		14.671'56			
		<u>6,130.055'17</u>			<u>6,130.055'17</u>
Różni za weksle gwarancyjne		191.088'72	Weksle gwarancyjne		191.088'72
		<u>6,321.147'89</u>			<u>6,321.143'89</u>

Rachunek Strat i Zysków za 1930 r.

WINIEN	zł	zł	MA	zł
Koszty Eksploatacji	147.207'88		Nadwyżka z rachunku Kupno-Sprzedaż Prądu	294.597'42
Podatki i Ubezpieczenia od ognia	10.209'66		Procenty	75.380'28
Umorzenie Kosztów Organiza-			Instalacje Domowe	4.507'65
cyjnych	44.916'70			
Manko narzędzi	1.143'43			
Amortyzacja	167.028'83	370.506'50		
Zysk		3.978'85		
		<u>374.485'35</u>		<u>374.485'35</u>

Warszawa, dn. 31 grudnia 1930 r.

Walne Zgromadzenie Spółki Akcyjnej

„Władysław HOFFMAN i S-ka”

Przemysł i Handel Apteczny

odbędzie się dn. 25 czerwca 1931 r. o godz. 6 wieczorem w lokalu zarządu w Warszawie, Leszno 17.

Porządek dzienny:

- 1) Wybór prezydium;
- 2) Sprawozdanie Zarządu z działalności za rok sprawozdawczy 1930, oraz sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu, rachunku zysków i strat za 1930 r. oraz udzielenie Zarządowi pokwitowania;
- 4) Ustąpienie 2 członków Zarządu i wybór nowych członków Zarządu na ich miejsce, oraz wybór Komisji Rewizyjnej;
- 5) Preliminarz budżetu na 1931 rok;
- 6) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć we wspomnianym Zgromadzeniu, zechcą, zgodnie z art. 23 Statutu, złożyć w biurze Zarządu swoje akcje nie później jak do dn. 18 czerwca 1931 r. włącznie do godz. 12 w południe. W wypadku niedojścia do skutku zebrania w podanym terminie, odbędzie się ono w dn. 21 lipca r. b. o godz. 6 wieczorem, bez względu na ilość obecnych akcjonariuszy.

II OGŁOSZENIE.

Zarząd Spółki Akcyjnej Ganz Zakłady Elektryczne i Mechaniczne w Polsce

podaje do wiadomości, że w dn. 27 czerwca 1931 r., o godz. 10 w Siedzibie Spółki, przy ul. Kopernika Nr. 4/6, odbędzie się **Doroczne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów**, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie zebrania i wybór przewodniczącego;
- 2) Odczytanie protokołu Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dn. 25 czerwca 1930 r.;
- 3) Sprawozdanie Zarządu za okres sprawozdawczy 1930 r.;
- 4) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 5) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za ósmy okres sprawozdawczy na dz. 31 grudnia 1930 r.;
- 6) Wybór Komisji Rewizyjnej;
- 7) Wolne wnioski.

KOMISJA LIKWIDACYJNA

Zakładów Chemicznych „Pruszków”, S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w pierwszym terminie w dn. 7 lipca r. b., o godz. 17 w lokalu Komisji Likwidacyjnej w Warszawie, ul. Złota 61, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie posiedzenia i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Komisji Likwidacyjnej, rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu zamknięcia likwidacji i udzielenie Komisji Likwidacyjnej pokwitowania;
- 3) Powzięcie uchwały w sprawie zlikwidowania Spółki;
- 4) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni przynajmniej na 7 dni przed Zebraniem złożyć Komisji Likwidacyjnej swe akcje lub kwity depozytowe.

Z a r z ą d

Towarzystwa Handlowo-Przemysłowego Arbon, S. A.

Warszawa, Al. Ujazdowskie 9

zawiadamia niniejszem PP. Akcjonariuszów, że w dn. 6 lipca 1931 r. o godz. 5 po południu odbędzie się w lokalu spółki

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1. — Zmiana statutu Spółki i powiększenie jej kapitału zakładowego do zł 800.000 przez dokonanie nowej emisji 5.000 akcji na okaziciela po zł 100 każda, łącznej wysokości zł 500.000, z tem, że dotychczasowym akcjonariuszom przysługiwać będzie prawo poboru tylko 1.000 sztuk akcji nowej emisji na łączną sumę zł 100.000. Zmienione mają być następujące paragrafy statutu: 3, 4, 5, 6, 7 (ten ostatni ma być całkowicie skreślony), 12, 13, 16, 19 oraz 23, z tem, że § 3 otrzymuje brzmienie następujące: „Główny przedmiot przedsiębiorstwa Spółki stanowić będzie rozwój przemysłu samochodowego i handlu pojazdami mechanicznymi w najszerszym znaczeniu tego pojęcia oraz rozwój pokrewnych gałęzi przemysłu i handlu. W pierwszym rzędzie w zakresie działalności spółki wchodzić będzie komisowa sprzedaż samochodów marki „SAURER“ wytwarzanych przez Państwowe Zakłady Inżynierji względnie Zakłady Mechaniczne Ursus, S. A. W związku z powyższem przedmiotem przedsiębiorstwa spółka ma prawo zakładać garaże, składy i warsztaty, stacje benzynowe i składy pokrewnych produktów, prowadzić zastępstwa firm handlowych i przemysłowych w zakresie handlu i przemysłu samochodowego i w tym celu utrzymywać składy konsygnacyjne. Spółka ma prawo nabywania, sprzedaży, posiadania i dzierżawienia nieruchomości miejskich i ziemskich, oraz wszelkiego rodzaju majątku ruchomego, prowadzenia wszelkich przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, urządzenia agentur i magazynów oraz brania udziału w innych przedsiębiorstwach.

§ 4 otrzymuje brzmienie następujące: „Kapitał zakładowy spółki wynosi zł 800.000, podzielonych na 8.000 akcji po zł 100 każda”.

§ 5 otrzymuje brzmienie następujące: „Wszystkie akcje są na okaziciela”; w związku z tem istniejące dotychczas 300 akcji imiennych wartości nominalnej po zł 100 każda mają być przeliczone na taką samą ilość akcji na okaziciela teje wartości.

§ 6 otrzymuje brzmienie następujące: „Każda akcja daje prawo do jednego głosu”.

§ 7 statutu skreśla się; wskutek tego numeracja wszystkich pozostałych artykułów statutu zmienia się w ten sposób. że

§ 8 staje się § 7; § 9 paragrafem 8 i t. d. W dotychczasowym § 12 a nowym § 11 punkt d) po wykreśleniu słów: „oraz Dyrektorów”, otrzymuje brzmienie następujące: „Wybór i odwołanie władz spółki”. Do dotychczasowego § 13 a nowego § 12 dodaje się ustęp następujący: „Wszystkie uchwały Walnego Zgromadzenia z wyjątkiem tych, dla których prawo stanowi inaczej, zapadają zwykłą większością głosów, o ile jednak za i przeciw jakiegokolwiek wnioskowi padnie równa ilość głosów, rozstrzygnięcie takiego wniosku na żądanie którejkolwiek z dwóch grup akcjonariuszów poddane będzie arbitrażowi prezesa Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie, wzgl. osoby lub osób przez tego ostatniego wskazanych; do postępowania i rozstrzygnięcia arbitra stosuje się analogicznie przepisy ustawy postępowania sądowego cywilnego o sądach polubownych, obowiązującej w Warszawie. W dotychczasowym § 16 a nowym § 15 ustęp końcowy otrzymuje brzmienie następujące: „Przy wykonywaniu swych czynności Zarząd może posługiwać się pomocą wyłonionych zśród siebie Dyrektorów, oraz mianowanych i zwalnianych przez siebie prokurentów. Dotychczasowy § 19 a nowy § 18 otrzymuje brzmienie następujące: „Do składania oświadczeń i podpisywania w imieniu spółki tak korespondencji, jak i wszelkich zobowiązań, weksli, czeków, indosów, umów i pełnomocnictw, wystarczą podpisy dwóch członków Zarządu lub jednego członka Zarządu łącznie z prokurentem. Natomiast oświadczenia skierowane do Spółki, tudzież wszelkie doręczenia (korespondencja, sumy pieniężne, towary, ładunki i t. d.) mogą być dokonywane wobec jednego członka Zarządu lub prokurenta, które to osoby uprawnione są do kwitowania odbioru w imieniu spółki swoim pojedynczym podpisem”.

Dotychczasowy § 23 a nowy § 22 otrzymuje brzmienie następujące: „Rada Nadzorcza składa się z pięciu do jedenastu członków”.

2. — Ustąpienie Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki i udzielenie ustępującym władzom abso'utorjum.

3. — Wybory nowych władz Spółki.

4. — Upoważnienie dwóch członków Rady do spisania umów personalnych z Dyrektorami wyłonionymi z Zarządu.

5. — Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, reprezentujący akcje na okaziciela i pragnący wziąć udział w powyższem zebraniu, winni złożyć swe akcje w kasie Spółki najpóźniej na siedem dni przed terminem jego odbycia.

PP. Akcjonariusze, reprezentujący przynajmniej jedną dziesiątą część kapitału zakładowego, mają prawo zgłosić najpóźniej na czternaście dni przed terminem Walnego Zgromadzenia dodatkowe sprawy na porządek dzienny.

Fabryka Obuwia Mechanicznego „CETANJA” S. A.

w Warszawie

Bilans na dz. 31 grudnia 1930 r. (za okr. operacyjny od 1/VII 1929 r. do 31 XII 1930 r.)

STAN CZYNNY:

Kasa i Banki zł 7 823-24; Weksle w portfelu zł 23.258-08; Weksle i zalicz. w inkasie zł 37.399-59; Maszyny, Ruchom. i Urząd. fabr. zł 129.900-52; Dłużnicy zł 124.058-27; Długi watpliwie zł 5.370-24; Towary (sur., półfabr. i gotowe) zł 337.913-34; Koszty organizacyjne zł 13.189-78; Sumy przechodnie zł 19.754-67; Suma bilansowa zł 698.667-73.

STAN BIERNY:

Kapitał zakł. zł 250.000-00; Fundusz Amortyzacyjny zł 29.286-62; Wierzyciele zł 256.639-99; Akcepty zł 134.000-00; Sumy przechodnie zł 16.657-85; Czysty zysk zł 12.083-27; Suma bilansowa zł 698.667-73.

Rachunek strat i zysków na dz. 31 grudnia 1930 r.

WINIEN;

Wydatkowano na ogólne koszty handlowe zł 895 952-47; Wydatkowano na podatki, opł. stempl. i świadcz. soc. zł 100.630-93; Zysk czysty zł 12.083-27; Ogółem zł 1.008.666-67.

MA:

Zysk brutto zł 1.008.666-67; Ogółem zł 1.008.666-67.

Towarzystwo Parcelacyjno - Budowlane

„TERENY”

Spółka Akcyjna

Bilans zamknięcia na dzień 31/XII 1930 roku.

AKTYWA:

Kasa i Banki zł 1.064-49; Tereny „Miasto-Ogród Czerniaków” i Bloki zł 1.280 065-40; Weksle zł 13 070-92; Inwentarz zł 38.802-40; Dłużnicy zł 78.739-82; Koszty Organizacyjne zł 48.099-95; Niedobór do wyrównania w 1931 r. zł 149.801-17; Razem zł 1.609.644-15.

PASYWA:

Kapitał Zakładowy zł 750.000-00; Zaliczki na parcele zł 449.986-54; Akcepty zł 331.936-87; Wierzyciele zł 77.720-74; Razem zł 1.609.644-15.

Rachunek strat i zysków na 31 XII 1930 r.

Wydatki zł 248.245-99; Amortyzacja Inwentarza zł 19.350-85; Razem zł 267.596-84.

Zysk brutto ze sprzedaży terenów zł 117.795-67; Niedobór do wyrównania w 1931 r. zł 149.801-17; Razem zł 267.596-84.

TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ „EUROPA”,

S. A.

Bilans w dniu 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY: I. — Kasa zł 50.792.30; II. — Instytucje kredytowe zł 45.641.80; III. — Papiery wartościowe krajowe z kuponami bieżącymi zł 1.522.774.18; IV. — Pożyczki Hipoteczne zł 728.980.00; V. — Nieruchomości zł 3.744.615.42; VI. — Pożyczki pod zastaw własnych polis zł 1.126.121.47; VII. — Oddziały zł 1.024.857.25; VIII. — Ajenci zł 688.565.76; IX. — Różni z tytułu zaległych składek zł 637.202.67; X. — Inni Dłużnicy zł 301.345.11; XI. — Ruchomości biurowe zł 174.472.49; XII. — Inne aktywa zł 1.136.650.82; XIII. — Lokaty, stanowiąca kaucje (z wyjątkiem gotówki) zł 4.000.00; XIV. — Strata zł 279.965.10; Razem zł 11.465.984.37.

STAN BIERNY: Kapitały i fundusze własne Zakładu; I. — Emitowany kapitał akcyjny (10.000 szt. akcji po zł 100.00) zł 1.000.000.00; II. — Kapitał zapasowy zł 50.000.00; III. — Inne kapitały zł 303.592.27; IV. — Fundusz ubezpieczeniowy zł 7.486.458.50; V. — Rezer. na nieuregulow. sumy i wykupy zł 130.489.55; VI. — Inne rezerwy i fundusze techniczne zł 552.737.11; VII. — Fundusz na umorzenie nieruchomości zł 80.367.14; VIII. — Zakłady ubezpieczeń zł 468.720.83; IX. — Inni Wierzyciele zł 761.191.51; X. — Niepodniesiona dywidenda przez akcjonariuszów zł 716.50; XI. — Nieuiszczone podatki i opłaty zł 68.865.01; XII. — Inne pasywa zł 558.845.95; XIII. — Kaucje zł 4.000.00; Razem zł 11.465.984.37.

Rachunek Zysków i Strat za 1930 r.

ZYSKI: I. — Zysk w roku sprawozdawczym na rachunku ubezpieczeń na życie (z bad. lek.) zł 250.789.22; II. — Strata zł 279.965.10 *); Razem zł 530.754.32.

STRATY: I. — Strata z roku poprzedniego zł 55.030.98; II. — Strata w roku sprawozdawczym na r-ku ubezpieczeń bez badania lekarskiego zł 11.177.76; III. — Strata na kursie walut obcych zł 386.28; IV. — Odpisano: z wartości ruchomości zł 21.670.28; nieruchomości zł 27.256.56; na rezerwe na należności wątpliwe zł 303.592.27; różnice kursu na papierach wartościowych zł 111.645.19; Razem zł 530.754.32.

*) Stratę w kwocie zł 279.965.10 Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy, odbyte dn. 28 V 1931 r., uchwaliło zmniejszyć przez odpisanie zł 50.000.00 z kapitału zapasowego, resztę zaś w kwocie zł 229.965.10 przenieść na rok następny.

Zarząd Spółki Akcyjnej p. f.

Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe oraz Leśne

„CONTINENT”

Sp. Akc. w Warszawie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 4 lipca 1931 r. o godz. 18, w siedzibie Zarządu Spółki w Warszawie, ul. Nowowiejska Nr. 23, odbędzie się

ZGROMADZENIE WALNE

z następującym porządkiem dziennym:

1) Przczytanie i zatwierdzenie ostatniego protokołu Walnego Zgromadzenia, 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej, 3) Zatwierdzenie bilansu za rok operacyjny 1930 i rachunku strat i zysków oraz udzielenie Zarządowi absolutorium, 4) Wybór Zarządu i Komisji Rewizyjnej, 5) Wolne wnioski.

W razie nieprzybycia ilości akcjonariuszów przez Statut wymaganych, odbędzie się w dn. 18 lipca 1931 r. w Warszawie w Siedzibie Spółki, Nowowiejska 23, powtórne Zgromadzenie Walne z tym samym porządkiem dziennym, którego uchwały w myśl statutu będą prawomocne bez względu na liczbę reprezentowanych akcji.

ZARZĄD

CZĘSTOCHOWSKIEJ FABRYKI IGIEŁ I WYROBÓW METALOWYCH, S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 11 lipca r. b. o godz. 2 popoł. odbędzie się w siedzibie Zarządu w Warszawie, ul. Daniłowiczowska 2,

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

też Spółki z następującym porządkiem dziennym:

1) Rozpatrzenie bilansu oraz sprawozdanie za 1930 r.; 2) Budżet i plan działania na 1931 r.; 3) Powiększenie kapitału akcyjnego; 4) Upoważnienie Zarządu do zaciągania pożyczek hipotecznych i dawania kaucji hipotecznych instytucjom kredytowym; 5) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Zmiana § 6 Statutu: dotychczasowe brzmienie: „Ogłoszenia Spółki winny być pomieszczone w „Monitorze Polskim”, w jednym z dzienników warszawskich podług wyboru Walnego Zgromadzenia oraz w tygodniku „Polska Gospodarcza” w Warszawie”, projektuje się zmienić na: „Ogłoszenia Spółki winny być pomieszczone w jednym z pism, wydawanych w Warszawie, podług uznania Zarządu”; 7) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, reprezentujący co najmniej 1/10 część kapitału akcyjnego, mogą najpóźniej do 26 czerwca r. b. zgłosić do powyższego porządku dziennego dodatkowe sprawy, które będą podane do wiadomości w drugim ogłoszeniu o Walnem Zgromadzeniu.

Zarząd Spółki Akcyjnej

Zakłady WYROBÓW METALOWYCH

KONRAD, JARNUSZKIEWICZ i S-ka, S. A.

zawiadamia niniejszem PP. Akcjonariuszów, że

30 ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 24 czerwca 1931 r. o godz. 7 po poł. w biurze Zarządu Spółki, ul. Grzybowska Nr. 25, z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej, zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1930 oraz podział zysków; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie budżetu wydatków i planu działania na rok 1931; 4) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 5) Określenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Zmiany następujących §§ Statutu: § 9 Ostatni ustęp otrzymuje brzmienie: „Zwyczajne Walne Zgromadzenie zwołuje Zarząd najpóźniej w miesiącu maju po roku sprawozdawczym”. § 15 otrzymuje brzmienie: „Zarząd mianuje prokurentów”. § 16 otrzymuje brzmienie: „Zwykłą korespondencję handlową w imieniu Spółki podpisuje jeden z członków Zarządu lub prokurent. Weksle, czeki, zobowiązania, pełnomocnictwa, umowy, akty hipoteczne i notarialne podpisuje dwóch członków Zarządu lub członek Zarządu i prokurent. Do odbierania z poczty i kolei pieniędzy, przesyłek i dokumentów dostateczny jest podpis jednego członka Zarządu, prokurenta lub też osoby do tego upoważnionej”. § 19 uzupełnia się słowami: „oraz Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 6 grudnia 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 86 poz. 664”).

PP. Akcjonariusze, zyczący sobie uczestniczyć w Walnem Zgromadzeniu, winni najpóźniej do dn. 17 czerwca 1931 r. włącznie złożyć w biurze Zarządu Spółki w Warszawie, ul. Grzybowska Nr. 25, w godz. 9 do 13, swoje akcje lub dowody deponowania tychże w jednym z banków krajowych.

HARTWIG KANTOROWICZ, Następca, Sp. Akc. w Poznaniu

Bilans z dn. 31 grudnia 1930 r.

AKTYWA:

Gotówka zł 4.957.55; Banki zł 11.026.27; Dłużnicy zł 642.938.13; Weksle w portfelu zł 15.860.75; Weksle w obiegu zł 153.968.38; Papiery wartościowe zł 435.00; Maszyny i urządzenia zł 207.612.68, odpis zł 16.609.01, pozostałe zł 191.003.67; Nieruchomości zł 1.131.310.00, odpis zł 33.939.30, pozostałe zł 1.097.370.70; Zapasy zł 679.950.00; Strata zł 161.066.51; Razem zł 2.958.576.96; Udzielone gwarancje zł 843.500.00; Razem zł 3.802.076.96.

PASYWA:

Kapitał zakładowy zł 1.237.500.00; Fundusz rezerwowy zł 309.012.74; Fundusz specjalny zł 181.469.37; Banki zł 326.016.29; Wierzyciele zł 279.739.41; Akcepty zł 38.244.63; Redyskonto weksli zł 153.968.38; Dywidenda nieodebrana zł 22.699.52; Hipoteki zł 409.926.62; Razem zł 2.958.576.96; Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji zł 843.500.00; Razem zł 3.802.076.96.

Rachunek zysków i strat za 1930 rok.

WINIEN:

Koszta handlowe i fabryczne zł 605.678.48; Odpisy od maszyn i urządzeń zł 16.609.01, nieruchomości zł 33.939.30, razem zł 50.548.31, Ogółem zł 656.226.79.

MA:

Zysk z przeniesienia 1929 r. zł 3.062.59, Wynik z obrotów zł 492.097.69; Strata zł 161.066.51, Razem zł 656.226.79, Poznań, w kwietniu 1931 r.

Rada Nadzorcza: (--) A. Głabisz, prezes

Zarząd: (--) Wl. Kontrowicz

Zgodność bilansu i rachunku zysków i strat z książkami Spółki poświadczam:

Poznań, w maju 1931 r.

Komisja Rewizyjna: (--) Henryk Adamczewski

Spółka Akcyjna

ROHN, ZIELIŃSKI & S-ka

Bilans zamknięcia na dzień 31/XII 1930 r.

AKTYWA:

Nieruchomości zł 2.508.569.42; Ruchomości zł 751.414.43; Materiały surowce, fabrykaty i półfabrykaty zł 567.950.95; Dłużnicy zł 219.382.82; Gotówka i papiery wartościowe zł 60.771.20; Różnica kursu na Listach Zastawnych zł 114.390.00; Strata zł 83.014.57; Razem aktywa zł 4.305.493.39.

PASYWA:

Kapitał akcyjny zł 2.000.000.00; Kapitał zasobowy zł 261.818.02; Kapitał rezerwowy zł 674.127.23; Kapitał amortyzacyjny zł 725.005.47; Wierzyciele zł 153.280.12; Tow. Kredytowe m. Warszawy zł 420.000.00; Rachunek przechodni zł 71.262.55; Razem pasywa zł 4.305.493.39.

Rachunek zysków i strat

STRATY:

Podatki zł 65.446.60; Obciążenia Socjalne zł 83.455.85; Koszty ogólne zł 160.007.37; Procenty zł 34.083.55; Pensje zł 318.844.33; Niepewne wierzytelności zł 8.133.40; Razem suma strat zł 669.970.80.

ZYSKI:

Zysk brutto zł 566.323.02; Wpływ niepewnych wierzytelności zł 1.806.16; Zysk z 1929 roku zł 18.827.05; Strata za 1930 r. zł 83.014.57; Razem zł 669.970.80.

Towarzystwo Akcyjne Browaru Parowego

Sukcesorów K. ANSTADTA

ŁÓDŹ, ul. POMORSKA Nr. 44

Bilans na dzień 31 grudnia 1930 roku.

STAN CZYNNY:

Stan kasy	zł 29.864.35
Nieruchomości i grunty fabryczne	2.247.631.95
Maszyny, kotły i inwentarz fabryczny	1.900.221.87
Papiery wartościowe	8.978.00
Dłużnicy	267.209.15
Towary, surowce i materiały pomocnicze	525.051.96
	<u>4.978.957.28</u>

Rachunek Gwarancji 20.000.00

STAN BIERNY:

Kapitał akcyjny	zł 2.100.000.00
Kapitał amortyzacyjny	1.684.383.41
Kapitał zapasowy	234.100.00
Wierzyciele i kaucje	895.828.82
Dywidenda niepodniesiona	80.00
Dywidenda za rok 1930 po zł 15.00 za każdą akcję	63.000.00
Pozostałość przeniesiona na rok 1931	1.565.05
	<u>4.978.957.28</u>

Rachunek Gwarancji 20.000.00

Rachunek Strat i Zysków za rok 1930 r.

WINIEN:

Rozchód na surowce i materiały pomocnicze, koszty ruchu i ogólne koszty	zł 1.903.422.18
Czysty zysk	185.269.27
	<u>2.088.691.45</u>

MA:

Pozostałość z roku 1929	zł 375.79
Ogólny przychód w roku 1930	2.038.315.66
	<u>2.088.691.45</u>

Towarzystwo Kopalń Węgla „FLORA” Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY: Wartość kopalni 2,137.865.64; Budynek 1.069.868.76; Grunty 337.387.05; Maszyny 1.269.758.01; Inwentarz 406.423.67; Kopalnia „Jan” 1.720.158.23; Domy i urządzenia w budowie 292.418.58; Kasa i Banki 75.708.95; Papiery procentowe 14.171.92; Magazyn 411.926.76; Zapas węgla 141.129.72; Dłużnicy 748.017.86; Sumy przechodnie 19.344.09; Strata za lata 1928 i 1929 77.836.41; Strata za rok 1930 217.759.62; Razem zł 8,939.775.27.

STAN BIERNY: Kapitał akcyjny 4,350.000.00; Kapitał zapasowy 7.500.00; Specjalna rezerwa, powstała z nadwyżki z przechowania bilansu 2,047.357.25; Banki 398.030.41; Wierzyciele 1.571.148.83; Fundusz ubezpieczeniowy 88.771.33; Kaucje otrzymane 53.502.38; Sumy Przechodnie 423.465.05; Razem zł 8,939.775.27.

Rachunek Zysków i Strat za rok 1930.

WINIEN: Koszty eksploatacji 8,315.540.20; Koszty utrzymania administracji 487.223.92; Utrzymanie Zarządu 108.209.57; Podatki 312.560.49; Odsetki i prowizje 93.979.35; Amortyzacja 401.153.20; Razem zł 9,718.666.73.

MA: Sprzedaż węgla 9,500.907.11; Strata za rok 1930 217.759.62; Razem zł 9,718.666.73.

„POLMIN”

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH
SIEDZIBA DYREKCJI: LWÓW, ULICA SZPITALNA Nr. 1

TELEFONY: 2-48, 3-28, 39-20, 39-21

FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH
W DROHOBYCZU — TELEFON 105

REPREZENTACJA W WARSZAWIE
ul. Szkolna 2; telefony: 70-84, 114-75, 512-33 i 177-8

Reprezentacja w Gdańsku — Polish Petroleum Company — Krebsmarkt 7 — 8
Przedstawicielstwa zagraniczne we wszystkich stołecznych miastach Europy

POLECA ZNANE ZE SWEJ PIERWSZORZĘDNEJ JAKOŚCI

OLEJE I SMARY SAMOCHODOWE

Polmin AS, Polmin AL, Polmin AZ, Polmin AF, Polmin AP, Polmin AD i Polmin AT

OLEJE CYLINDROWE, ODPOWIEDNIE DO
WSZYSTKICH WARUNKÓW PRACY. WYSOKOGA-
TUNKOWE OLEJE ŁOŻYSKOWE. OLEJE DO
SILNIKÓW SPALINOWYCH, DO KOMPRESORÓW PO-
WIETRZNYCH I KOMPRESORÓW CHŁODNICZYCH.
OLEJE TURBINOWE i TRANSFORMATORO-
WE. OLEJE WIERTNICZE. TŁUSZCZE MA-
SZYNOWE. SMARY DO LIN I KÓŁ ZĘBATYCH.
SMARY DO WÓZKÓW KOPALNIANYGH I OLEJE
OSIOWE. — PARAFINE, ŚWIECE, WAZE-
LINĘ TECHNICZNĄ. — BENZYNY: EKSTRAKCYJ-
NĄ, LOTNICZĄ, SAMOCHODOWĄ I MOTOROWĄ. —
NAFTĘ: RAFINOWANĄ I SILNOPŁOMIENNĄ. OLE-
JE GAZOWE. ASFALTY BEZPARAFINOWE I PARA-
FINOWE. SULFOKWASY, KWASY NAFTENOWE.

ODDZIAŁY W KRAJU:

BIAŁYSTOK, ul. Warszawska 7, tel. 10-34

KRAKÓW, ul. Szczepańska 9, tel. 15-82

LUBLIN, ul. Krak. Przedm. 46, tel. 10-74

LWÓW, ul. Szpitalna 1, tel. 3-23

ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 152, tel. 6-27,

WARSZAWA, ul. Szkolna 2, tel. 714-75

POZNAŃ, ul. św. Marcina 18, tel. 35-36

SOSNOWIEC, ul. Naftowa 4, tel. 2-08

TORUŃ, ul. Mostowa 17, tel. 3-99

WILNO, ul. Jagiellońska 8, tel. 1-72

SKŁADY WŁASNE I KOMISOWE:

BIAŁYSTOK, BIELSK PODLASKI, BIŁGORAJ, BĘDZIN, BRODY, BYDGOSZCZ, CHELM, DOLINA, DRO-
HOBYCZ, GARWOLIN, GDYNIA, GRUDZIĄDZ, JAROSŁAW, KALISZ, KIELCE, KOŃSKIE, KOŁOMYJA,
KOWEL, KRAKÓW, KRASNYSTAW, LIDA, LUBLIN, LUBARTÓW, LWÓW, ŁĘCZYCA, ŁOMŻA, ŁÓDŹ,
MIĘDZYRZEC PODLASKI, NOWOGRÓDEK, OPOCZNO, OSTROWIEC, OSTRÓW, PABJANICE, RADOM,
RADZYŃ, RÓWNE, RYKI, SANDOMIERZ, SAMBOR, SIEMIATYCZE, SIEDLCE, SKIERNIEWICE, SOBOLEW,
SOSNOWIEC, STANISŁAWÓW, STRYJ, TOMASZÓW MAZ., TORUŃ, TARNOPOL, WARSZAWA, WILNO,
WIELUŃ, WIERZBNIK, WÓLKOWYSK, WŁOCŁAWEK, ZDUŃSKA WOLA, ZŁOCZÓW, ŻYRARDÓW

WŁASNY PARK CYSTERNOWY

POCZTOWA KASA OSZCZĘDNOŚCI P. K. O.

CENTRALA: WARSZAWA, JASNA 9
ADRES TELEGRAFICZNY: POKO

ODDZIAŁY: KATOWICE, KRAKÓW,
POZNAŃ, WILNO, ŁÓDŹ

C Z Y N N O Ś C I   B A N K O W E :

INKASO WEKSLI I INNYCH DOKUMENTÓW WIERZYTELNOŚCIOWYCH:

P. K. O. PRZYJMUJE DO INKASA WEKSLA I INNE DOKUMENTY (FRACHTY I T. P.) PŁATNE WE WSZYSTKICH MIEJSCOWOŚCIACH KRAJU. WALUTA ZAINKASOWANA DOPISYWANA JEST NATYCHMIAST NA KONTO WIERZYCIELA.

PRZECHOWYWANIE PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH (DEPOZYTY):

ZŁOŻONE DO DEPOZYTU WALORY SĄ NIE TYLKO PRZECHOWYWANE, LECZ I ADMINISTROWANE, TO ZNACZY, ŻE P. K. O. BEZ DAJSZYCH ZLECEŃ, SAMA DOKONUJE REALIZACJI ZAPADŁYCH KUPONÓW I WYŁOSOWANYCH PAPIERÓW, ORAZ PRZEPROWADZA KONWERSJE I NOWE EMISJE (CENTRALA W WARSZAWIE).

Z L Z E C N I A   G I E Ł D O W E :

ZLECENIA GIELDOWE KUPNA I SPRZEDAŻY WYKONUJE P. K. O. NA WARUNKACH NAJKORZYSTNIEJSZYCH ŚCIŚLE WEDŁUG KART UMOWY (SZLUSÓW GIELDOWYCH). P. K. O. SKUPIJE RÓWNIEŻ KUPONY WALORÓW PAŃSTWOWYCH ORAZ REALIZUJE WYŁOSOWANE OBLIGACJE PAŃSTWOWE. . . (CENTRALA W WARSZAWIE). . .

OBROT PIENIĘŻNY Z ZAGRANICĄ:

P. K. O. NA ZLECENIE UCZESTNIKÓW OBROTU CZEKOWEGO LUB OSZCZĘDNOŚCIOWEGO PRZEKAZUJE ZAGRANICĘ DOWOLNE KWOTY BĄDŹ TO CZEKAMI NA BANKI ZAGRANICZNE DO WSZYSTKICH ZNACZNIEJSZYCH PAŃSTW, BĄDŹ TO CZEKAMI PRZEKAZOWYMI NA URZĘDY CZEKOWO-POCZTOWE, JAK RÓWNIEŻ ZAPOMOCĄ PRZELEWÓW NA ZAGRANICZNE KONTA CZEKOWO-POCZTOWE DO AUSTRJI, BELGJI, DANJI, FRANCJI, CZECHOSŁOWACJI, HOLANDJI, JUGOSŁAWJI, LOTWY, NIEMIEC, SZWECJI, SZWAJCARJI.

PRZEKAZYWANE Z ZAGRANICY PIENIĄDZE DO POLSKI DOPISYWANE SĄ NA KONTA P. K. O. W POLSCE LUB PRZEKAZYWANE DO WSKAZANYCH MIEJSC ZAMIESZKANIA ADRESATÓW W KRAJU.

UDZIELANIE POŻYCZEK (LOMBARD):

UCZESTNICY OBROTU CZEKOWEGO I OSZCZĘDNOŚCIOWEGO MOGĄ OTRZYMYWAĆ POŻYCZKI LOMBARDOWE NA ZASTAW PAPIERÓW PAŃSTWOWYCH, KOMUNALNYCH ORAZ AKCYJ BANKU POLSKIEGO NA DOGODNYCH WARUNKACH.

WSZYSTKIE FORMALNOŚCI MOGĄ BYĆ ZAŁATWIANE RÓWNIEŻ W DRODZE . . . . . KORESPONDENCJI. . . . .

SAFESY (CENTRALA I ODDZIAŁ W KRAKOWIE)

P. K. O. wynajmuje kasetki (safesy) różnych wymiarów na bardzo dogodnych warunkach